

Welkom in Nederland

Kennis van de Nederlandse
Maatschappij voor het
inburgeringsexamen

Marilene Gathier

Boom

Welkom in Nederland

Met deze code krijg je toegang tot het extra materiaal bij *Welkom in Nederland*.

- Ga naar **www.nt2school.nl**.
- Maak een account en log in.
- Klik op 'Activeer nieuw lesmateriaal'.
- Vul de code in.
- Klik op 'Bevestig'.
- Je kunt nu direct beginnen.
- Nu heb je een jaar lang toegang tot het materiaal.
Je kunt daarna verlengen.

Welkom in Nederland

**Kennis van de Nederlandse Maatschappij
voor het inburgeringsexamen**

Vierde, herziene druk

Marilene Gathier

Boom

© 2025, Marilene Gathier | Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Auteursrecht ten aanzien van tekst- en datamining en machinelearning is nadrukkelijk voorbehouden.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van de artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb. 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van artikel 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

No part of this publication may be reproduced in the context of text and data mining for any other purpose which is not expressly permitted by law without permission of the publisher.

Eerste druk 2008, Uitgeverij Coutinho
Vierde, herziene druk 2025, Boom

Vormgeving en opmaak: JACKY-O, Rotterdam
Foto omslag: Erik Schilt Fotografie

Noot van de uitgever

Wij hebben alle moeite gedaan om rechthebbenden van copyright te achterhalen. Personen of instanties die aanspraak maken op bepaalde rechten, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met de uitgever.

De personen op de foto's komen niet altijd in de tekst voor en hebben dus niet altijd relatie met hetgeen in de tekst wordt beschreven.

ISBN 9789024473151
NUR 114

www.nt2.nl
www.nt2school.nl
www.boom.nl

Voorwoord bij de eerste druk

Dit boek heet nieuwe deelnemers aan de Nederlandse samenleving van harte welkom! Door wat voor een land en wat voor een bevolking worden zij welkom geheten? Dat zal niet voor iedere gebruiker van dit boek even duidelijk zijn. Hoe krijg je houvast in een nieuw land met een eigen cultuur, heel veel regels en onbekende gebruiken?

Toen ik met mijn partner naar voormalig Oost-Duitsland verhuisde, moest er heel veel worden geregeld. Veel energie ging er naar papieren zaken, maar ook kleine zaken, zoals het zoeken naar schildersplakband, kostten tijd en vroegen veel van ons geduld. Onze aanpak: veel eropuit gaan, veel rondvragen, hulp zoeken, creatief zijn en niet in paniek raken. We hadden niet verwacht veel moeilijkheden te krijgen, we spraken tenslotte de taal en de cultuur leek zo veel op de Nederlandse. Toch kwamen we voor onverwachte uitdagingen te staan.

Mijn partner moest bijvoorbeeld een Duitse bankrekening openen voor zijn salarisuitbetaling. Dus gingen we naar een bank in de veronderstelling dat even te regelen. Daar bleek een Nederlands paspoort niet genoeg te zijn en moest een verblijfsvergunning worden overlegd. Prima, dat moest toch, we hadden alleen een andere volgorde gepland in het regelen van de papieren. Voor die verblijfsvergunning was een ziektekostenverzekering nodig. Opnieuw geen probleem, ook dat wilden we al doen. Het werd pas lastig toen bleek dat voor die ziektekostenverzekering een Duitse bankrekening nodig was!

Hoe zitten onze regels in elkaar? Wat is handig om meteen te regelen, wat kan even wachten? En wat zijn de gebruiken? Als je om 5 uur bij iemand wordt uitgenodigd, is dat dan om thee te drinken of is het een etentje? Wat doe je als je burens een baby hebben gekregen?

Dit boek beantwoordt vele van deze vragen, die nieuwkomers zeker zullen hebben maar die ook voor oudkomers nog niet allemaal beantwoord zijn. Daarmee helpt *Welkom in Nederland* zowel oud- als nieuwkomers een stukje op weg in de Nederlandse samenleving, een stukje op weg naar het vinden van een nieuw thuis.

Veel succes!

Dorine de Kruyf
Bureau Taalkunst
januari 2008

Voorwoord bij de vierde druk

Bijna achttien jaar na de eerste druk verschijnt nu de vierde, herziene druk van *Welkom in Nederland*. De aanleiding voor een algehele herziening was het nieuwe examen KNM per 1 juli 2025. Daarvoor zijn nieuwe eindtermen* gemaakt door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De vierde druk is helemaal aangepast aan de nieuwe eindtermen. In deze nieuwe druk is ook de opbouw van de methode en binnen de hoofdstukken aangepast.

De eindtermen waarbij de eerste druk van 2008 was geschreven, waren opgesteld toen Rita Verdonk de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie was. Haar invloed en de tijdsgeest van destijds hebben tot voor kort het KNM-examen beïnvloed. De focus van KNM lag voor een groot deel op hoe het hoort in Nederland. Zo waren twee van de eindtermen ‘houdt tuin en omgeving schoon’ en ‘draagt zorg voor een ordelijk aanzicht van de woning’. In de eerste drie drukken van *Welkom in Nederland* staat dan ook een foto van een nette voortuin van een huis in mijn straat. Het was niet mijn voortuin, die vond ik niet netjes genoeg.

In 2014 verschenen nieuwe eindtermen, maar echt fundamenteel anders waren deze niet. De samenleving was in die tijd wel veranderd. Zo begon ik het voorwoord bij het verschijnen van de derde druk in 2015: ‘In 2008 is de eerste versie van *Welkom in Nederland* verschenen. Toen ik alle hoofdstukken nog eens doornam, besepte ik pas hoeveel er in een relatief korte tijd veranderd was in onze samenleving. Allereerst viel me op hoezeer alles gedigitaliseerd was. In 2008 bestond er overal nog een woonkrant, moest je vaak nog solliciteren of formulieren invullen op papier en schreef ik over “relatiebureaus”. In 2014 zocht je huizen, banen, partners, cursussen, reizen, enzovoort, gewoon op internet.’

Daarna zijn de veranderingen in de samenleving natuurlijk doorgegaan. Maar ook de visies op wat de inburgeraar moet weten. De nieuwe eindtermen van 2024 zijn hierop aangepast. De nette voortuin is verdwenen. En in plaats van woorden als ‘respecteert’, ‘neemt regels in acht’ en ‘vat niet persoonlijk op’ lezen we nu in de eindtermen ‘weet’ en ‘is op de hoogte’. Het gaat over kennis die de inburgeraar zich eigen moet maken. Die kennis wordt getoetst in het nieuwe examen. *Welkom in Nederland* helpt de inburgeraar alle nodige kennis voor het examen op te doen en zich welkom te voelen in de Nederlandse samenleving.

Op deze plaats wil ik een dankwoord uitspreken aan de docenten en hun cursisten die de hoofdstukken hebben uitgeprobeerd: Thomas Castelein van ThomasTeaching&Translations en zijn cursisten bij ABC Dutch en bij De Taalvraag; Anastasiia Kriukova-Romeijn en haar cursisten van taalcursus Echt Nederlands; Sylvia Moerland en haar cursisten van NLtraining en Mister Dutch; Juanita Wesenhagen en haar cursisten van HorizonTaal; Nelleke van Zwienen en haar cursisten van HorizonTaal; Yalçın Berksan en zijn cursisten van Zadkine.

* Bron: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Staatscourant 2024, nummer 15802.

Ook wil ik de mensen bedanken die op het omslag van het boek staan: mijn zoon Maarten, zijn Mexicaans-Nederlandse man Ricardo en hun dochter Juna, en de volgende cursisten van De Taalvraag: Preeti uit India, Niloofar uit Iran, Sudaporn uit Thailand, Gina uit China en Fariha en haar man Rasol uit Afghanistan.

Met deze herziene methode wil ik opnieuw een bijdrage leveren aan de integratie van nieuwe inwoners van Nederland. Voor mij is iedereen nog net zo welkom in Nederland als in 2008.

Marilene Gathier

De Taalvraag

juli 2025

Inhoud

Informatie over <i>Welkom in Nederland</i> voor docenten en cursisten	10
1 Samenleven in Nederland	13
Welkom	14
Taak 1 Feestdagen	14
Taak 2 Familiedagen	19
Taak 3 Afspraken maken	23
Taak 4 Contacten	24
Taak 5 Relaties	26
Taak 6 Organisaties en verenigingen	29
Weet je het nu?	31
Opdrachten buiten de school	32
Woordenlijst	33
2 Gezondheidszorg in Nederland	35
Welkom	36
Taak 1 De huisarts en de tandarts	37
Taak 2 Snel hulp nodig	42
Taak 3 Zelf beslissen over je lichaam	44
Taak 4 De zorgverzekering	48
Weet je het nu?	52
Opdrachten buiten de school	54
Woordenlijst	54
3 Wonen in Nederland	57
Welkom	58
Taak 1 Het land Nederland	59
Taak 2 Wonen in een land met veel water	62
Taak 3 Het openbaar vervoer (OV)	65
Taak 4 Een woning zoeken	67
Taak 5 Het afval	70
Taak 6 Wat je nog meer nodig hebt	73
Weet je het nu?	77
Opdrachten buiten de school	78
Woordenlijst	79
4 Opvoeding en onderwijs in Nederland	81
Welkom	82
Taak 1 Zorgen voor je kinderen	83
Taak 2 Het onderwijs in Nederland	86

Taak 3 Wat moet en wat mag in het onderwijs	91
Taak 4 Opleidingen en cursussen voor volwassenen	93
Taak 5 Wat betaal je voor het onderwijs?	96
Weet je het nu?	99
Opdrachten buiten de school	100
Woordenlijst	101
5 Werken in Nederland	103
Welkom	104
Taak 1 Werk vinden	104
Taak 2 Welk werk past bij je?	108
Taak 3 Wat moet en wat mag als je werk hebt	110
Taak 4 Als je niet genoeg geld hebt om van te leven	115
Taak 5 Discriminatie op je werk	118
Weet je het nu?	120
Opdrachten buiten de school	121
Woordenlijst	122
6 Instanties in Nederland	125
Welkom	126
Taak 1 Contact met instanties	127
Taak 2 De gemeente	130
Taak 3 De politie	133
Taak 4 Verzekeringen	136
Taak 5 De Belastingdienst	139
Taak 6 Verblijfsvergunningen en de Nederlandse nationaliteit	142
Taak 7 Andere organisaties die je kunnen helpen	145
Weet je het nu?	148
Opdrachten buiten de school	149
Woordenlijst	150
7 De Nederlandse staat	153
Welkom	154
Taak 1 De geschiedenis van Nederland	155
Taak 2 Het bestuur van Nederland	161
Taak 3 Nederland als rechtsstaat	169
Weet je het nu?	174
Opdrachten buiten de school	176
Woordenlijst	176
Illustratieverantwoording	179
Woordenlijst	180

Informatie over *Welkom in Nederland* voor docenten en cursisten

Wat is *Welkom in Nederland* voor een methode?

Welkom in Nederland is geschreven voor migranten die in Nederland zijn komen wonen. Ze kunnen met deze methode kennismaken met de Nederlandse maatschappij. *Welkom in Nederland* helpt inburgeraars om te leren voor het inburgeringsexamen, onderdeel KNM. Maar ook andere migranten kunnen met dit boek meer over hun nieuwe land leren. Cursisten krijgen in zeven hoofdstukken informatie over thema's als gewoontes, gezondheidszorg, wonen, werken en politiek. Ze kunnen allerlei oefeningen doen in het boek en op de website.

Wat zijn de verschillen met de vorige druk?

Deze vierde druk is fundamenteel anders dan de derde druk. Sinds juli 2025 is er een nieuw examen KNM. Dit examen is gemaakt bij de nieuwe eindtermen van 2024 van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Alle eindtermen zijn verwerkt in deze vierde druk. En er staat bijna niets meer in dat niet in de eindtermen staat. Het boek is dus ook veel compacter geworden. Daarnaast is alle informatie aangepast aan de actualiteit. Alle informatie is nu verdeeld over zeven hoofdstukken.

De manier van werken is ook veranderd. De structuur van het VUT-model (voorbereiden, uitvoeren, terugkijken) is duidelijker te herkennen. Aan het begin van elke taak zien de cursisten wat ze gaan leren. Aan het eind van het hoofdstuk kunnen de cursisten een keuze maken uit verschillende buitenschoolse opdrachten. Na het bestuderen van het hoofdstuk kunnen ze op de website een toets maken. De vragen in die toets lijken op vragen in het nieuwe examen KNM.

Alle hoofdstukken zijn uitgetoetst door collega's. In het voorwoord zijn hun namen te lezen. Door hun feedback is de methode nog beter afgestemd op de lespraktijk en behoeften van de cursisten.

Hoe kunnen cursisten deze methode doorwerken?

De methode is te gebruiken bij groepslessen. Maar *Welkom in Nederland* is ook geschikt voor zelfstudie of voor het werken met een partner of vrijwilliger. Bij de methode hoort een website, www.nt2school.nl, die ook handig is bij zelfstudie.

Het taalniveau in de hele methode is A2. Het is dan ook beter om er pas aan te beginnen als de cursist ook echt A2 heeft. De methode is vooral geschikt voor inburgeraars die via de BI-route of de onderwijsroute lessen volgen.

Waaruit bestaat *Welkom in Nederland*?

Welkom in Nederland bestaat uit een cursistenboek en een website.

Het cursistenboek

Er zijn zeven hoofdstukken met verschillende thema's. Elk hoofdstuk heeft een vaste opbouw:

- een foto en een overzicht van de subhoofdstukken, die in de methode 'taken' heten
- een introducerende oefening bij het thema
- per taak:
 - de doelen ('In deze taak krijg je informatie over ...')
 - stukjes tekst met illustraties en verschillende soorten oefeningen
- aan het einde van het hoofdstuk: 'Weet je het nu?' (herhaling van de doelen in vraagvorm)
- opdrachten buiten de school
- een woordenlijst met belangrijke woorden voor het examen

De rode woorden in de tekst zijn geen A2-woorden. De rode woorden met een streep eronder zijn belangrijk bij het thema van het hoofdstuk. De woorden met een streep eronder staan in de woordenlijst in het boek. Alle rode woorden staan in de vertaalde woordenlijsten op de website. De woorden zijn alleen de eerste keer in een hoofdstuk rood gemaakt.

De website

Op de website **www.nt2school.nl** vind je extra informatie en extra materiaal bij het boek.

Je kunt met het materiaal verder oefenen. Je vindt op de website onder andere studiewijzers, vertaalde woordenlijsten, antwoorden, werkbladen en toetsen. Voor docenten is er een handleiding.

Pictogram

Dit betekent dat je op de website extra materiaal en extra informatie kunt vinden.

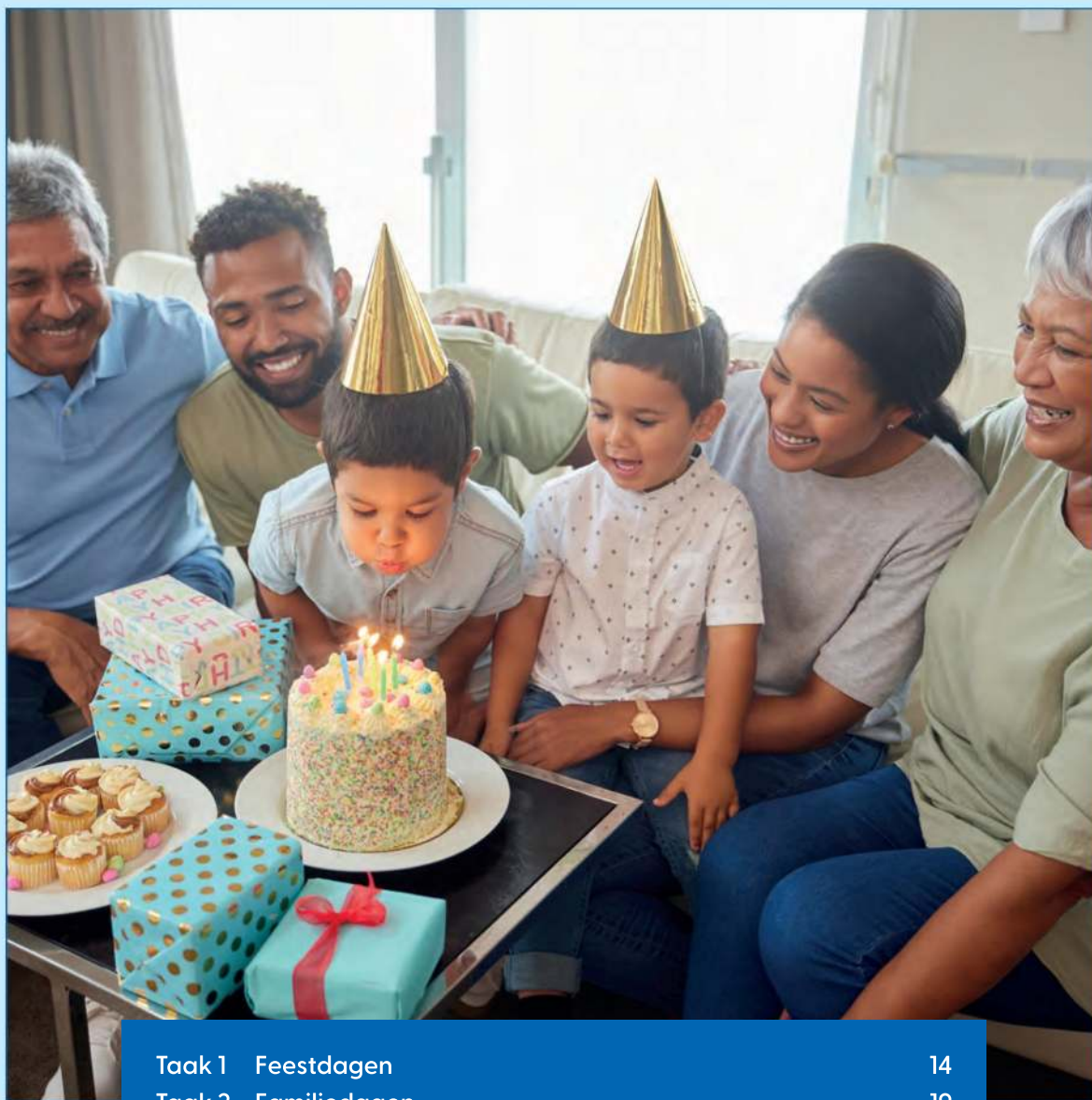
Hij, zij of ...?

Soms zie je in het boek het woord 'hij'. Bijvoorbeeld: 'Als iemand geslaagd is voor een examen van school, krijgt hij een diploma.'

Dan gaat het niet alleen over mannen. Het kunnen dan alle personen zijn.

1

Samenleven in Nederland

Taak 1	Feestdagen	14
Taak 2	Familiedagen	19
Taak 3	Afspraken maken	23
Taak 4	Contacten	24
Taak 5	Relaties	26
Taak 6	Organisaties en verenigingen	29

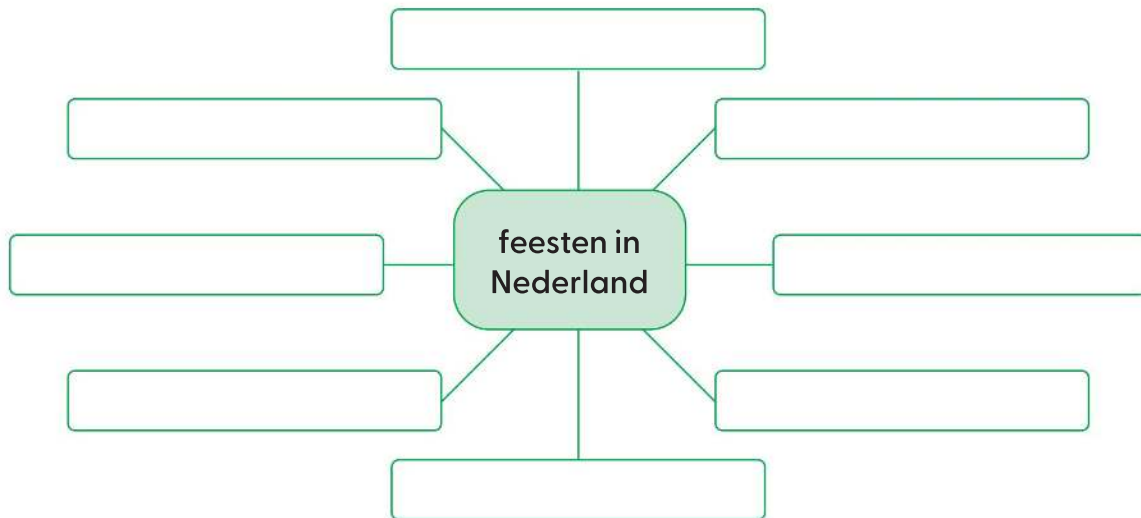
Welkom

 Op de website staat de introductie bij dit boek. Lees deze informatie voordat je begint.

 De studiewijzer, woordenlijsten en antwoorden bij dit hoofdstuk staan op de website.

1 Bespreek de vragen met een andere cursist.

- 1 Kijk naar de foto op pagina 13.
 - a Wat zie je allemaal?
 - b Wat doen de mensen?
 - c Waarom doen ze dat?
- 2 Wat zie je op de andere foto's in dit hoofdstuk?
- 3 Met welke Nederlanders heb jij veel contact?
- 4 In welke **situaties** maak jij een afspraak?
- 5 Doe je in je vrije tijd iets bij een Nederlandse **organisatie** of **vereniging**?
 - a Zo ja: Wat?
 - b Zo nee: Wil je iets gaan doen? Wanneer?
- 6 Maak een woordspin:

Taak 1 Feestdagen

In deze taak krijg je informatie over:

- a feestdagen in Nederland
- b 4 en 5 mei: **Dodenherdenking** en **Bevrijdingsdag**
- c de Nederlandse **vlag** en het **volkslied**

Deze feestdagen en speciale dagen zijn er in Nederland:

Feest	Wanneer is het?	Wat betekent dit feest en welke <u>gewoontes</u> zijn er?	Wie vieren dit feest?
Valentijnsdag	14 februari	Het is een dag van de liefde. Mensen sturen elkaar een kaart of geven elkaar een cadeautje.	Verliefde mensen of mensen met een partner. Soms ook vrienden met elkaar.
carnaval	Drie dagen van zondag tot en met dinsdag in februari of maart (elk jaar een andere datum)	De mensen doen gekke kleren aan, gaan dansen en drinken meestal veel bier.	Vooral mensen in het zuiden van Nederland. Rond deze datum hebben de scholen voorjaarsvakantie .
<u>Pasen</u>	Een zondag en maandag in maart of april (elk jaar een andere datum)	Christenen vieren dat Jezus weer leeft. Dit is ook een lentefeest. De mensen eten veel eieren, ook van chocola.	Christenen vieren het in de kerk. Bijna iedereen heeft een extra vrije dag op de maandag.
Eid al-Fitr (ook bekend als Suikerfeest)	Een feest voor moslims (elk jaar een andere datum)	Moslims vieren dit na de ramadan: een maand vasten . Ze eten veel zoete dingen.	De meeste moslims vieren dit met familie of vrienden.
<u>Koningsdag</u>	27 april	Het is de verjaardag van de koning. Er zijn markten waar iedereen tweedehands spullen mag verkopen. Alles is oranje op straat. Veel mensen hangen een vlag buiten.	Voor de meeste Nederlanders is dit een belangrijke dag. Bijna iedereen heeft een vrije dag.
Dodenherdenking en Bevrijdingsdag	4 mei en 5 mei	In het volgende stukje vind je meer informatie.	5 mei is één keer in de vijf jaar een vrije dag. Rond deze datum hebben de scholen meivakantie.
Moederdag	Tweede zondag in mei	Een dag speciaal voor moeders. Moeders krijgen cadeautjes.	Meestal voor moeders met jonge kinderen.

Feest	Wanneer is het?	Wat betekent dit feest en welke gewoontes zijn er?	Wie vieren dit feest?
Hemelvaart	Een donderdag in mei (elk jaar een andere datum)	Christenen vieren dat Jezus naar de hemel is gegaan.	Christenen vieren dit in de kerk. De meeste mensen hebben een vrije dag.
Pinksteren	Een zondag en maandag in mei of juni (elk jaar een andere datum)	Christenen vieren dat God in de mensen is gekomen.	Christenen vieren dit in de kerk. Bijna iedereen heeft een extra vrije dag op de maandag.
Vaderdag	Derde zondag in juni	Een dag speciaal voor vaders. Vaders krijgen cadeautjes.	Meestal voor vaders met jonge kinderen.
Keti Koti	1 juli	Dag van de vrijheid , het einde van de slavernij . De mensen hebben traditionele Surinaamse kleren aan en dansen op hun muziek.	Vroeger voor Surinamers, nu vieren meer mensen dit.
<u>Sinterklaas</u>	5 december, vooral 's avonds	De verjaardag van Sinterklaas (denken de kinderen). Mensen geven cadeautjes aan elkaar, vooral aan de kinderen.	Meestal voor kinderen, maar ook veel volwassen Nederlanders vieren dit met familie of vrienden.
<u>Kerstmis</u>	25 en 26 december	Christenen vieren dat Jezus is geboren. Het is een winterfeest. Veel mensen zetten een kerstboom in huis. Ze maken lekker eten.	De meeste Nederlanders vieren dit met familie. Bijna iedereen heeft vrije dagen. Rond deze datum hebben de scholen kerstvakantie.
<u>oud en nieuw</u>	Oudjaar: 31 december Nieuwjaar: 1 januari	Dit is de laatste dag van het oude jaar en de eerste van het nieuwe jaar. 31 december is een gezellige avond, er is soms vuurwerk en mensen eten oliebollen .	De meeste Nederlanders vieren dit met familie of vrienden.

Dodenherdenking en Bevrijdingsdag

Op 5 mei vieren we het einde van de **Tweede Wereldoorlog** in Nederland in 1945. Die dag noemen we Bevrijdingsdag.

Op 4 mei om 20.00 uur is iedereen twee minuten stil. Dan denken mensen aan alle overleden mensen in een **oorlog**. Dat noemen we Dodenherdenking. Op 4 mei hangen de mensen de vlag 's avonds **halfstok**. De vlag hangt alleen op 4 mei halfstok.

Ook op 5 mei hangen veel mensen de vlag uit.

Voor veel Nederlanders zijn dit belangrijke dagen. We denken dan ook aan onze vrijheid.

De Nederlandse vlag en het volkslied

Op sommige dagen hangen mensen de vlag uit. Je hebt dat gelezen bij Koningsdag, 4 en 5 mei.

De Nederlandse vlag heeft de kleuren rood, wit en blauw. Op Koningsdag hangen mensen er ook vaak een oranje **wimpel** bij. Het Nederlandse volkslied heet 'het Wilhelmus'. Op de website kun je horen hoe dat **klinkt**.

Op Koningsdag, 4 en 5 mei zingen mensen het volkslied. Je hoort het ook bij sportwedstrijden als Nederland tegen andere landen moet spelen. Bijvoorbeeld als het Nederlands elftal speelt.

Nederlandse vlag met wimpel

winkelstraat met kerst

Waar vieren de mensen feest?

De mensen vieren deze feesten meestal thuis, met hun familie en soms met vrienden. Maar bijna overal **merk** je dat het feest is: in de winkels, op straat, op scholen, op je werk. In de weken voor Kerstmis hangen er bijvoorbeeld overal **lichtjes**. In de winkels hoor je ook kerstmuziek. Veel mensen zetten een kerstboom in huis. Ook op school zijn de kinderen bezig met Kerstmis: ze horen verhalen over Kerstmis, maken dingen voor het feest en zingen kerstliedjes.

Wie viert er feest?

Niet iedereen viert alle feesten. Sommige Nederlanders vieren bijvoorbeeld helemaal geen Sinterklaas. En voor mensen zonder geloof zijn de christelijke feesten niet zo belangrijk. Of ze denken dan aan andere dingen. Bijvoorbeeld: Pasen is een christelijk feest, maar ook een lentefeest. Op christelijke feestdagen heeft bijna iedereen vrij. Soms zijn de winkels dan gesloten.

Een ander feest, Ketikoti, was vroeger alleen een Surinaams feest. Maar nu vieren ook mensen met interesse in andere culturen dit feest.

2 Vul de naam in van het feest of de speciale dag.

- 1 Feest op 5 december, kinderen krijgen cadeautjes. _____
- 2 Mensen zetten een boom in huis. _____
- 3 Een zondag en maandag in mei of juni. _____
- 4 Mensen dansen met gekke kleren aan. _____
- 5 Er zijn veel markten met tweedehands spullen op straat. _____
- 6 Om acht uur 's avonds is het twee minuten stil. _____
- 7 De mensen eten veel eieren. _____
- 8 Eerste dag van het jaar. _____

3 Vul de woorden in.

Kies uit: lichtjes – oranje – olieballen – slavernij – vasten – volkslied

- 1 Het Wilhelmus is het Nederlandse _____.
- 2 Met Ketikoti vieren Surinaamse mensen het einde van de _____.
- 3 Op Koningsdag is er veel _____ op straat.
- 4 Moslims vieren het Suikerfeest na een maand _____.
- 5 Veel mensen eten _____ met oud en nieuw.
- 6 In de weken voor Kerstmis hangen er veel _____ op straat.

olieballen

4 Vul de namen in van feesten die mensen uit jouw land vieren. Vieren Nederlanders dat ook?

Feest	Wanneer?	Wat vieren ze? Welke gewoontes?	In Nederland ja / nee

Bespreek dit met een andere cursist.

Taak 2 Familiedagen

In deze taak krijg je informatie over gewoontes in Nederland:

- a bij een verjaardag
- b bij een bruiloft
- c als er een baby is geboren
- d als er iemand is geslaagd
- e als er iemand is overleden

Er is iemand jarig

Je verjaardag is elk jaar op de datum dat je geboren bent.

Voor Nederlandse kinderen is de verjaardag de belangrijkste dag van het jaar. Ze krijgen cadeautjes en hun ouders kopen een taart met kaarsjes. Mensen die op bezoek komen, zingen voor het jarige kind 'Lang zal die leven'.

Kinderen mogen op hun verjaardag trakteren in de klas. Ze geven een feestje voor vriendjes en vriendinnetjes. Die nemen dan een cadeautje mee. Ze doen thuis spelletjes of ze gaan bijvoorbeeld naar het zwembad of naar de film.

Ook veel volwassenen vieren elk jaar hun verjaardag. Dat doen ze soms op de dag zelf, maar vaak op een dag in het weekend. Familie en vrienden komen op bezoek op het verjaardagsfeest. Ze nemen een cadeautje mee. Ze eten taart en andere lekkere dingen. Je kunt een jarige ook feliciteren als je niet op bezoek komt. Je kunt de jarige bijvoorbeeld bellen, of een kaart of een appje sturen.

Mensen gaan trouwen

Als mensen gaan trouwen, vieren ze een bruiloft. Ze sturen eerst een kaart naar familie en vrienden met een **uitnodiging**.

Meestal draagt de vrouw een witte jurk en de man een mooi **kostuum**. Ze trouwen op het gemeentehuis en soms ook in de kerk. Meestal gaan ze met de familie en hun beste vrienden lekker eten. Ook is er 's avonds vaak een feest. Soms gaan ze na de bruiloft op vakantie.

In Nederland kunnen ook twee mannen of twee vrouwen met elkaar trouwen.

Veel mensen willen niet trouwen, maar **samenwonen**. Anderen gaan eerst een tijd samenwonen voordat ze trouwen.

Je leest meer over **relaties** in hoofdstuk 1 – taak 5 Relaties.

twee mensen trouwen

beschuit met muisjes

Er is een baby geboren

In Nederland worden baby's soms niet in het ziekenhuis geboren, maar thuis. Als alles goed gaat, mogen de ouders zelf kiezen. Als er een baby is geboren, sturen de ouders een kaartje naar familie en vrienden. Als je op bezoek wilt komen, moet je meestal eerst een afspraak maken. Je neemt een cadeautje mee. Je blijft dan ook niet zo lang. Het bezoek krijgt **beschuit met muisjes** te eten.

Er is iemand geslaagd voor een examen

Als iemand geslaagd is voor een examen van school, krijgt hij een diploma. Vaak hangt hij dan een vlag buiten met zijn tas eraan. Hij geeft meestal ook een feest.

vlag met tas

Er is iemand overleden

Als er iemand is overleden, stuurt de familie een kaart naar andere mensen. Ze sturen de kaart naar de familie, vrienden en **kennissen** van de overleden persoon. Op de kaart staat waar en wanneer de **begrafenis** of de **crematie** is.

De mensen komen meestal samen en denken aan de overleden persoon. Ze gaan soms ook naar de kerk. Een paar mensen vertellen iets over de overleden persoon en er is muziek. De **kist** met de overleden persoon staat er dan bij. Op de kist liggen vaak bloemen. Na de begrafenis of crematie kun je de familie even spreken.

kist met bloemen

Wanneer zeg je wat?

‘**Gecondoleerd**’ zeg je tegen de familie als er iemand is overleden.

Je kunt ook ‘Veel **sterkte**’ zeggen als er iemand is overleden. Of in een andere moeilijke situatie.

een verjaardag

‘Gefeliciteerd’ zeg je als mensen blij zijn, dus:

- op een verjaardag
- als er een baby is geboren
- als er mensen trouwen
- als er iemand geslaagd is voor een examen

5 Waar hoort het bij? Zet een kruisje op de goede plaats. Soms moet je meer kruisjes zetten.

	Verjaardag	Bruiloft	Baby geboren	Iemand geslaagd	Begravenis
1 Je zegt: 'Gefeliciteerd.'	☐	☐	☐	☐	☐
2 Je zegt: 'Gecondoleerd.'	☐	☐	☐	☐	☐
3 Het gebeurt op het gemeentehuis.	☐	☐	☐	☐	☐
4 Er zijn bloemen bij.	☐	☐	☐	☐	☐
5 De vrouw heeft vaak een witte jurk aan.	☐	☐	☐	☐	☐
6 Je krijgt beschuit met muisjes.	☐	☐	☐	☐	☐
7 De vlag met een tas hangt buiten.	☐	☐	☐	☐	☐
8 Er is vaak muziek.	☐	☐	☐	☐	☐
9 Het bezoek eet meestal taart.	☐	☐	☐	☐	☐
10 Christenen komen samen in de kerk.	☐	☐	☐	☐	☐

6 Waar of niet waar?

1 Jarige kinderen mogen op school trakteren.	waar / niet waar
2 In Nederland zingt een jarig kind voor het bezoek.	waar / niet waar
3 Nederlanders eten vaak beschuit met muisjes op een verjaardag.	waar / niet waar
4 In Nederland mogen twee mannen met elkaar trouwen.	waar / niet waar
5 Baby's worden in Nederland ook vaak thuis geboren.	waar / niet waar
6 Als er iemand is overleden, is er een begravenis of crematie.	waar / niet waar

Taak 3 Afspraken maken

In deze taak krijg je informatie over het maken of afzeggen van afspraken:

- a wanneer Nederlanders afspraken maken
- b wat belangrijk is bij het maken van afspraken

Met wie maak je een afspraak?

- Met **formele** contacten
Nederlanders maken veel afspraken. Bijvoorbeeld een afspraak in de **gezondheidszorg**. Zoals een afspraak met de huisarts, de tandarts, de **fysiotherapeut** of in het ziekenhuis. Of een afspraak met een **instantie** zoals de gemeente of voor een **sollicitatiegesprek**. Of een afspraak op het werk om met **collega's** te **overleggen**. Of op de school van je kind.
- Met **informele** contacten
Voor een bezoek aan familie of vrienden maken Nederlanders meestal ook een afspraak.

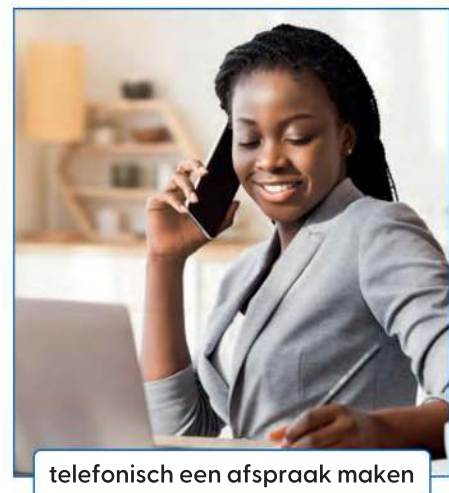
Hoe moet je een afspraak maken?

Voor informele afspraken appen de meeste mensen elkaar.
Een formele afspraak kun je soms maken via een website of met een mailtje.
Maar meestal moet je **telefonisch** een afspraak maken. Dan zijn een paar dingen belangrijk:

- Je moet kunnen **uitleggen** met wie en waarom je een afspraak wilt.
- Je moet je achternaam kunnen spellen.
- Soms vragen ze meer informatie, bijvoorbeeld je geboortedatum of je adres. Die moet je ook kunnen geven.
- Je moet **noteren** wanneer, waar en met wie de afspraak is.

Als je te laat komt of moet afzeggen

Bij formele afspraken is het zeker belangrijk dat je op tijd komt. Kun je echt niet op tijd komen, de bus rijdt bijvoorbeeld niet? Dan moet je even bellen of een **berichtje** sturen. Soms kun je toch niet op een afspraak komen. Dan moet je de afspraak afzeggen. Je moet dan even bellen. Je moet op tijd bellen, meestal 24 uur voor de afspraak. Kom je niet en heb je niet op tijd gebeld, bijvoorbeeld bij de tandarts? Of kom je veel te laat? Dan kun je toch een **rekening** krijgen.
Ben je een afspraak vergeten? Dan moet je ook even bellen.

telefonisch een afspraak maken

7 Wat voor advies geef je in deze situatie? Wat moeten deze personen zeggen? Bespreek dit met een andere cursist. Maak daarna bij elke situatie een korte **dialog.**

- 1 Reza heeft over een halfuur een sollicitatiegesprek. Hij staat op het station, maar zijn trein rijdt vandaag niet.
- 2 Tatiana wil een afspraak maken met de huisarts. Ze heeft alleen op woensdag vrij.
- 3 Lysset had om 10 uur een afspraak bij de tandarts, maar ze is niet gegaan. Om 11 uur schrikt ze: ze is de afspraak helemaal vergeten.
- 4 Het gaat niet zo goed met Tahers kind op school. Hij wil de leraar spreken.
- 5 Akber wil met zijn collega overleggen.
- 6 Arom heeft een afspraak met haar **taalcoach**, maar ze kan toch niet komen.
- 7 Stefano wil zijn nieuwe burens **uitnodigen** om bij hem koffie te drinken.
- 8 Ricardo heeft met zijn Nederlandse schoonmoeder afgesproken om met haar te lunchen. Hij is de tijd vergeten. Hij denkt dat hij een halfuur later komt.

Taak 4 Contacten

In deze taak krijg je informatie over Nederlanders:

- a dat ze soms **direct** zijn
- b dat er **verschillende** groepen zijn
- c hoe je kunt weten wat de gewoontes zijn

kritiek van een collega

Direct

Nederlanders kunnen erg direct zijn: ze zeggen vaak eerlijk wat ze echt denken. Maar ze proberen dat meestal wel vriendelijk te doen.

Bijvoorbeeld: Erik nodigt zijn collega's uit voor zaterdagavond, dan viert hij zijn verjaardag. Erik heeft Marieke ook uitgenodigd. Marieke heeft het druk dat weekend en ze is ook moe. Ze zegt: 'Sorry, ik kom niet, ik heb te veel andere dingen te doen dit weekend.'

Nog een voorbeeld: Arom heeft een nieuwe baan. Ze heeft een fout gemaakt. Haar collega geeft haar **kritiek** en zegt haar ook hoe ze het beter kan doen.

Verschillende groepen mensen

Niet iedereen doet en denkt over alles hetzelfde in Nederland. Er is bijvoorbeeld verschil tussen:

- oude mensen en jonge mensen;
- mensen uit verschillende culturen: in Nederland of in een ander land geboren;
- mensen uit een stad en mensen uit een dorp;
- mensen uit verschillende **regio's**, bijvoorbeeld het noorden of het zuiden van Nederland;
- mensen met verschillende politieke ideeën;
- mensen met een geloof (bijvoorbeeld moslims, christenen, joden) of zonder geloof;
- mensen met een **theoretische opleiding** of een **praktische** opleiding.

Hoe weet je wat de gewoontes zijn?

Soms weet je niet goed wat de gewoontes zijn. Bijvoorbeeld: een collega heeft je uitgenodigd voor een bezoek. Je weet niet precies wat die collega **verwacht**:

- Moet je een cadeautje meenemen of niet? Of misschien iets te eten?
- Moet je thuis eerst eten of niet?
- Moet je precies op de afgesproken tijd komen?
- Moet je je schoenen uitdoen als je binnenkomt, of niet?
- Neem je je partner mee, of ga je alleen?
- Hoelang blijf je?

bezoek

Veel van deze dingen kun je gewoon aan je collega vragen. Je kunt bijvoorbeeld vragen: 'Zal ik alleen komen of mijn partner meenemen?' Andere dingen kun je, als je **twijfelt**, ook aan andere mensen vragen. Bijvoorbeeld: 'Ik ga bij mijn collega op bezoek. Is het de gewoonte om een cadeautje mee te nemen?' Je kunt ook goed kijken naar wat anderen in die situatie doen. Soms kun je iets op internet opzoeken. Bijvoorbeeld: wanneer begint de ramadan? Wat zijn de gewoontes bij Ketikoti? Wat eet een **vegetariër**?

8 Wat voor advies geef je in deze situatie? Bespreek dit met een andere cursist. Maak daarna bij elke situatie een korte dialoog.

- 1 De burens van Akber hebben hem en zijn vrouw uitgenodigd bij hen thuis. Ze hebben gevraagd of ze rond 19.00 uur komen. Akber en zijn vrouw weten niet of ze eerst thuis moeten eten.
- 2 Stefano krijgt een cadeautje voor zijn verjaardag van een Nederlandse vriend. Hij weet niet of hij het meteen moet uitpakken.
- 3 Reza heeft zijn collega bij hem thuis uitgenodigd om te eten. Hij weet niet wat zijn collega precies mag en wil eten.
- 4 De Nederlandse **schoonouders** van Merve hebben haar en haar man uitgenodigd om te komen eten. Ze weet niet of ze iets mee moeten nemen: een cadeautje, bloemen, iets anders?
- 5 Taher heeft een nieuwe baan. Hij weet niet of hij 'u' moet zeggen tegen zijn collega's.
- 6 Ricardo heeft op zijn werk een kop koffie over een laptop laten vallen. Niemand heeft het gezien.
- 7 Lysset komt voor de eerste keer op bezoek bij nieuwe kennissen. Ze weet niet precies of ze haar schoenen aan kan houden of uit moet doen.
- 8 Juhayna heeft haar collega uitgenodigd voor haar verjaardag. De collega zegt dat ze niet kan komen.

Taak 5 Relaties

In deze taak krijg je informatie over relaties:

- a alleen of met anderen wonen
- b de rechten van lhbtq+'ers in Nederland

Alleen wonen

Van alle Nederlanders woont ongeveer 20% alleen. Dat is tien keer **zoveel** als in 1950. Deze groep wordt dus steeds groter. Waarom leven mensen alleen?

- Veel mensen leven alleen omdat ze geen relatie hebben. Ze zijn **single**.
- **Gescheiden** mensen leven vaak alleen.
- Oudere mensen van wie de partner overleden is, leven vaak alleen.
- **Jongeren** gaan vaak eerst alleen wonen voordat ze gaan trouwen of samenwonen. Het is voor jonge mensen wel vaak moeilijk om zelf een huis te vinden.
- Sommige mensen hebben wel een relatie, maar ze willen alleen blijven wonen. Dat heet een latrelatie.

Met een partner wonen

In één huis kunnen ook twee personen wonen. Dat kunnen een man en een vrouw zijn, of twee mannen of twee vrouwen. Die twee personen kunnen getrouwd zijn. Ze hebben samen een huwelijk. Dit is in de **wet** geregeld. Iets minder dan de helft van de Nederlanders is getrouwd. Steeds meer mensen in Nederland wonen samen, maar zijn niet getrouwd. Er zijn mensen die:

- samenwonen en niet getrouwd zijn, maar een geregistreerd partnerschap hebben. Ze hebben bijna dezelfde rechten en **plichten** als een getrouwd **stel**. Die afspraken staan op papier. Dit is ook in de wet geregeld;
- samenwonen en niet getrouwd zijn, maar een samenlevingscontract hebben. Ze moeten dan hun rechten en plichten zelf regelen;
- samenwonen zonder verdere afspraken. Als ze uit elkaar gaan, kan dat problemen geven.

Op een **officieel** formulier moet je vaak je **burgerlijke staat** invullen. Dat is bijvoorbeeld:

- **gehuwd**, dat is getrouwd
- geregistreerd partnerschap
- gescheiden
- **ongehuwd**, dat is gescheiden of nooit getrouwd

In een gezin wonen

Veel stellen hebben geen kinderen. Of hun kinderen wonen niet meer thuis. Andere stellen in Nederland hebben wel kinderen in huis. Veel vrouwen krijgen één kind of twee kinderen. Per vrouw wordt in Nederland **gemiddeld** 1,5 kind geboren. Dit aantal wordt nog steeds minder.

Ouders en kinderen zijn met elkaar een gezin. Dat kan ook op verschillende manieren:

- De meeste kinderen wonen met hun eigen twee ouders in een gezin. Soms zijn dit ook volwassen kinderen.
- Er zijn steeds meer gezinnen met maar één ouder. Vaak zijn de ouders dan gescheiden.
- Soms gaan mensen als ze al kinderen hebben, trouwen of samenwonen. Dan kunnen kinderen van verschillende vaders en moeders bij elkaar in één gezin wonen. Dit noem je een **samengesteld** gezin. De kinderen krijgen dan een **stiefvader** of **stiefmoeder**.

samengesteld gezin

Homoseksualiteit

Mensen worden verliefd op andere mensen. Een man kan ook **op** mannen **vallen** en een vrouw kan op vrouwen vallen.

Er zijn nog meer soorten relaties tussen twee volwassen mensen **mogelijk**. Lhbtq+ betekent: **lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender, interseksueel, queer, plus** alles wat niet genoemd is. Veel mensen zeggen ook 'gay'.

Volgens een **onderzoek** uit 2024 is 18% van de Nederlanders niet **heteroseksueel**. Iemand die homoseksueel is, kan dat niet veranderen. Dat **staat** al **vast** voordat je geboren wordt, net als de kleur van je ogen.

Rechten van de lhbtq+-groep

In Nederland hebben homoseksuele en heteroseksuele mensen in de wet dezelfde rechten. En alle soorten **discriminatie** zijn **verboden**. Dus ook discriminatie van mensen uit de lhbtq+-groep is verboden.

In de wet staat ook het recht op het **homohuwelijk**. In Nederland is het homohuwelijk mogelijk sinds 2001. Nederland was het eerste land waar twee mannen of twee vrouwen konden trouwen. Twee mannen of twee vrouwen kunnen ook samen kinderen hebben.

9 Waar of niet waar?

1 Singles hebben geen partner.	waar / niet waar
2 Het aantal singles in Nederland wordt steeds kleiner.	waar / niet waar
3 Geregistreerd partnerschap is hetzelfde als een huwelijk.	waar / niet waar
4 Als je samenwoont, moet je een samenlevingscontract hebben.	waar / niet waar
5 Veel stellen in Nederland wonen ongehuwd samen.	waar / niet waar
6 Je burgerlijke staat moet je vaak op een formulier invullen.	waar / niet waar
7 Per vrouw wordt in Nederland gemiddeld anderhalf kind geboren.	waar / niet waar
8 Sinds 2001 kunnen homoseksuele mensen in Nederland met elkaar trouwen.	waar / niet waar

10 Ken je voorbeelden van deze manieren van samenwonen? Kende je dit ook in jouw land?
Wat vind je ervan? Bespreek dit met een andere cursist.

- 1 een homoseksueel stel dat samenwoont of getrouwd is
- 2 een gezin met twee vaders of twee moeders
- 3 een samengesteld gezin
- 4 volwassen kinderen die nog bij hun ouders wonen
- 5 een gezin met ouders uit verschillende culturen

Taak 6 Organisaties en verenigingen

In deze taak krijg je informatie over:

- a verschillende soorten organisaties en verenigingen
- b **actief** zijn bij een organisatie of vereniging

Verschillende soorten organisaties en verenigingen

In je vrije tijd kun je natuurlijk contact hebben met **bekenden**. Dat kunnen familie, vrienden, kennissen, burens of collega's zijn. Maar in Nederland zijn er ook veel organisaties of verenigingen waar je actief kunt zijn. Bijvoorbeeld:

- Verenigingen of plekken waar je een sport kunt doen.
 Bijvoorbeeld: een voetbalvereniging, een zwemclub, een sportschool.
- Clubs of plekken voor mensen die hetzelfde doen in hun vrije tijd.
 Dat kan een hobby of een **culturele activiteit** zijn. Bijvoorbeeld bij een dansschool, een fotoclub, een hobbyclub, een koor, een yogaschool, een theater.
- Cursussen die je in je vrije tijd kunt doen.
 Bijvoorbeeld: een taalcursus, een muziekcursus, een kookcursus, een schildercursus.
 Of een plek om de Nederlandse taal te oefenen, zoals een **taalcafé** in de bibliotheek. Een taalcafé is meestal gratis. Of je kunt bij een **buurthuis** een activiteit doen.
- Plekken waar je met je geloof bezig kunt zijn, bijvoorbeeld een kerk of een moskee.
 Je kunt daar ook andere mensen met hetzelfde geloof **ontmoeten**.

mensen ontmoeten in een buurthuis

Actief zijn bij een organisatie of vereniging

Je kunt natuurlijk zelf **lid** worden van zo'n organisatie of vereniging. Maar je kunt daar ook vaak **vrijwilligerswerk** doen. Bijna de helft van alle mensen in Nederland doet ergens vrijwilligerswerk. Een paar voorbeelden van wat je kunt doen:

- Trainer worden bij een sportclub, je kunt bijvoorbeeld kinderen trainen bij een voetbalclub.
- **Vrijwilliger** worden bij een kerk of moskee. Je kunt bijvoorbeeld mensen bezoeken.
- Vrijwilliger worden bij een hobbyclub of in een buurthuis. Je kunt daar bijvoorbeeld thee en koffie gaan **schenken**.
- Vrijwilliger worden bij de school van je kind. Er zijn bijvoorbeeld vaak ouders nodig om activiteiten voor de kinderen te **organiseren**.

Het is leuk om zoiets in je vrije tijd te doen. Je kunt er andere mensen ontmoeten en de Nederlandse taal oefenen. En je kunt iets doen voor andere mensen. Maar het is ook goed om een **netwerk** te krijgen. Een netwerk kan je helpen, bijvoorbeeld als je gaat **solliciteren**.

11 Bespreek met een andere cursist.

- 1 Wat doe jij in je vrije tijd?
- 2 Doe je ook iets wat je in de tekst gelezen hebt?
- 3 Wil je iets gaan doen wat je in de tekst gelezen hebt?
- 4 Waar kun je informatie vinden over deze activiteiten? Vul in wat je wilt uitzoeken:

Activiteit	Waar is dat?	Welke website?

Weet je het nu?

Kun je alle vragen beantwoorden? Lees nog een keer in dit hoofdstuk wat je nog niet goed weet.

 De antwoorden kun je vinden op de website.

	Dit weet ik goed	Dit moet ik nog herhalen
1a Welke feestdagen zijn er in Nederland en wat doen mensen dan?	☐	☐
1b Waarom vinden Nederlanders 4 en 5 mei belangrijk om te vieren?	☐	☐
1c Hoe ziet de Nederlandse vlag eruit en wanneer zingen we het volkslied?	☐	☐
2a Wat weet je over de gewoontes bij een verjaardag in Nederland?	☐	☐
2b Wat weet je over de gewoontes bij een bruiloft in Nederland?	☐	☐
2c Wat weet je over de gewoontes als er een baby is geboren in Nederland?	☐	☐
2d Wat weet je over de gewoontes als er iemand is geslaagd in Nederland?	☐	☐
2e Wat weet je over de gewoontes als er iemand is overleden in Nederland?	☐	☐
3a Wanneer maken Nederlanders afspraken?	☐	☐
3b Wat is belangrijk bij het maken van afspraken?	☐	☐
4a In welke situaties kunnen Nederlanders direct zijn?	☐	☐
4b Welke verschillen zijn er tussen verschillende groepen Nederlanders?	☐	☐
4c Hoe kun je weten wat je moet doen in contacten met Nederlanders?	☐	☐
5a Met wie leven Nederlanders vaak samen?	☐	☐
5b Wat weet je over de rechten van lhbtq+'ers in Nederland?	☐	☐

	Dit weet ik goed	Dit moet ik nog herhalen
6a In welke organisatie of vereniging kun je in je vrije tijd actief zijn?	☐	☐
6b Waarom is het goed om actief te zijn bij een organisatie of vereniging?	☐	☐

 Meer informatie over de organisaties in dit hoofdstuk staat op de website.

Opdrachten buiten de school

Kies één van de opdrachten.

- 1 Maak een afspraak met een instantie of de gezondheidszorg in het Nederlands.
- 2 Ga op bezoek bij een Nederlander.
- 3 Zoek informatie over één of een paar activiteiten uit *hoofdstuk 1 - taak 6 Organisaties en verenigingen*.

 Vul het formulier bij de opdracht in. Het formulier staat op de website.

Woordenlijst

Deze woorden bij hoofdstuk 1 zijn belangrijk om te onthouden.

Schrijf de betekenis achter de woorden.

afzeggen	
de begrafenis	
de beschuit met muisjes	
Bevrijdingsdag	
de bruiloft	
het buurthuis	
de crematie	
de discriminatie	
Dodenherdenking	
feliciteren	
het geregistreerd partnerschap	
de gewoonte	
het homohuwelijk	
homoseksueel	
het huwelijk	
Kerstmis	
Koningsdag	
de latrelatie	
lesbisch	
de lhbtq+'er	
de oliebol	
de organisatie	
oud en nieuw	
overlijden	
Pasen	

het recht	
de regenboogvlag	
het samenlevingscontract	
samenwonen	
Sinterklaas	
slagen	
de slavernij	
uitnodigen	
de verjaardag	
de vlag	
het volkslied	
het vrijwilligerswerk	

De toets bij dit hoofdstuk staat op de website.

2

Gezondheidszorg in Nederland

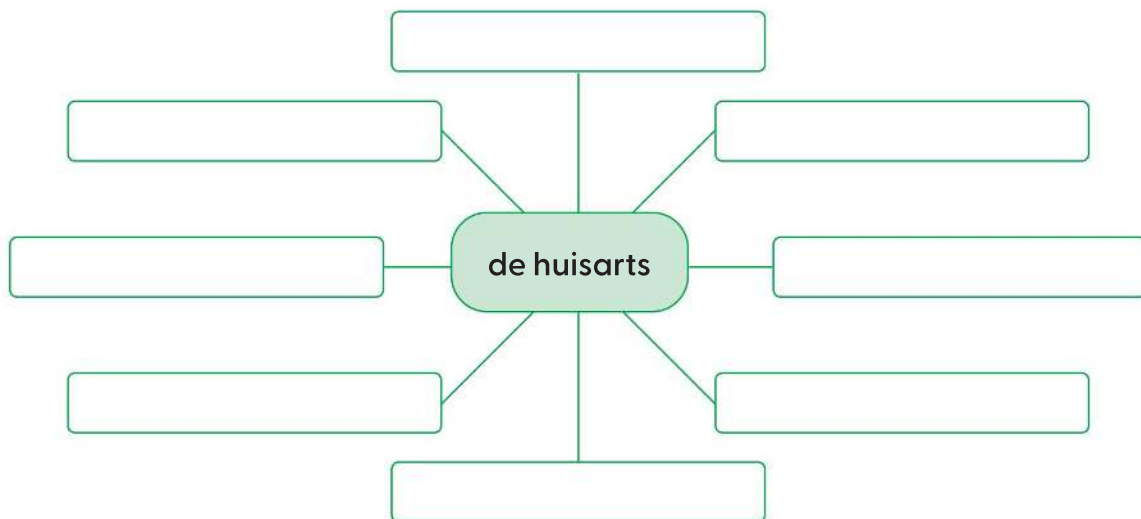
Taak 1	De huisarts en de tandarts	37
Taak 2	Snel hulp nodig	42
Taak 3	Zelf beslissen over je lichaam	44
Taak 4	De zorgverzekering	48

Welkom

 De studiewijzer, woordenlijsten en antwoorden bij dit hoofdstuk staan op de website.

1 Bespreek de vragen met een andere cursist.

- 1 Kijk naar de foto op pagina 35.
 - a Wat zie je allemaal?
 - b Met wie praat Ricardo?
 - c Wat bespreekt hij, denk je?
- 2 Wat zie je op de andere foto's in dit hoofdstuk?
- 3 Ben je in Nederland weleens bij de huisarts geweest? Zo ja:
 - a Wie heeft de afspraak gemaakt? In welke taal?
 - b Wat gebeurde er allemaal tijdens de afspraak?
 - c Wat gebeurde er na de afspraak?
- 4 Ben je in Nederland weleens bij de tandarts geweest?
 - a Zo ja: Wat heeft de tandarts de laatste keer gedaan?
 - b Zo nee: Ga je nog een tandarts zoeken?
- 5 Heb je weleens met **spoed** een arts nodig gehad? Zo ja: Wat heb je gedaan?
- 6 Welke **zorgverzekering** heb je?
 - a Heb je alleen een **basisverzekering** of ook een **aanvullende verzekering**?
 - b Weet je hoe hoog je **eigen risico** is?
- 7 Maak een woordspin:

Taak 1 De huisarts en de tandarts

In deze taak krijg je informatie over de huisarts en de tandarts:

- a als je zorg nodig hebt
- b een nieuwe huisarts kiezen
- c de huisartsenpraktijk
- d een afspraak in de gezondheidszorg
- e als de huisarts je niet kan helpen
- f medicijnen
- g toestemming voor medische informatie
- h als je de huisarts niet kunt verstaan
- i de tandarts
- j een tandarts kiezen

Zorg nodig

Misschien heb je zorg nodig, maar weet je niet waar je naartoe moet. Je gaat in Nederland dan altijd eerst naar de huisarts. Die kan je doorverwijzen, of weet waar je hulp kunt vragen. Ook bij de gemeente en andere organisaties kun je informatie over zorg krijgen. Daar lees je meer over in *hoofdstuk 6 - taak 2 De gemeente* en *hoofdstuk 6 - taak 7 Andere organisaties die je kunnen helpen*. En natuurlijk kun je altijd advies aan andere mensen vragen.

Een huisarts kiezen

Woon je pas in Nederland, of ben je pas verhuisd? Dan moet je eerst een huisartsenpraktijk zoeken. Die kun je vinden op internet. Of je kunt aan andere mensen advies vragen. Heb je al een huisarts, maar ben je niet tevreden? Dan kun je ook veranderen van praktijk. Dit doe je, als je een goede praktijk hebt gevonden:

- Je vraagt of de nieuwe praktijk jou als patiënt wil accepteren. Soms accepteren ze je niet. Bijvoorbeeld als je te ver weg woont. Of als er geen plaats is.
- Had je al een huisarts in Nederland? Dan laat je de oude huisartsenpraktijk weten dat je daar vertrekt.
- Je vraagt je oude praktijk om je dossier naar de nieuwe praktijk te sturen.

wachten bij de huisarts

Bij de huisarts

Met **lichamelijke klachten**, maar ook met **psychische** klachten ga je eerst naar de huisarts. Meestal werken er meer huisartsen in een huisartsenpraktijk. Bij het maken van een afspraak kun je wel vragen naar dezelfde huisarts. Maar die heeft misschien niet meteen tijd. Tijdens een afspraak met je huisarts vertel je je klachten. Als het nodig is, **onderzoekt** de huisarts je. Soms krijg je medicijnen. Vaak zegt de huisarts: 'Het gaat vanzelf over en je kunt paracetamol nemen.'

Andere mensen die in de praktijk van de huisarts werken

De huisarts werkt met andere mensen in een team. Ze werken samen in een praktijk.

- Als je een afspraak maakt, krijg je eerst een **doktersassistent** aan de telefoon. Meer informatie over het maken van afspraken heb je in *hoofdstuk 1 – taak 3 Afspraken maken* gehad. De **assistent** kan ook helpen bij kleine problemen. De assistent kan bijvoorbeeld je **urine** onderzoeken of je **bloeddruk meten**.
- Bij een huisartsenpraktijk werkt ook een **POH**. Dat staat voor **praktijkondersteuner** huisarts. De huisarts kan je naar de praktijkondersteuner doorverwijzen bij lichte psychische klachten. Daar kun je vijf tot tien keer over deze klachten praten. Ook bij een **chronische** ziekte zoals **diabetes** kun je naar een praktijkondersteuner. De huisarts en de praktijkondersteuner kunnen je ook helpen bij het **aanvragen** van extra zorg.

Verwijzing

- De huisarts kan je doorverwijzen naar een **specialist** in het ziekenhuis. Je kunt zonder verwijzing in Nederland geen afspraak maken met een specialist.
- Bij psychische klachten kun je dus eerst met een POH praten. Helpt dat niet of wil je dat niet? Dan kun je een verwijzing voor de **geestelijke gezondheidszorg (GGZ)** krijgen. Dat kan een **therapeut** zijn.
- Soms stuurt de huisarts je door naar een **fysiotherapeut**. Maar je kunt ook zelf een afspraak maken met een fysiotherapeut.

gesprek met een POH of met een therapeut

Bij een verwijzing kom je soms eerst op een **wachlijst**.

bij de apotheek

Medicijnen

De huisarts kan ook medicijnen **voorschrijven**. De huisarts stuurt dan een **recept** naar de apotheek. De meeste mensen hebben een vaste apotheek in de buurt. Daar kun je de medicijnen ophalen. Veel medicijnen kun je alleen met een recept krijgen, bijvoorbeeld **antibiotica**.

Sommige medicijnen, bijvoorbeeld paracetamol, kun je zonder recept kopen. Dat kun je doen bij de apotheek, bij de drogist en vaak ook bij de supermarkt.

Beroepsgeheim en dossiers

Iedereen die in de gezondheidszorg werkt, heeft beroepsgeheim. Niemand mag dus **zomaar** medische informatie aan anderen **doorgeven**. Dat mag alleen als jij toestemming geeft. Je hebt een dossier bij de huisarts of bijvoorbeeld in het ziekenhuis. Dat dossier kun jij zelf ook bekijken. Dat kun je doen als je **ingelogd** bent. Je hebt dan wel een **DigiD** nodig. Meer over DigiD lees je in *hoofdstuk 6 – taak 1 Contact met instanties*.

2 Waar of niet waar

1 Je mag zelf een huisartsenpraktijk kiezen.	waar / niet waar
2 Je huisarts mag alleen met jouw toestemming jouw informatie aan een specialist doorgeven.	waar / niet waar
3 Als je problemen hebt, kun je ook met een POH praten.	waar / niet waar
4 Je kunt antibiotica bij de drogist krijgen.	waar / niet waar
5 De assistent van de huisarts kan je bloeddruk meten.	waar / niet waar
6 Je kunt met een klacht meteen een afspraak met een specialist maken.	waar / niet waar
7 Je kunt een medisch dossier online bekijken.	waar / niet waar
8 Je hebt een DigiD nodig om een afspraak met de huisarts te maken.	waar / niet waar

De taal

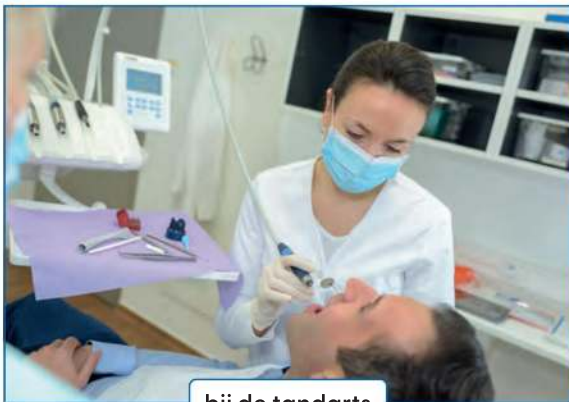
Soms kan de taal een probleem zijn bij afspraken in de gezondheidszorg. Je spreekt misschien niet goed Nederlands of Engels. En de arts spreekt jouw taal niet. Dan kun je een paar dingen doen:

- Je kunt iemand meenemen die wel goed Nederlands spreekt. Je kunt dan het beste een volwassene meenemen.
- Misschien wil je alleen met de arts spreken. Je hebt dan **recht** op een **tolk**. Een tolk is iemand die Nederlands spreekt en een andere taal. Je kunt met de arts het **tolkencentrum** bellen. Je krijgt dan een tolk aan de telefoon. Die tolk vertelt aan jou wat de arts zegt en vertelt aan de arts wat jij zegt. Een tolk is gratis voor de arts en de patiënt.

Het team in de tandartsenpraktijk

Een tandarts werkt net als een huisarts met een team in een praktijk. Je kunt ook je eigen tandartsenpraktijk kiezen. Er moet dan wel plaats zijn in de praktijk. Tandartsenpraktijken kun je vinden op internet. Je kunt ook aan andere mensen advies vragen.

- Heb je kiespijn of een andere klacht? Dan kun je de praktijk bellen en een afspraak maken. Je krijgt dan vaak eerst een **tandartsassistent** aan de telefoon. De assistent heeft ook andere taken om de tandarts te helpen.
- In de tandartsenpraktijk werken ook één of meer **mondhygiënist**. Zij maken je **gebit** goed schoon. Dat helpt om je gebit en **tandvlees** gezond te houden. Je krijgt dan minder snel klachten. Meestal ga je één of twee keer per jaar naar de mondhygiënist.

bij de tandarts

Controle bij de tandarts

Ook zonder klachten ga je soms naar de tandarts voor controle. Dat doe je minimaal één keer per jaar, maar meestal twee keer per jaar. Bij de controle kan de tandarts al problemen zien, voordat je klachten krijgt. Soms maakt de tandarts ook **röntgenfoto's** van je gebit. Heb je een gaatje in je kies of een ander probleem? Dan is er een **behandeling** nodig.

3 Wie of wat kan je misschien helpen?

Kies uit: de apotheek – de doktersassistent – de fysiotherapeut – de huisarts –
de mondhygiënist – de praktijkondersteuner – de specialist – de tandarts –
de tandartsassistent – de tolk

- 1 Je bent al twee weken aan het **hoesten**. _____
- 2 De huisarts heeft gezegd dat je diabetes hebt. Je hebt een paar gesprekken nodig om meer informatie te krijgen. _____
- 3 Je hebt pijn bij het **plassen**. Je wilt je urine laten controleren. _____
- 4 Je hebt kiespijn. _____
- 5 Je gebit moet goed schoongemaakt worden. _____
- 6 Je hebt al een tijdje last van je rug. De huisarts kan je niet helpen. Je hebt oefeningen en **massage** nodig. _____
- 7 Je hebt vaak last van maagpijn. De huisarts kan het probleem niet oplossen. De huisarts verwijst je door naar het ziekenhuis. _____
- 8 Je hebt medicijnen nodig. De huisarts heeft een recept verstuurd. Je kunt ze hier ophalen. _____
- 9 Je hebt een afspraak met de huisarts. Je Nederlands is niet goed genoeg en je spreekt geen Engels. _____
- 10 Je wilt een afspraak maken met de tandarts. _____

4 Bespreek met een andere cursist.

- 1 Kun je zelf in het Nederlands een afspraak maken in de gezondheidszorg?
- 2 Had je in jouw land ook een huisarts?
- 3 Ben je tevreden over jouw huisarts? Waarom wel of niet?
- 4 Heb je in Nederland weleens een afspraak met een specialist gehad? Wil je daarover vertellen?
- 5 Ben je in Nederland weleens bij een mondhygiënist geweest? Zo ja: Wat gebeurde er?
- 6 Heb je weleens op een wachtlijst in de gezondheidszorg gestaan? Hoelang?
- 7 Welke taal spreek je bij afspraken in de gezondheidszorg? Hoe gaat dat?
- 8 Denk je dat praten met een praktijkondersteuner of therapeut kan helpen bij psychische klachten?

Taak 2 Snel hulp nodig

In deze taak krijg je informatie over wat je kunt doen:

- a bij levensgevaar
- b als je snel je huisarts nodig hebt
- c bij de huisartsenpost
- d bij de Spoedeisende Hulp (SEH)

Het alarmnummer 112 bellen

Soms heb je heel snel hulp nodig. Je denkt dat er levensgevaar is. Bijvoorbeeld: er is een **ongeluk** gebeurd. Iemand ligt op straat en reageert niet meer. Dan bel je 112, dat is het alarmnummer. Dat kan dag en nacht. Je zegt waar een ambulance nodig is. Die komt dan binnen vijftien minuten. De telefonist zegt wat je moet doen, tot de ambulance er is. Ook als je snel de politie of de **brandweer** nodig hebt, moet je 112 bellen.

Met spoed je huisarts nodig

Je kunt je eigen huisarts of tandarts bellen op werkdagen tussen 8.00 en 17.00 uur. Dat noemen we **kantoortijden**. Dat doe je bijvoorbeeld als je een afspraak wilt maken. Soms is er snel hulp nodig, maar is er geen levensgevaar. Bijvoorbeeld: je kind is van de trap gevallen. Je denkt dat je kind iets gebroken heeft. Dan kun je ook de huisarts bellen. Je krijgt altijd eerst een **keuzemenu**. Je kunt dan ook een nummer **intoetsen** voor spoed. Dan kun je snel met de assistent bespreken wat er nodig is. De assistent kan ook een ambulance voor je bellen.

Buiten kantooruren een arts nodig

Soms heb je buiten kantoortijden een arts nodig. Bijvoorbeeld als je kind in het weekend hoge **koorts** heeft. Dan bel je de huisartsenpost. Dit heet soms ook: de **huisartsen-spoedpost**. Dat nummer staat meestal op de website van je huisarts. Of je zoekt op Google: huisartsenpost en de naam van je **woonplaats**. Daar werken artsen, meestal in het ziekenhuis. De persoon die je aan de telefoon krijgt, beslist wat er moet gebeuren. Je kunt ook buiten kantooruren het nummer van je eigen huisarts bellen. Je krijgt dan een **antwoordapparaat** met informatie en een telefoonnummer.

Spoedeisende Hulp (SEH)

Als er overdag een klein ongelukje is gebeurd, kun je dus de huisarts bellen. En buiten kantooruren bel je de huisartsenpost. De huisarts en de huisartsenpost sturen je soms met spoed naar het ziekenhuis. Je komt daar op de **afdeling** Spoedeisende Hulp (SEH). Je hebt dan al een tijd voor een afspraak gekregen. Maar in een **noodsituatie** kun je ook zonder afspraak bij de SEH terecht. Mensen die snel hulp nodig hebben, zijn bij de SEH het eerst aan de beurt. Misschien heb je zelf niet heel snel hulp nodig. Dan moet je misschien langer op je beurt wachten.

bord bij het ziekenhuis

Dus wat kun je doen als je snel een arts nodig hebt?

Wat is het probleem?	Wanneer is het probleem?	Wat kun je doen?
Er is levensgevaar.	Altijd als er levensgevaar is.	Je belt 112.
Er is snel hulp nodig. Bijvoorbeeld: er is een ongelukje gebeurd. Maar er is geen levensgevaar.	Tijdens kantoor tijden.	Je belt je huisarts met het nummer voor spoed.
Er is snel hulp nodig. Bijvoorbeeld: er is een ongelukje gebeurd. Maar er is geen levensgevaar.	Buiten kantoor tijden.	Je belt de huisartsenpost.
Er is een ongelukje gebeurd en er is een noodsituatie.	Tijdens of buiten kantoor tijden.	Je gaat zelf naar de SEH.

Met spoed een tandarts nodig

Soms heb je buiten kantooruren een tandarts nodig. Bijvoorbeeld: je kunt niet slapen van de kiespijn. Dan kun je ook een nummer voor spoed bellen. Dat nummer vind je op de website van je tandarts of via Google.

Je kunt ook buiten kantooruren het nummer van je eigen tandarts bellen. Je krijgt dan een antwoordapparaat met informatie en een telefoonnummer.

5 Wie moet Ricardo bellen? Vul in: a, b, c, d of e.

- 1 Hij denkt dat zijn collega een hartaanval heeft. _____
 - 2 Hij heeft al twee weken hoofdpijn. _____
 - 3 Zijn kind heeft 's nachts hoge koorts en wil niets drinken. _____
 - 4 Hij is op maandag van de trap gevallen, misschien is zijn arm gebroken. _____
 - 5 Hij heeft in het weekend een beetje koorts. _____
-
- a Hij belt de huisarts en maakt een afspraak.
 - b Hij belt 112.
 - c Hij doet niets en kijkt of het maandag over is.
 - d Hij belt de huisartsenpost.
 - e Hij belt de huisarts en kiest het nummer voor spoed.

Taak 3 Zelf beslissen over je lichaam

In deze taak krijg je informatie over:

- a abortus en euthanasie
- b donor zijn na je overlijden
- c beslissingen nemen over jouw lichaam
- d wat strafbaar is volgens de wet

Abortus en euthanasie

- Abortus betekent dat een zwangere vrouw haar kind laat **weghalen**. Dat mag ze doen als de baby niet gezond is. Of als ze de baby echt niet wil krijgen. Abortus mag in Nederland tot de vrouw 24 weken zwanger is.
- Euthanasie betekent 'goede dood'. Sommige mensen zijn heel ziek, hebben veel pijn en kunnen niet meer beter worden. Zij kunnen hulp van een dokter krijgen om eerder te **sterven**. Dat kan alleen als iemand dat zelf graag wil. En er zijn strenge **voorwaarden**.

Abortus en euthanasie zijn in de Nederlandse wet geregeld.

Donor na je overlijden

Na jouw overlijden kunnen andere mensen jouw **organen** krijgen. Dat heet **orgaandonatie**. Bijvoorbeeld: iemand overlijdt in het ziekenhuis na een ongeluk. Op dat moment is zijn hart nog gezond. Zijn hart kan naar iemand anders gaan die een ziek hart heeft. Zo kan die andere persoon nog langer en gezonder blijven leven.

Je keuze registreren in het donorregister

Orgaandonatie is niet **verplicht**. Je kunt zelf toestemming geven of **bezwaar** maken. Het is wel belangrijk dat je een keuze maakt. Dat kun je dan ook aan je familie vertellen.

- Je kunt in het donorregister je keuze registreren. Dat kan op internet of met een papieren formulier.

Welke keuzes heb je, als je wel het donorregister invult? Je kunt kiezen:

- Ja, ik wil donor worden.
- Nee, ik wil geen donor worden.
- Mijn partner of familie beslist na mijn overlijden.
- Ik wil één persoon **aanwijzen** die beslist na mijn overlijden.

Wil je donor worden? Dan kun je ook nog kiezen van welke organen je donor bent.

- Wat gebeurt er als je dat niet registreert? Dan staat er in het register 'Geen bezwaar'. Dan vind je orgaandonatie dus geen probleem. En dan kunnen ze na jouw overlijden je organen aan zieke mensen geven. Zo staat het in de wet.

Uw keuze over het doneren van uw organen en weefsels na uw overlijden

Heb de formulier bij u weten of u wel of geen organen en weefsels aan een patiënt wilt geven. Of u hier antwoord anders die later kan geven. Het is informatie die u in bijlage of naast de formulier schriftelijk wordt niet vereist.

U bent:

Voornamen: _____ Achternaam: _____ (niet op pagina of identiteitskaart (ID))

Geboortedatum: _____ (Dag Maand Jaar)

Burgerservicenummer (BSN): _____ (28 cijfers, inclusief de 0 voor het eerste cijfer)

Adres: _____ (Straat) _____ (Postcode) _____ (Plaats)

Wilt u na uw overlijden uw organen en weefsels doneren?

☐ Ja, ik wil donor worden ✓

☐ Ik wijs één persoon aan die beslist na mijn overlijden

☐ Nee, ik wil geen donor worden ✗

☐ Mijn partner of familie beslist na mijn overlijden

formulier orgaandonatie

Je eigen keuzes maken

Alle volwassenen in Nederland, dus mannen en vrouwen, mogen hun eigen keuzes maken over hun lichaam. Bijvoorbeeld: de dokter wil dat je medicijnen slikt. Of de dokter wil je lichamelijk onderzoeken. Of je kunt een **vaccinatie** krijgen. Dat gebeurt alleen als je zelf akkoord gaat. Of iemand wil je zoenen of seks met je hebben. Ook dit mag volgens de wet alleen als je dat echt zelf wilt. Je moet het dus ook duidelijk zeggen als je het niet wilt. Het is strafbaar als iemand je **dwingt** tot iets wat je zelf niet wilt.

6 Bespreek met een andere cursist.

- 1 Abortus mag in Nederland tot de vrouw 24 weken zwanger is. Hoe vind je dat?
- 2 Euthanasie mag onder strenge voorwaarden in Nederland. Hoe vind je dat?
- 3 Heb jij je beslissing in het donorregister geregistreerd?
Zo ja: Wil je vertellen wat je hebt ingevuld? En waarom heb je dat gekozen?
Zo nee: Wil je dit nog gaan doen?
- 4 Heb je weleens met je partner of familie over het donorregister gepraat?
- 5 Hoe vind je het **systeem** van 'Geen bezwaar'?
- 6 **a** Heb je weleens een vaccinatie gehad? Waarom wel of niet?
b Heb je kinderen? Krijgen die ook vaccinaties? Waarom wel of niet?

In Nederland **verboden**, dus **strafbaar** volgens de wet

Als er iets gebeurt met jouw lichaam zonder jouw toestemming, is het strafbaar. Bijvoorbeeld:

- **Verkrachting** is iemand dwingen seks te hebben. Dat is in Nederland verboden. Ook als twee personen getrouwd zijn, mag iemand zijn partner niet dwingen tot seks.
- Seks tussen een volwassene en iemand onder de zestien jaar is in Nederland verboden, ook als die persoon zelf toestemming geeft. Bijvoorbeeld: Stefano heeft een buurmeisje van vijftien. Hij mag geen seks met haar hebben.
- In sommige culturen mag een meisje of vrouw geen seks hebben met een man als ze niet met hem getrouwd is. Soms wordt het meisje of de vrouw vermoord als ze seks heeft zonder getrouwd te zijn. Dat heet **eerwraak** en dat is in Nederland verboden. Eerwraak is **moord**.
- **Besnijdenis** van meisjes en vrouwen is in Nederland verboden. Besnijdenis van jongens en mannen is niet verboden, maar onder Nederlanders gebeurt besnijdenis niet zo vaak.
- **Geweld** betekent dat je iemand pijn doet, bijvoorbeeld door een wapen of een mes te gebruiken. Dat gebeurt soms op straat, maar ook bij mensen thuis. Dan heet het **huiselijk geweld**. Je mag in Nederland geen geweld gebruiken. Het is verboden om wapens te hebben. De politie mag wel een wapen hebben.
- **Mishandeling** betekent dat je iemand veel pijn doet. Bijvoorbeeld door iemand te slaan. Mishandeling is verboden in Nederland. In een **relatie** mag je je partner geen pijn doen.

mishandeling is verboden

7 Vul de goede woorden in.

Kies uit: besnijdenis – eerwraak – mishandeling – vaccinatie – verkrachting

- 1 Als een **islamitische** of joodse jongen besneden is, is er meestal ook een feest voor zijn _____.
- 2 Niemand kan je dwingen om een _____ te nemen.
- 3 In sommige culturen gebeurt _____ soms als een vrouw seks heeft zonder getrouwd te zijn. Zij kan dan vermoord worden.
- 4 Dieren _____ is ook verboden. Je kunt er straf voor krijgen.
- 5 Ook als twee mensen getrouwd zijn, is _____ verboden. Als één van de twee geen seks wil, mag de andere zijn partner niet dwingen.

8 Mag dit in Nederland volgens de wet, ja of nee?

1 Eerwraak	ja / nee
2 Verkrachting binnen het huwelijk	ja / nee
3 Seks met kinderen	ja / nee
4 Seks tussen twee volwassen collega's die verliefd zijn	ja / nee
5 Besnijdenis van jongens	ja / nee
6 Besnijdenis van meisjes	ja / nee
7 Een politieagent draagt een wapen	ja / nee
8 Een man slaat zijn vrouw	ja / nee
9 Abortus na 20 weken	ja / nee
10 Orgaandonatie als de overleden persoon 'Geen bezwaar' in het register heeft gezet	ja / nee

Taak 4 De zorgverzekering

In deze taak krijg je informatie over de zorgverzekering:

- a een andere zorgverzekering kiezen
- b beslissingen over je zorgverzekering
- c eigen risico en eigen bijdrage
- d de zorg voor kinderen
- e zorgtoeslag
- f contact met je zorgverzekeraar
- g mantelzorg

Zelf een verzekering kiezen

Iedereen in Nederland moet een verzekering hebben voor zorgkosten. Dat heet een zorgverzekering. Een zorgverzekeraar betaalt jouw kosten in de gezondheidszorg. Volwassenen moeten premie betalen. Je mag zelf een zorgverzekering kiezen. Elk jaar mag je voor 1 januari een andere zorgverzekeraar nemen. Je kunt ook een andere verzekering bij dezelfde zorgverzekeraar nemen. Je kiest dus steeds voor een jaar.

Er zijn websites die je helpen om zorgverzekeringen te vergelijken.

Keuzes bij een zorgverzekering

Je moet verschillende beslissingen nemen. Bij elke zorgverzekeraar kun je kiezen voor:

- Een basisverzekering
Deze verzekering moet iedereen hebben. De verzekeraar betaalt dan veel kosten voor je. Bijvoorbeeld van de huisarts, het ziekenhuis, de meeste medicijnen en controles. Maar ook zorg rond een zwangerschap en geboorte, ouderenzorg, wijkverpleging of geestelijke gezondheidszorg.
- Een aanvullende verzekering
Deze extra verzekering kun je nemen, maar het hoeft niet. Voor een aanvullende verzekering betaal je extra premie.
Je krijgt dan bijvoorbeeld een deel van de kosten voor de fysiotherapeut of voor een bril terug. Wat je precies terugkrijgt, is per verzekering verschillend.

- Een tandartsverzekering
De tandarts moet je apart verzekeren en je moet er extra voor betalen. Een tandartsverzekering is niet verplicht.
Je kunt kiezen uit verschillende tandartsverzekeringen.

Als je kiest, let dan op:

- Bij welke verzekering betaal je een lage premie?
- Welke verzekering betaalt veel dingen terug die jij nodig hebt? Heb je bijvoorbeeld vaak behandelingen van de fysiotherapeut nodig? Dan kun je misschien beter een aanvullende verzekering nemen.

Eigen risico

Je hebt een verplicht eigen risico. Dat betekent dat je een deel van de kosten zelf moet betalen. Je kunt ook kiezen voor een hoger eigen risico. Dan betaal je wat minder premie, maar dan moet je meer kosten zelf betalen. Heb je veel zorgkosten bij een hoog eigen risico? Dan betaal je in totaal meer.

Twee voorbeelden:

- Ricardo heeft voor € 385 eigen risico gekozen. Hij krijgt dat jaar geen **korting** op zijn premie. Hij heeft een operatie nodig en ligt een paar dagen in het ziekenhuis. Dat kost € 3.000. Dan moet hij zelf € 385 eigen risico betalen. De rest betaalt de zorgverzekeraar. Komt hij dat jaar nog een keer in het ziekenhuis? Of maakt hij andere kosten die de basisverzekering betaalt? Dan hoeft hij niets meer zelf te betalen.
- Merve heeft voor € 885 eigen risico gekozen. Zij krijgt dat jaar € 180 korting op haar premie. Zij heeft een operatie nodig en ligt een paar dagen in het ziekenhuis. Dat kost € 3.000. Dan moet zij zelf € 885 eigen risico betalen. Ze heeft dit jaar dus wel korting op haar premie. Maar ze heeft in totaal veel meer betaald dan Ricardo.

Het eigen risico kun je **gespreid** betalen.

Voor een bezoek aan de huisarts hoef je geen eigen risico te betalen. Dat is dus altijd gratis.

Eigen bijdrage

Eigen risico is niet hetzelfde als eigen bijdrage. Voor sommige medicijnen moet je bijvoorbeeld een eigen bijdrage betalen. Je kunt daar niet voor kiezen. De zorgverzekeraar beslist hoe hoog de eigen bijdrage is.

Een voorbeeld: je hebt een aanvullende verzekering. In dat jaar koop je bijvoorbeeld ook een bril. Die kost € 260. De zorgverzekering betaalt € 150 en je moet zelf een eigen bijdrage van € 110 betalen. Dus ook als je eigen risico voor dat jaar al helemaal betaald is.

De zorgkosten voor kinderen tot achttien jaar

Voor kinderen tot achttien jaar is de zorgverzekering gratis.

De tandartsverzekering voor kinderen is ook gratis.

En je krijgt voor je kind de kosten voor fysiotherapie terug.

Zorgtoeslag

Sommige mensen kunnen een deel van de premie terugkrijgen van de **Belastingdienst**.

Dat heet zorgtoeslag. Hoe minder geld je per maand **verdiend**, hoe meer je terugkrijgt. In

hoofdstuk 6 – taak 5 De Belastingdienst lees je meer over **toeslagen**.

Contact met de zorgverzekeraar

Soms weet je niet of de zorgverzekeraar een behandeling of medicijnen betaalt. Dan kun je de zorgverzekeraar bellen of mailen voordat je ermee begint. Anders krijg je later misschien een hoge **rekening** die je zelf moet betalen.

De meeste rekeningen in de gezondheidszorg betaalt de zorgverzekeraar wel. De huisarts of het ziekenhuis stuurt de rekening meestal zelf naar de zorgverzekeraar. Je hoeft dan niet zelf te betalen.

Declareren bij de zorgverzekeraar

Soms moet je de rekeningen eerst zelf betalen, bijvoorbeeld bij de tandarts. Heb je een tandartsverzekering? Dan kun je de kosten ook declareren. Dan krijg je het geld terug van de verzekering.

- Dat gaat meestal online, op de website van de zorgverzekeraar.
- Het kan ook via een app van je zorgverzekeraar. Je moet wel inloggen met een DigiD, als je via internet declareert.
- Je kunt ook via de post kosten declareren. Je moet dan een formulier invullen en de rekening opsturen naar de zorgverzekeraar.

Bij je zorgverzekeraar kun je ook inloggen om informatie over je zorgkosten te zien. Bijvoorbeeld om te zien hoeveel eigen risico er nog over is.

mantelzorg

Mantelzorg en vergoeding

Soms moet je langere tijd voor iemand zorgen. Bijvoorbeeld voor één van je ouders als ze oud zijn. Of je partner of kind heeft een ziekte of **handicap**. Dat heet mantelzorg. Soms kun je voor mantelzorg een vergoeding krijgen. Dat heet een **persoonsgebonden budget (PGB)**. Je kunt het via de gemeente of zorgverzekeraar aanvragen.

9 Vul de woorden in.

Kies uit: aanvullende – declareren – bijdrage – gespreid – mantelzorg – risico – zorgverzekeraar – zorgtoeslag

- 1 Geld dat je van de Belastingdienst terugkrijgt voor je zorgverzekering heet _____.
- 2 _____ betekent dat je langere tijd voor iemand moet zorgen.
- 3 Ik moet mijn taalcursus zelf betalen. Maar gelukkig kan ik _____ betalen.
- 4 Soms betaalt de zorgverzekering de taxi naar het ziekenhuis. Maar een deel van de kosten moet je zelf betalen. Dat heet een eigen _____.
- 5 Als je een _____ verzekering kiest, krijg je ook de fysiotherapeut voor een deel terug.
- 6 Ik heb een rekening van de tandarts. Die moet ik nog _____.
- 7 Ik kies volgend jaar een hoger eigen _____. Dan hoef ik minder premie te betalen.
- 8 Ik wil inloggen bij mijn _____. Dan heb ik een DigiD nodig.

10 Waar of niet waar?

1 In Nederland is een zorgverzekering verplicht.	waar / niet waar
2 De zorgverzekering voor kinderen tot achttien jaar is gratis.	waar / niet waar
3 Met een basisverzekering krijg je de kosten voor de tandarts terug.	waar / niet waar
4 Iedereen in Nederland krijgt zorgtoeslag.	waar / niet waar
5 Je mag elk jaar van zorgverzekeraar veranderen.	waar / niet waar
6 Je moet al je eigen risico in één keer betalen.	waar / niet waar
7 Voor een bezoek aan de huisarts moet je eigen risico betalen.	waar / niet waar
8 Voor kinderen is de tandarts gratis.	waar / niet waar

Weet je het nu?

Kun je alle vragen beantwoorden? Lees nog een keer in dit hoofdstuk wat je nog niet goed weet.

 De antwoorden kun je vinden op de website.

	Dit weet ik goed	Dit moet ik nog herhalen
1a Waar ga je naartoe, als je zorg nodig hebt?	☐	☐
1b Hoe en wanneer kun je een nieuwe huisarts kiezen?	☐	☐
1c Wie werken er bij een huisartsenpraktijk?	☐	☐
1d Wat gebeurt er bij een afspraak met de huisarts?	☐	☐
1e Wat gebeurt er als de huisarts je niet kan helpen?	☐	☐
1f Waar moet je naartoe als je medicijnen nodig hebt?	☐	☐
1g Mag de arts medische informatie over jou doorgeven?	☐	☐
1h Wat doe je als je de huisarts niet kunt verstaan?	☐	☐
1i Wanneer ga je naar de tandarts?	☐	☐

	Dit weet ik goed	Dit moet ik nog herhalen
1j Hoe kun je een tandarts kiezen?	☐	☐
2a Wat doe je bij levensgevaar?	☐	☐
2b Kun je de huisarts bellen, als je snel hulp nodig hebt?	☐	☐
2c Wanneer bel je de huisartsenpost?	☐	☐
2d Wanneer ga je naar de Spoedeisende Hulp (SEH) in het ziekenhuis?	☐	☐
3a Wat weet je over abortus en euthanasie?	☐	☐
3b Wanneer kunnen je organen na jouw overlijden naar andere mensen gaan?	☐	☐
3c Wie mag er beslissingen nemen over jouw lichaam?	☐	☐
3d Wat is volgens de wet strafbaar als het over lichamelijk contact gaat?	☐	☐
4a Wanneer kun je een andere zorgverzekering kiezen?	☐	☐
4b Welke beslissingen moet je nemen over je zorgverzekering?	☐	☐
4c Wat is het verschil tussen eigen risico en eigen bijdrage?	☐	☐
4d Hoeveel kost de zorg voor kinderen tot achttien jaar?	☐	☐
4e Wat is zorgtoeslag?	☐	☐
4f Hoe en wanneer heb je contact met je zorgverzekeraar?	☐	☐
4g Wat is mantelzorg en kun je er een vergoeding voor krijgen?	☐	☐

Meer informatie over de organisaties in dit hoofdstuk staat op de website.

Opdrachten buiten de school

Kies één van de opdrachten.

- 1 Spreek bij een bezoek in de gezondheidszorg **zoveel mogelijk** Nederlands.
- 2 Zoek informatie over jouw huisarts.
- 3 Als je in het weekend zorg nodig hebt, wat kun je dan doen?
- 4 Zoek informatie over jouw zorgverzekering.

 Vul het formulier bij de opdracht in. Het formulier staat op de website.

Woordenlijst

Deze woorden bij hoofdstuk 2 zijn belangrijk om te onthouden.

Schrijf de betekenis achter de woorden.

de aanvullende verzekering	
de abortus	
het alarmnummer	
de basisverzekering	
het beroepsgeheim	
de besnijdenis	
het bezwaar	
declareren	
de DigiD	
de donor	
het donorregister	
doorverwijzen	
het dossier	
de eerwraak	
de eigen bijdrage	

het eigen risico	
de euthanasie	
de fysiotherapeut	
de geestelijke gezondheidszorg (GGZ)	
het geweld	
de gezondheidszorg	
de huisartsenpost	
het huiselijk geweld	
het levensgevaar	
de mantelzorg	
de mishandeling	
de mondhygiënist	
de moord	
de noodsituatie	
de orgaandonatie	
overlijden	
de praktijk	
de praktijkondersteuner (POH)	
de premie	
het recept	
het recht	
de specialist	
de spoed	
de Spoedeisende Hulp (SEH)	
strafbaar	
de therapeut	
de toestemming	
de tolk	
de vaccinatie	

de vergoeding

de verkrachting

de verwijzing

de verzekering

de zorg

de zorgtoeslag

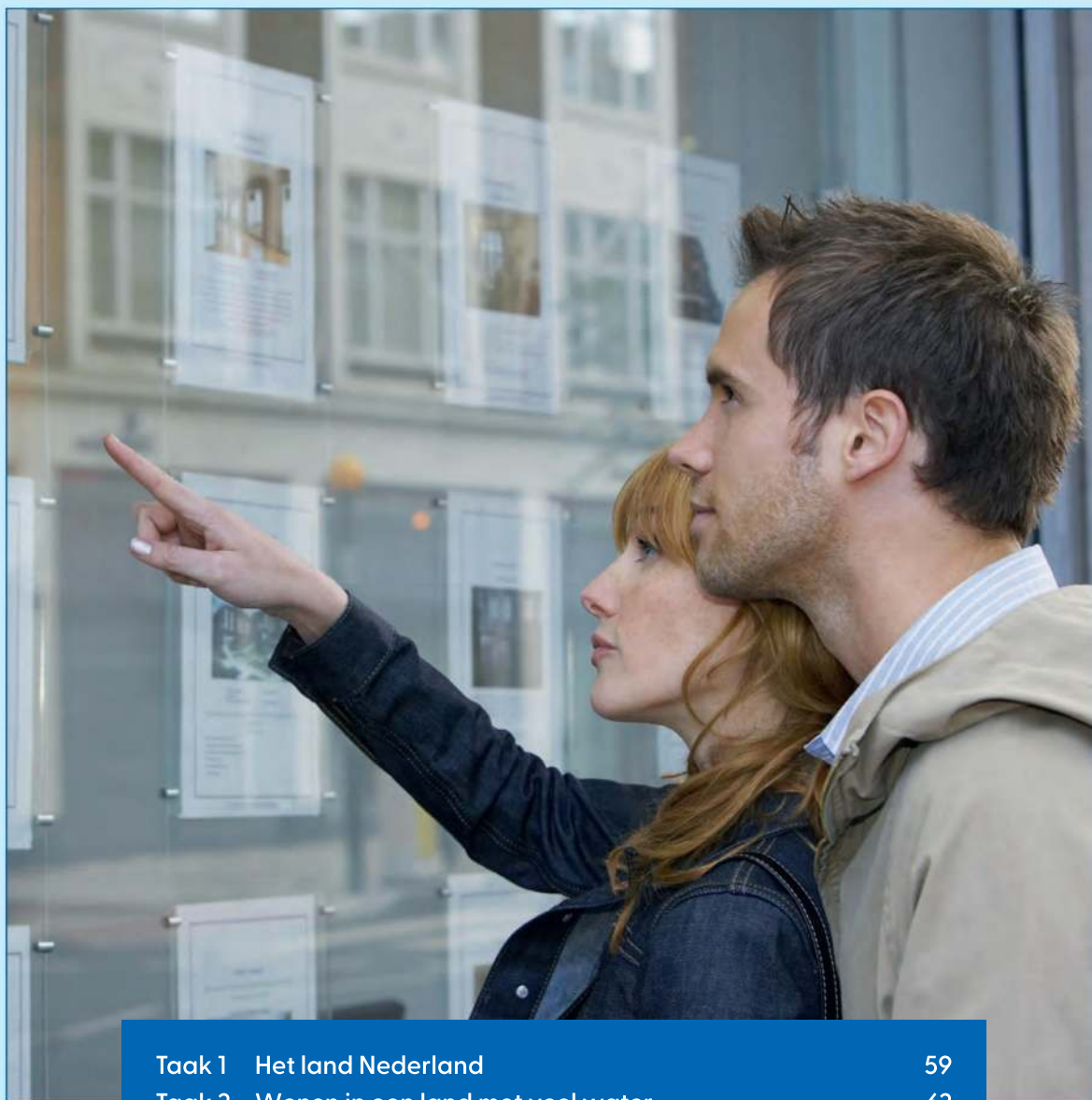
de zorgverzekering

De toets bij dit hoofdstuk staat op de website.

3

Wonen in Nederland

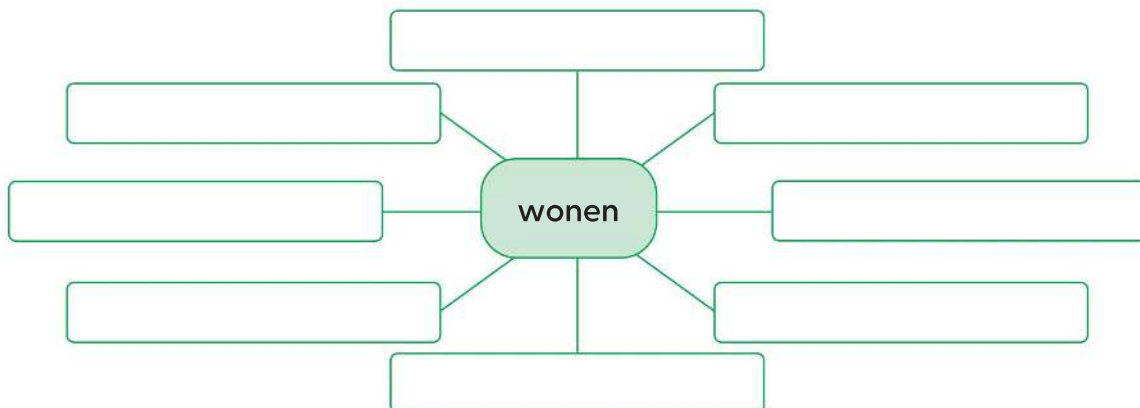
Taak 1	Het land Nederland	59
Taak 2	Wonen in een land met veel water	62
Taak 3	Het openbaar vervoer (OV)	65
Taak 4	Een woning zoeken	67
Taak 5	Het afval	70
Taak 6	Wat je nog meer nodig hebt	73

Welkom

 De studiewijzer, woordenlijsten en antwoorden bij dit hoofdstuk staan op de website.

1 Bespreek de vragen met een andere cursist.

- 1 Kijk naar de foto op pagina 57.
 - a Wat zie je allemaal?
 - b Waar kijken de mensen naar?
- 2 Wat zie je op de andere foto's in dit hoofdstuk?
- 3 Vertel over jouw **provincie**:
 - a In welke provincie woon je?
 - b Wat is je **woonplaats**?
 - c Als je nog niet in Nederland woont: wat is de woonplaats van je partner of familie?
 - d Wat is de **hoofdstad** van jouw provincie?
 - e Kom je vaak in die hoofdstad?
- 4 Reis je vaak met het **openbaar vervoer (OV)**?
 - a Zo ja: Welk **vervoer** kies je dan?
 - b Zo nee: Hoe reis je dan meestal?
- 5 Vertel over jouw **woning**.
 - a Vind je het fijn om daar te wonen?
 - b Waarom wel of niet?
- 6 Woon je in een koopwoning of een huurwoning?
 - a Heb je lang gezocht naar deze woning?
 - b Ga je het komend jaar nog een andere woning zoeken?
- 7 **Scheid** jij je **afval**?
 - a Zo ja: Wat scheid je allemaal?
 - b Zo nee: Waarom niet?
- 8 Bij welke **energieleverancier** heb je een **energiecontract**?
- 9 Vertel over je **abonnement** voor internet en telefoon.
 - a Wat voor abonnement heb je?
 - b Heb jij je telefoon bij je abonnement gekregen of heb je die zelf gekocht?
- 10 Maak een woordspin:

Taak 1 Het land Nederland

In deze taak krijg je informatie over het land Nederland:

- a de namen van de Nederlandse provincies en hun hoofdsteden
- b de hoofdstad en de drie andere grootste steden van Nederland
- c de belangrijkste steden en **gebieden** in jouw provincie
- d de **Europese Unie (EU)**

Waar ligt Nederland?

Nederland ligt in Europa. De **buurlanden** van Nederland zijn Duitsland en België. In het oosten **grenst** Nederland **aan** Duitsland, in het zuiden aan België.

Provincies en steden

Nederland heeft twaalf provincies. De namen van de provincies zie je op de kaart op pagina 60.

In het westen van Nederland liggen de vier grootste steden. Het gebied met deze vier steden heet 'de Randstad'. In de Randstad is het druk, er wonen veel mensen.

- Amsterdam is de hoofdstad van Nederland. Het is ook de grootste stad van Nederland.
- Rotterdam is de tweede stad, met de grootste **haven** van Europa.
- Den Haag is de derde stad. De **regering** van Nederland zit niet in de hoofdstad Amsterdam, maar in Den Haag.
- Utrecht is de vierde stad. Utrecht ligt in het midden van Nederland.

2 Vul de naam van een stad in.

Kies uit: Amsterdam – Den Haag – Rotterdam – Utrecht

- 1 _____ is de hoofdstad van Nederland.
- 2 De regering van Nederland zit in _____.
- 3 _____ heeft een grote haven.
- 4 _____ is een grote stad in het midden van Nederland.

3 Kijk op de kaart van Nederland. Je kunt de kaart ook op de website vinden. Geef antwoord.

1 Welke provincies grenzen aan de provincie Gelderland?

2 Welke provincies grenzen aan de provincie Noord-Brabant?

3 Welke provincie ligt het meest in het zuiden van Nederland?

4 Welke twee provincies liggen in het noorden van Nederland?

5 Welke drie provincies liggen in het westen van Nederland, aan de Noordzee?

4 Kijk op de kaart van Nederland. Zoek deze plaatsen op de kaart van Nederland. Vul de naam van de provincie in.

1 Rotterdam ligt in _____.

2 Den Haag ligt in _____.

3 Utrecht ligt in _____.

4 Groningen ligt in _____.

5 Leeuwarden ligt in _____.

6 Assen ligt in _____.

7 Zwolle ligt in _____.

8 Haarlem ligt in _____.

9 Middelburg ligt in _____.

10 Maastricht ligt in _____.

11 's-Hertogenbosch ligt in _____.

12 Lelystad ligt in _____.

13 Arnhem ligt in _____.

14 Amsterdam ligt in _____.

Inwoners van de EU

Nederland hoort bij de Europese Unie (EU). Dat zijn landen in Europa die samenwerken. Inwoners van de EU mogen ook in andere landen van de EU gaan wonen. Of daar gaan werken of **studeren**.

Inwoners van de Europese Unie mogen ook vrij reizen tussen de landen. Ze hebben dus geen visum nodig binnen de EU. Ze mogen ook spullen kopen in andere landen en die mee naar Nederland nemen.

Afspraken binnen de EU

De landen van de EU maken afspraken met elkaar, bijvoorbeeld over het geld. Sinds 2002 betalen de mensen in veel landen met hetzelfde geld: de euro.

De landen van de EU maken ook afspraken over het milieu. Of over het **opvangen** van **vluchtelingen**.

Het **Europees Parlement** beslist over regels en afspraken binnen de EU. Nederland moet **zich** ook **aan** die afspraken **houden**. Nederland kan niet **zomaar** zeggen: wij willen geen vluchtelingen meer opvangen. Of: wij willen andere afspraken over het milieu.

5 Vul de woorden in.

Kies uit: euro – grenst – inwoners – milieu – Unie – vluchtelingen

- 1 Nederland _____ in het zuiden aan België.
- 2 EU betekent Europese _____.
- 3 Nederland heeft 18 miljoen _____.
- 4 Veel _____ in Nederland komen uit Syrië, Turkije, Jemen of Oekraïne.
- 5 Reizen met een vliegtuig is slecht voor het _____.
- 6 In veel landen in de Europese Unie kun je met de _____ betalen.

Taak 2 Wonen in een land met veel water

In deze taak krijg je informatie over Nederland:

- a het water op de kaart
- b een deel van het land onder de zeespiegel
- c de Deltawerken

Veel water op de kaart

Er is veel water in Nederland. Bijna 20% van Nederland is water.

- Er zijn veel rivieren. Een grote rivier is de Rijn, die komt uit Duitsland ons land binnen. Een andere grote rivier is de Maas, die komt uit België ons land binnen.
- Het grootste meer is het IJsselmeer. Dat was vroeger een zee. Die zee is dichtgemaakt met de Afsluitdijk. Die is dertig kilometer lang.

- Nederland ligt aan de Noordzee. En ten noorden van de Afsluitdijk ligt de Waddenzee. In de Waddenzee liggen eilanden. Ze heten de Waddeneilanden. Het grootste Waddeneiland heet Texel.
- In Nederland zie je in een stad of dorp ook vaak water. In oude steden, zoals Amsterdam en Utrecht, zijn er **grachten**. Aan zo'n gracht staan vaak oude huizen.

Land onder de zeespiegel

Nederland betekent 'laag land'. Een groot stuk van het westen van Nederland ligt onder de zeespiegel. Dat betekent dat het land lager ligt dan de zee. Het laagste punt van Nederland ligt vlak bij Rotterdam. Dat ligt wel zeven meter onder de zeespiegel!

Voordelen en nadelen van het water

Nederland heeft veel voordelen van het water. Bijvoorbeeld: Rotterdam heeft de grootste haven van Europa. En er is veel **transport** over de rivieren. Er zijn ook veel **experts** in het bouwen van bruggen, **dijken**, schepen, enzovoort.

Er zijn ook nadelen aan het wonen bij **zoveel** water. Er zijn in de **geschiedenis** veel **overstromingen** geweest.

Hoe we ons tegen de gevaren van het water beschermen

- Langs de Noordzee liggen **duinen**. Die zijn door de natuur gemaakt. Maar niet overal liggen er duinen langs het water. Daar hebben de Nederlanders dijken gemaakt. Bijvoorbeeld langs de rivieren en in de provincie Zeeland.
- Er zijn ook **dammen**, bijvoorbeeld in Zeeland. Een dijk ligt tussen land en water. Een dam ligt tussen water en water. De duinen, dijken en dammen zijn hoger dan het land en het water. Ze beschermen Nederland tegen het water.
- In Nederland zijn veel **polders**. Een polder is land dat vroeger water was. Meestal ligt het onder de zeespiegel. En rond een polder liggen meestal dijken. De provincie Flevoland is bijna helemaal polder.
- Er zijn ook veel molens in Nederland. Veel van die molens zijn poldermolens. Die waren vroeger belangrijk om water van laag land weg te **pompen**. Soms zijn die molens nu nog in gebruik.
- Omdat er veel water in Nederland is, leren bijna alle kinderen zwemmen. Ze leren zwemmen als ze ongeveer vijf jaar zijn.

een polder

de Oosterscheldekering, een dam van het Deltaplan in Zeeland

De Deltawerken

In 1953 was er een grote overstroming. Een groot deel van de provincies Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Brabant kwam onder water te staan. Meer dan 1.800 mensen zijn **gestorven**. Daarna heeft de regering een plan gemaakt tegen de overstromingen. Dat heette het Deltaplan. Er zijn vooral in Zeeland goede dijken en dammen gemaakt: de Deltawerken. Op de foto zie je een dam in Zeeland. Meestal staat hij open en kan het water van de zee naar binnen. Hij gaat alleen dicht als het water van de zee te hoog komt.

6 Vul de namen in.

Kies uit: Afsluitdijk – Flevoland – Maas – Rotterdam – Texel – Zeeland

- _____ is het grootste Waddeneiland.
- Tussen de Waddenzee en het IJsselmeer ligt de _____.
- De meeste Deltawerken liggen in de provincie _____.
- De Rijn en de _____ zijn twee grote rivieren in Nederland.
- De provincie _____ is voor een groot deel polder.
- Vlak bij _____ ligt het laagste punt van Nederland.

7 Ga naar de website en zoek de kaart van de provincie waar je woont. Woon je nog niet in Nederland? Kies dan de provincie waar jouw partner of familie woont. Geef antwoord.

- Hoe heet jouw provincie? _____
- Waar ligt jouw provincie? In het noorden, oosten, zuiden, westen of midden van Nederland? _____
- Wat is de hoofdstad van jouw provincie? _____
- Wat is jouw woonplaats? _____
- Grenst jouw provincie aan Duitsland of België? En aan de Noordzee, de Waddenzee of het IJsselmeer? _____

- 6 Zie je rivieren op de kaart van jouw provincie?
- 7 Ligt jouw woonplaats onder of boven de zeespiegel?
- 8 Is er ook veel water in of bij jouw woonplaats?

Taak 3 Het openbaar vervoer (OV)

In deze taak krijg je informatie over het OV:

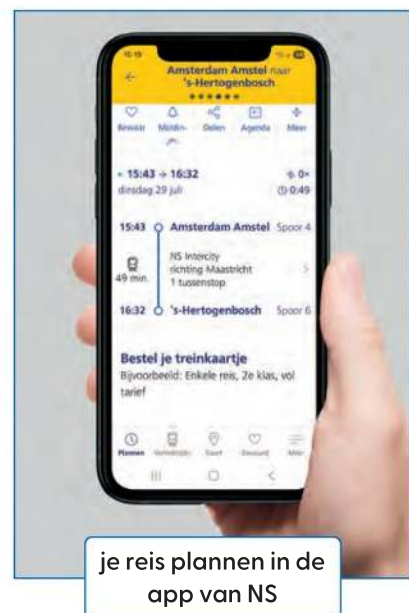
- a een reis **plannen**
- b **verschillende vervoersbewijzen**

Reizen met het openbaar vervoer

Als je moet reizen, kun je je eigen vervoer nemen. Bijvoorbeeld je fiets, scooter of auto. Maar je kunt ook het openbaar vervoer nemen. Bijvoorbeeld de trein, bus, tram of metro. Soms moet je voor een reis verschillende soorten openbaar vervoer **combineren**. Je moet dan bijvoorbeeld **overstappen** van de trein naar de metro.

Je reis plannen

Weet je niet precies welk openbaar vervoer je voor je reis kunt nemen? Dan kun je op een app of op internet je reis plannen. Bijvoorbeeld de app of website van de NS (Nederlandse Spoorwegen) voor de trein. Je kunt dan twee stations invullen. Of de app van 9292. Je kunt dan twee adressen invullen. Je kunt ook invullen wanneer je wilt **vertrekken** of **aankomen**. Dan krijg je adviezen met tijden en prijzen. En informatie over waar je moet overstappen. Soms heeft het openbaar vervoer **vertraging**. Of bijvoorbeeld de bus rijdt vandaag niet op de normale tijd. Dan kun je ook problemen krijgen met overstappen. Dat kun je allemaal ook op de app zien.

je reis plannen in de app van NS

Vervoersbewijzen

Om met het openbaar vervoer te reizen, heb je een kaart nodig. Er moet altijd **voldoende saldo** op je kaart staan. Je kunt ook met je **bankpas** reizen.

Voor je reis moet je **inchecken**. Dat doe je door je kaart tegen een **paal** te houden. Na je reis moet je **uitchecken**. Dan houd je de kaart weer tegen een paal. De palen staan in de bus, of op stations of perrons. Vergeet je uit te checken? Dan betaal je meer dan nodig is.

Als je vaak reist, kun je ook een abonnement kopen. Er zijn verschillende soorten abonnementen. Reis je bijvoorbeeld meestal buiten de **spits**? Dan kun je een **dalurenkaart** kopen. Je kunt op internet informatie zoeken of op een station informatie vragen.

inchecken en uitchecken
bij een paal

8 Vul de woorden in.

Kies uit: inchecken – overstappen – saldo – spits – uitchecken – vertraging

- 1 Mijn trein heeft een halfuur _____. Nu kom ik te laat op mijn werk.
- 2 Voor je reis moet je _____ en na je reis moet je _____.
- 3 Op het centraal station kun je _____ van de ene bus naar de andere bus.
- 4 Merve reist vaak na 9 uur met de trein. Dat is na de _____. Ze heeft een dalurenkaart.
- 5 Staat er voldoende _____ op mijn kaart?

9 Bespreek met een andere cursist.

- 1 Reis je vaak met het openbaar vervoer? Waar ga je dan naartoe?
- 2 Wat vind je van het openbaar vervoer in Nederland?
- 3 Welke problemen heb je weleens met het openbaar vervoer?
- 4 Hoe plan jij een reis? Gebruik je een app?

Taak 4 Een woning zoeken

In deze taak krijg je informatie over wonen in Nederland:

- a als je pas in Nederland bent
- b **mogelijkheden** om een woning te zoeken
- c je **huurcontract**
- d **klachten** over de **verhuurder**
- e **onroerendezaakbelasting (OZB)** en **parkeerbelasting**

Pas in Nederland

Kom je naar Nederland, omdat je partner hier woont? Dan hoef je meestal zelf geen huis te zoeken. Je gaat dan bij je partner wonen. Ben je een vluchteling? Dan kom je meestal eerst in een **asielzoekerscentrum (AZC)**. Veel vluchtelingen moeten vaak verhuizen.

Heb je een **verblijfsvergunning** en geen partner hier, dan moet je een woning zoeken. Meestal krijg je dan eerst via de gemeente een woning. Je hebt dan niet veel keuze.

Vrije sector

Misschien moet je een huurhuis zoeken. Wat voor een woning je kunt huren, is **afhankelijk** van je **inkomen**.

Verdien je genoeg geld, dan kun je in de vrijhuursector een woning zoeken. Daar is de huur wel hoog. Je kunt dan bijvoorbeeld huizen zoeken via een **particulier**. Dat kan een **makelaar** of een **huisbaas** zijn. Een makelaar is iemand die mensen helpt om een huis te kopen of te verkopen. Maar je kunt bij een makelaar soms ook een huurwoning vinden.

Soms kun je ook via een **woningcorporatie** een huurhuis zoeken. Zo'n **organisatie** zorgt voor het bouwen, **verhuren** en **onderhouden** van woningen. Die woningen mogen niet te duur zijn.

Sociale huur

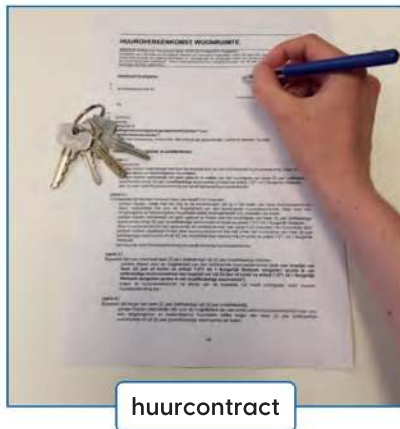
Als je niet zoveel geld verdient, kun je een **sociale huurwoning** krijgen. De huur is dan niet zo hoog. Er is een maximale huurprijs.

Je eerste woning, als je pas een verblijfsvergunning hebt, is meestal een sociale huurwoning.

- Wil je zelf via sociale huur een woning huren? Dan moet je je snel **inschrijven** als **woningzoekende**. Je kunt je inschrijven als woningzoekende bij één of meer woningcorporaties. Je moet meestal geld betalen als je je inschrijft. Je kunt bij de gemeente informatie krijgen over woningcorporaties.
- Daarna kan het nog lang duren, voordat je een woning krijgt.

- Ben je aan de beurt voor een woning? Dan kun je op een website een woning gaan zoeken. Maar niet iedereen kan alle woningen krijgen. Een groot gezin krijgt bijvoorbeeld een grotere woning. En heb je een hoger inkomen, dan kun je een grotere woning krijgen.
- Heb je een **geschikte** woning gevonden? Dan kun je die gaan bekijken.
- Soms heb je heel snel een woning nodig. Bijvoorbeeld als je pas **gescheiden** bent en jonge kinderen hebt. Dan kun je van de gemeente een **urgentieverklaring** krijgen. Niet veel mensen krijgen een urgentieverklaring.

Het kan per gemeente heel verschillend zijn hoe het precies gaat met sociale huurwoningen.

Rechten en plichten

Als je een huis gaat huren, krijg je een huurcontract. In dat **contract** staan je plichten aan de verhuurder (de huisbaas of de woningcorporatie). Bijvoorbeeld hoeveel huur je moet betalen en wanneer je die moet betalen.

Maar ook rechten van de **huurder** staan in het contract. Bijvoorbeeld welke **reparaties** en welk **onderhoud** aan de woning de verhuurder moet doen. Of de regels voor het **opzeggen** van de huur. Want de verhuurder mag niet zomaar je huur opzeggen.

10 Vul de woorden in.

Kies uit: gemeente – huurcontract – onderhoud – sociale – urgentieverklaring – vrije

- 1 Is je inkomen niet zo hoog? Dan kun je een _____ huurwoning krijgen.
- 2 Als je genoeg verdient, kun je ook in de _____ sector een woning huren.
- 3 In het _____ staan de rechten en plichten van de huurder.
- 4 Taher is een vluchteling. Hij heeft nu een verblijfsvergunning. Hij krijgt eerst via de _____ een woning.
- 5 Juhayna is gescheiden en heeft kleine kinderen. Ze heeft snel een woning nodig. Ze krijgt van de gemeente een _____.
- 6 De verhuurder moet ook veel van het _____ aan je woning doen. Bijvoorbeeld als je nieuwe ramen nodig hebt.

Klachten

Heb je een klacht over de verhuurder? Bijvoorbeeld over slecht onderhoud. Of als je te veel huur moet betalen. Of als de verhuurder je niet goed **behandelt**. Dan moet je dat eerst bij de verhuurder zelf **melden**. Dat kun je in een e-mail of brief doen.

Als dat niet helpt, kun je contact **opnemen** met de **huurcommissie**. Zij helpen je dan.

Huurtoeslag

Sommige mensen kunnen een deel van de huur terugkrijgen van de **Belastingdienst**. Dat heet huurtoeslag. Dat kan alleen als je niet te veel verdient. Hoe minder geld je per maand verdient, hoe meer je terugkrijgt. In *hoofdstuk 6 - taak 5 De Belastingdienst* lees je meer over huurtoeslag.

Een huis kopen

Misschien heeft je partner al een huis gekocht. Of je partner gaat een huis kopen. Heb je geen partner hier? Dan koop je meestal pas later een woning.

- Je moet genoeg verdienen. Want het kost veel geld om een huis te kopen. Bijna iedereen moet geld bij een bank lenen om een huis te kunnen betalen. Dat heet een **hypotheek**. Hoeveel hypotheek je kunt krijgen, is afhankelijk van je inkomen. Elke maand betaal je dan een vast **bedrag** voor je hypotheek aan de bank terug.
- De meeste mensen kopen een huis via een makelaar. Je moet een **bod** doen op het huis dat je wilt kopen. Weet je hoeveel hypotheek je kunt krijgen? Dan weet je ook hoe hoog je bod kan zijn. De makelaar geeft je hierbij ook een advies. Meestal willen meer mensen hetzelfde huis kopen. Als jij het hoogste bod hebt gedaan, kun je het meestal kopen. Dan moet je naar de **notaris** om het contract te **tekenen**.

OZB en parkeerbelasting

Je betaalt soms ook **belasting** aan de gemeente voor het wonen. Bijvoorbeeld:

- Als je een huis gekocht hebt, betaal je onroerendezaakbelasting (OZB). Die betaal je aan de gemeente. Hoeveel je betaalt, is per gemeente verschillend. Hoe meer je huis **waard** is, hoe meer OZB je betaalt.
- Als je een auto hebt, moet je die ook **parkeren**. Woon je in een wijk waar er betaald parkeren is? Dan betaal je ook parkeerbelasting.

Het is per gemeente verschillend hoeveel belasting je moet betalen.

11 Wie zijn deze personen of organisaties? Trek een lijn.

1 de makelaar	a De huisbaas of de woningcorporatie.
2 de huurcommissie	b Deze persoon kan je helpen als je een woning wilt kopen.
3 de notaris	c Deze persoon wil een woning huren of kopen.
4 de verhuurder	d Deze organisatie helpt je bij klachten over je verhuurder.
5 de woningzoekende	e Bij deze persoon teken je een contract voor een koopwoning.

12 Waar of niet waar?

1 Als je een woning wilt huren, moet je een bod doen.	waar / niet waar
2 Als je veel geld verdient, kun je huurtoeslag krijgen.	waar / niet waar
3 Soms kun je via een makelaar ook een huurwoning krijgen.	waar / niet waar
4 In alle gemeentes zijn de regels voor sociale huur hetzelfde.	waar / niet waar
5 Met een klacht over de verhuurder ga je eerst naar de huurcommissie.	waar / niet waar
6 In het huurcontract staan ook afspraken over het opzeggen van de huur.	waar / niet waar
7 Voor een huurhuis betaal je geen OZB.	waar / niet waar
8 Iedereen met een auto betaalt parkeerbelasting.	waar / niet waar

Taak 5 Het afval

In deze taak krijg je informatie over:

- a het afval scheiden
- b waar je naartoe moet met je afval
- c betalen voor je afval en **afvalwater**

Goed omgaan met afval

Heb je een woning, dan heb je ook afval. Je kunt je afval scheiden. Dat is beter voor het milieu. Je helpt mee om de lucht en het water schoon te houden. Veel afval, zoals glas, kunnen ze nog een keer gebruiken.

Iedereen die afval op straat gooit, kan een **boete** krijgen. Dat kan ook als je bijvoorbeeld **karton** naast de **container** zet. Deze regels zijn er om je woonplaats schoon te houden.

Eigen containers

In de meeste gemeentes hebben mensen die in een **eengezinswoning** wonen verschillende containers. Bijvoorbeeld:

- Een container voor het afval uit de tuin en afval van eten. Dat heet **gft**: groente-, fruit- en tuinafval.
- Een container voor papier.
- Een container voor plastic en **verpakkingen**.
- Een container voor al het andere afval: het restafval.

De containers hebben verschillende kleuren. Je hebt bijvoorbeeld een groene container voor gft. En een blauwe voor papier, een grijze voor het restafval en een oranje voor plastic. Het is per gemeente verschillend welke kleuren ze hebben.

Je afval halen ze op vaste dagen op. Je mag de containers alleen op die vaste dagen aan de straat zetten. Meestal ook op de avond voor die dag. Als je het afval op andere dagen buitenzet, kun je een boete krijgen.

Geen eigen containers

In een flat heb je meestal geen eigen container. Je doet het restafval in zakken. Die zakken doe je in een container op straat. Vaak kun je wel ook je afval scheiden. Er is bijvoorbeeld een aparte container voor papier, voor glas en soms voor plastic en gft. Je kunt het afval in de container doen, wanneer je wilt.

gescheiden afval

Het afval naar andere plaatsen brengen of laten ophalen

Je kunt ander gescheiden afval ook naar speciale plaatsen brengen. Je kunt bijvoorbeeld oude kleding in kledingcontainers doen. Er is ook **chemisch** afval, zoals batterijen. Dat moet je naar speciale plaatsen van de gemeente brengen.

Flessen en flesjes van glas en plastic en **blikjes** hebben vaak **statiegeld**. Je betaalt dan voor de fles, als je hem koopt. Je krijgt dat geld weer terug als je hem **inlevert**, bijvoorbeeld in de supermarkt. Zit er geen statiegeld op een fles van glas? Dan doe je hem in de glasbak.

Groot afval, zoals een **bankstel**, kun je ook laten ophalen. Daar moet je wel voor betalen en je moet een afspraak maken.

Verschillend per gemeente

In elke gemeente is er een ander **systeem** voor het afval. Op welke dagen halen ze het afval op en waar kun je het afval naartoe brengen? Bij de gemeente kun je hierover informatie krijgen. In sommige gemeentes scheiden ze het afval later. Het plastic gooi je dan bijvoorbeeld weg bij het restafval. Of je hebt maar één container en kunt zelf geen afval scheiden.

Belasting voor het afval en afvalwater

Je moet betalen voor het ophalen van het afval. Dat doe je door belasting te betalen aan de gemeente. Dat heet '**afvalstoffenheffing**'.

Er is ook een belasting voor het afvalwater: water dat door je **riool** gaat. Dat heet '**rioolheffing**'. Het is verschillend per gemeente hoeveel je moet betalen. Meestal kun je met een laag inkomen **korting** of **kwijtschelding** krijgen voor deze belastingen. Bij kwijtschelding betaal je niets.

13 Waar of niet waar?

1 Je afval scheiden is goed voor het milieu.	waar / niet waar
2 Verpakkingen, bijvoorbeeld van melk, kun je bij het oud papier doen.	waar / niet waar
3 Voor alle flessen betaal je statiegeld.	waar / niet waar
4 Is de container vol? Dan mag je het afval naast de container zetten.	waar / niet waar
5 Groot afval kun je altijd gratis laten ophalen.	waar / niet waar
6 Batterijen mogen niet bij het restafval.	waar / niet waar

14 Waarvoor moet je het betalen? Trek een lijn.

1 afvalstoffenheffing	a belasting aan de gemeente voor afvalwater
2 rioolheffing	b belasting aan de gemeente voor een koophuis
3 OZB	c geld dat je per maand aan de bank betaalt voor een koophuis
4 parkeerbelasting	d belasting aan de gemeente voor het afval
5 een hypotheek	e belasting aan de gemeente voor het parkeren van je auto

15 Bespreek met een andere cursist.

- 1 Woon jij in een flat? Of in een eengezinswoning?
- 2 Wat doe jij met het afval?
 - a Heb je verschillende containers bij je huis?
 - b Wat doe je met het oud papier?
 - c Wat doe je met het glas?
 - d Waarvoor krijg je statiegeld?
 - e Heb je weleens chemisch afval? Zo ja: Wat?
 - f Wat doe je met oude kleding?
- 3 Zet jij je afval op vaste dagen aan de straat?
- 4 Welke problemen kunnen er zijn met het afval? Heb jij die weleens gehad?

Taak 6 Wat je nog meer nodig hebt

In deze taak krijg je informatie over:

- a verschillende energiecontracten
- b je **energierekening**
- c **meterstanden**
- d contact opnemen met de energieleverancier
- e water en **energie besparen**
- f de kosten voor het onderhoud voor energie en water
- g een **provider** voor internet, telefoon en televisie

Energiecontracten

In je huis heb je energie nodig: elektriciteit en meestal ook gas. Energie voor je huis koop je bij een energieleverancier. Je kunt zelf kiezen welke **leverancier** je neemt. Op internet kun je vinden hoeveel je betaalt bij verschillende leveranciers.

Er zijn verschillende soorten contracten bij de energieleveranciers.

- Je kunt een **vast** contract hebben. Dan betaal je één jaar of drie jaar hetzelfde bedrag. Misschien betaal je te veel, als de prijzen **dalen**. Of het is juist goedkoper, als de prijzen **stijgen**.
- Je kunt ook een **variabel** energiecontract hebben. Dan betaal je elke maand een ander bedrag. Is bijvoorbeeld het gas duur op dat moment? Dan betaal je die maand meer, terwijl je misschien niet meer gas gebruikt hebt.

De energierekening

Elke maand moet je dus een bedrag aan de energieleverancier betalen. Eén keer per jaar krijg je een **jaarrekening**. Op je jaarrekening staat hoeveel energie je dat jaar gebruikt hebt. Je ziet dan ook hoeveel je moet bijbetalen of terugkrijgt.

Misschien heb je minder betaald dan je dat jaar gebruikt hebt. Dan moet je extra betalen. En je moet dan het nieuwe jaar een hoger bedrag per maand gaan betalen.

Misschien heb je meer betaald dan je dat jaar gebruikt hebt. Dan krijg je geld terug. En je hoeft dan het nieuwe jaar minder per maand te betalen.

De meterstand

Soms moet je de meterstand **doorgeven** van je **gasmeter** en je **elektriciteitsmeter**. Die zitten meestal in een **meterkast** in je huis. Dan weet de energieleverancier hoeveel energie je gebruikt hebt. Dat moet je doen als je verhuist. Of als je een andere energieleverancier neemt. Soms moet het één keer per jaar. Je kunt de meterstand via internet, **telefonisch** of op een kaartje doorgeven.

Als je een 'slimme meter' hebt, hoeft dat niet. Dan moet je wel eerst **toestemming** geven aan je energieleverancier. Zij kunnen dan je **energieverbruik** lezen.

Contact met de energieleverancier

Ga je verhuizen of wil je veranderen van energieleverancier? Dan moet je contact opnemen met de leverancier via de telefoon of internet. Je kunt de **gegevens** van de leverancier vinden op je **rekening** of contract. Die heb je per post of mail gehad.

Je moet soms ook contact opnemen als je een **storing** hebt. Er bestaat ook een **nationaal storingsnummer**. Dan moet je wel eerst kijken wat het probleem is. Misschien is er een apparaat in jouw huis kapot. Of misschien heeft de hele buurt een paar uur geen stroom. Ben je niet zeker, neem dan geen **risico**. Want een probleem met gas of elektriciteit kan gevaarlijk zijn.

Water

Het water in je huis komt meestal van een apart **bedrijf**. Dat bedrijf zorgt voor het water in jouw **regio**. Dat kun je dus niet zelf kiezen. Voor het water heb je een aparte meter.

Van de **waterleverancier** krijg je ook rekeningen. Ze vragen ook één keer per jaar of je de meterstand doorgeeft. De **watermeter** zit meestal in de meterkast, maar soms op een andere plek. Je kunt de meterstand via internet, telefonisch of op een kaartje doorgeven.

16 Waar of niet waar?

1 De verhuurder zegt welke energieleverancier je moet nemen.	waar / niet waar
2 Met een variabel energiecontract betaal je altijd meer dan met een vast contract.	waar / niet waar
3 Soms moet je na een jaar geld bijbetalen aan je energieleverancier.	waar / niet waar
4 Bij een slimme meter kan je energieleverancier zien hoeveel energie je gebruikt.	waar / niet waar
5 Bij een storing kun je het nationale storingsnummer bellen.	waar / niet waar
6 Je kunt zelf je waterleverancier kiezen.	waar / niet waar

17 Kijk naar de watermeter hierboven. Welke cijfers moet je doorgeven? Vul de cijfers in.

0	0	2	8	6	1	6	3			
---	---	---	---	---	---	---	---	--	--	--

Water en energie besparen

Je kunt zelf water en energie besparen. Dat is beter voor het milieu en het kost ook minder. Dit kun je bijvoorbeeld doen:

- Je kunt de verwarming 's avonds een uur voordat je naar bed gaat, uitzetten.
- Je kunt de verwarming een **graad** lager zetten en warme kleding dragen.
- Je kunt de lichten uitdoen, als je niet in de kamer bent.
- Je kunt korter en niet elke dag douchen.
- Je kunt de kraan uitzetten, bijvoorbeeld als je je tanden poetst.
- Je kunt **energiezuinige** apparaten kopen. Dat zijn apparaten met een A-label. A+++ is het **zuinigst**.
- Je kunt minder warm wassen, op 40 graden. En alleen met een volle wasmachine.

Onderhoud

Als je een koopwoning hebt, betaal je ook **onderhoudskosten** voor je energie. Bijvoorbeeld het laten schoonmaken van je **verwarmingsketel**. Of als je een **loodgieter** of **elektricien** nodig hebt. Je moet dan ook zelf afspraken maken met deze bedrijven. Bij een huurwoning moet de verhuurder dit doen. Als er problemen zijn, moet je zelf contact opnemen met de verhuurder. Kleine problemen moet je wel zelf oplossen. Bijvoorbeeld een nieuwe wc-bril kopen, als die kapot is.

Internet, telefoon en televisie

Voor internet, telefoon en televisie moet je zelf een provider kiezen. Er zijn websites om verschillende providers te **vergelijken**. Er zijn veel verschillende soorten abonnementen. En sommige abonnementen zijn veel duurder dan andere.

Verzekeringen

Om te kunnen wonen, zijn er ook verschillende soorten verzekeringen. Bijvoorbeeld een **woonhuisverzekering**, als je een huis koopt. Over de verzekeringen krijg je meer informatie in hoofdstuk 6 - taak 4 Verzekeringen.

18 Vul de woorden in.

Kies uit: besparen – leverancier – onderhoud – provider – storing – variabel

- 1 Als je de verwarming een graad lager zet, kun je geld _____.
- 2 Je koopt gas en elektriciteit bij een energie_____.
- 3 Heb je een koophuis? Dan moet je zelf ook het _____ betalen, bijvoorbeeld aan je verwarmingsketel.
- 4 Bij welke _____ heb jij een internetabonnement?
- 5 Bij een _____ energiecontract betaal je elke maand andere kosten.
- 6 Als je geen elektriciteit hebt, heb je misschien een _____.

19 Bespreek met een andere cursist.

- 1 Weet je hoeveel je per maand aan energie betaalt? Vind je dat veel of weinig?
- 2 Heb je een vast of variabel energiecontract?
- 3 Waar in je huis zitten de meters voor energie en water?
- 4 Heb je weleens contact gehad met je energieleverancier? Waarom?
- 5 Heb je weleens een storing gehad? Wat heb je gedaan?

- 6 Hoe bespaar jij zelf energie?
- 7 Bij welke provider heb je internet en telefoon? Waarom heb je die gekozen?
- 8 Laat je telefoon zien. Waar heb je die gekocht? Heb je hem bij je abonnement gekregen? Weet je hoeveel je per maand betaalt? Vind je dat veel of weinig?

Weet je het nu?

Kun je alle vragen beantwoorden? Lees nog een keer in dit hoofdstuk wat je nog niet goed weet.

De antwoorden kun je vinden op de website.

	Dit weet ik goed	Dit moet ik nog herhalen
1a Wat zijn de namen van de provincies en hun hoofdsteden? En kun je ze op de kaart van Nederland aanwijzen?	☐	☐
1b Wat is de hoofdstad van Nederland? En wat zijn de drie andere grootste steden? En kun je ze op de kaart van Nederland aanwijzen?	☐	☐
1c Wat zijn de belangrijkste steden en gebieden in jouw provincie? En kun je ze op de kaart van Nederland aanwijzen?	☐	☐
1d Waarom zit Nederland in de Europese Unie?	☐	☐
2a Kun je op de kaart van Nederland de Noordzee, de Waddenzee, de Waddeneilanden, de Afsluitdijk, het IJsselmeer, de Rijn en de Maas aanwijzen?	☐	☐
2b Welke gevolgen van het water voor Nederland kun je noemen?	☐	☐
2c Wat en waar zijn de Deltawerken?	☐	☐
3a Hoe kun je met het OV een reis plannen?	☐	☐
3b Met welke vervoersbewijzen kun je reizen?	☐	☐
4a Waar woon je, als je pas in Nederland bent?	☐	☐
4b Welke mogelijkheden zijn er om een woning te zoeken?	☐	☐
4c Wat staat er in je huurcontract?	☐	☐

	Dit weet ik goed	Dit moet ik nog herhalen
4d Wat moet je doen bij klachten over de verhuurder?	☐	☐
4e Wat zijn OZB en parkeerbelasting?	☐	☐
5a Hoe kun je het afval scheiden?	☐	☐
5b Wat moet je doen met jouw afval?	☐	☐
5c Wat moet je betalen voor je afval en afvalwater?	☐	☐
6a Welke soorten energiecontracten zijn er voor gas en elektriciteit?	☐	☐
6b Wat staat er op je energierekening?	☐	☐
6c Welke meterstanden zijn er? En kun jij jouw meterstanden doorgeven?	☐	☐
6d Wanneer moet je contact opnemen met de energieleverancier?	☐	☐
6e Hoe kun je op water en energie besparen?	☐	☐
6f Wie betaalt de kosten voor het onderhoud voor energie en water?	☐	☐
6g Hoe kies je een provider voor internet, telefoon en televisie?	☐	☐

 Meer informatie over de organisaties in dit hoofdstuk staat op de website.

Opdrachten buiten de school

Kies één van de opdrachten.

- 1 Zoek informatie over een reis die je vaak maakt.
- 2 Heb je een huurcontract? Zoek dan informatie in het contract.
- 3 Schrijf één dag op wat je precies **weggooit**. Waar gooi je dat weg?
- 4 Zoek de laatste jaarrekening van je energieleverancier. Zoek informatie in de jaarrekening.

- 5 Je wilt een nieuwe telefoon kopen. Zoek informatie.
- 6 Zoek informatie over jouw gemeente.

 Vul het formulier bij de opdracht in. Het formulier staat op de website.

Woordenlijst

**Deze woorden bij hoofdstuk 3 zijn belangrijk om te onthouden.
Schrijf de betekenis achter de woorden.**

het afval	
de afvalstoffenheffing	
beschermen	
besparen	
de dijk	
de eengezinswoning	
de energie	
het energiecontract	
de Europese Unie (EU)	
de haven	
de hoofdstad	
het huurcontract	
de huurtoeslag	
de hypotheek	
de inwoner	
de kwijtschelding	
de leverancier	
de makelaar	
de meterstand	
het milieu	
de notaris	

het onderhoud

onderhouden

de onroerendezaakbelasting (OZB)

het openbaar vervoer (OV)

opzeggen

de overstroming

de polder

de provincie

de regering

het riool

scheiden (afval)

de sociale huur

het statiegeld

de storing

de urgentieverklaring

de verhuurder

de vertraging

het vervoersbewijs

de verzekering

de vrije sector

de woningcorporatie

de woningzoekende

de zeespiegel

 De toets bij dit hoofdstuk staat op de website.

4

Opvoeding en onderwijs in Nederland

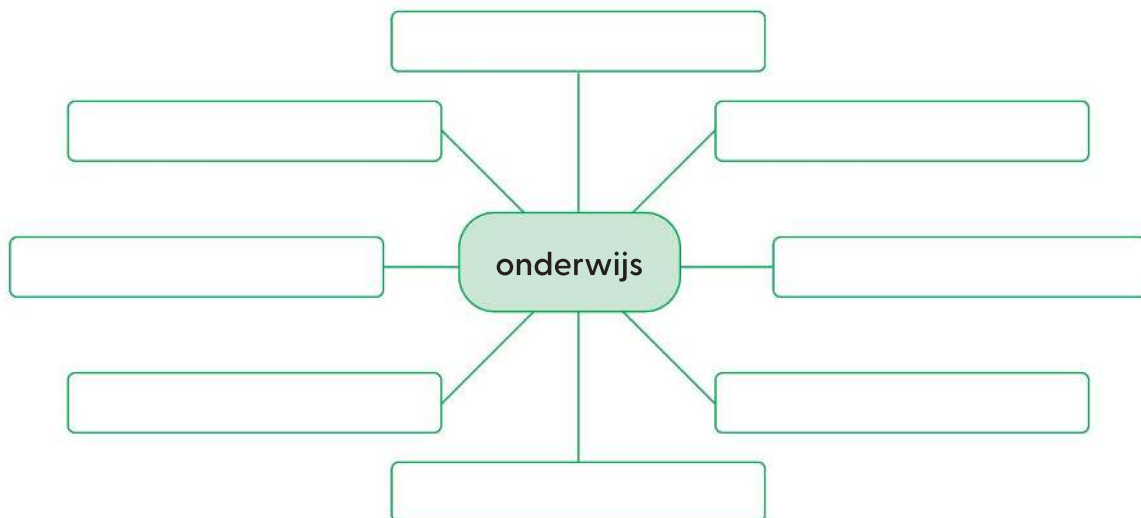
Taak 1	Zorgen voor je kinderen	83
Taak 2	Het onderwijs in Nederland	86
Taak 3	Wat moet en wat mag in het onderwijs	91
Taak 4	Opleidingen en cursussen voor volwassenen	93
Taak 5	Wat betaal je voor het onderwijs?	96

Welkom

 De studiewijzer, woordenlijsten en antwoorden bij dit hoofdstuk staan op de website.

1 Bespreek de vragen met een andere cursist.

- 1 Kijk naar de eerste foto op pagina 81.
 - a Wat zie je allemaal?
 - b Waar zijn de kinderen?
- 2 Wat zie je op de andere foto's in dit hoofdstuk?
- 3 Heb jij kinderen? Of ken je mensen in Nederland met kinderen?
 - a Hoe oud zijn ze?
 - b Als ze vier jaar of ouder zijn: op welke school zitten de kinderen?
 - c Is er ook **opvang** voor de kinderen buiten **schooltijd**?
- 4 Leven kinderen in jouw land anders dan in Nederland?
 - a Wat zijn de verschillen?
 - b Wat is er hetzelfde?
- 5 Kom je weleens in een Nederlandse school voor kinderen?
 - a Zo ja: Welke school? Kun je meer over die school vertellen?
 - b Wat zijn de verschillen tussen deze school en een school in jouw land?
- 6 Kijk naar de tweede foto op pagina 81. Dit zijn studenten.
 - a Wat doen ze, denk je?
 - b Kan zo'n foto ook gemaakt zijn in jouw land?
- 7 Welke scholen en **opleidingen** heb jij gevolgd in jouw land?
- 8 Weet je wat je betaalt voor het **onderwijs**? Denk aan een cursus voor jezelf of het onderwijs van je kinderen.
 - a Vind je het onderwijs in Nederland duur of goedkoop?
 - b Weet je ook wat je kunt doen als je de kosten niet kunt betalen?
- 9 Maak een woordspin:

Taak 1 Zorgen voor je kinderen

In deze taak krijg je informatie over:

- a de **geboortezorg** in Nederland
- b het **consultatiebureau**
- c **verantwoordelijk** zijn voor je kind
- d als het niet goed gaat met je kind

De geboorte van een baby

De meeste vrouwen **bevallen** in het ziekenhuis. Waren er problemen bij de **zwangerschap**? Dan ben je onder **controle** van de **gynaecoloog** in het ziekenhuis. Die is dan ook bij de **bevalling**. Waren er geen problemen bij de zwangerschap? Dan kun je met de hulp van een **verloskundige** bevallen. Dat kan in het ziekenhuis, maar ook thuis. Alle spullen voor de baby moet je zelf in huis halen voor de bevalling. Als je zwanger bent, moet je ook zelf op tijd een **kraamhulp** regelen. Een kraamhulp komt ongeveer een week bij je in huis helpen als de baby geboren is. De **zorgverzekering** betaalt niet altijd alle kosten voor de bevalling en kraamhulp. Soms is er een **eigen bijdrage**. Het is goed om op tijd informatie te vragen.

Het consultatiebureau

Het consultatiebureau is bij de **GGD** (**Gemeentelijke Gezondheidsdienst**) in de gemeente waar je woont. Bij het consultatiebureau werken artsen en **verpleegkundigen**. Je kunt naar het consultatiebureau met je kind van nul tot vier jaar. Ze controleren of je kind gezond is. En ze **meten** en **wegen** je kind. Ze controleren ook of je kind goed kan zien en horen, enzovoort. En ze kijken naar de **ontwikkeling** van je kind. Heeft hij genoeg nieuwe dingen geleerd? Gaat het goed met praten, spelen, eten, slapen? Ze geven je ook adviezen over een goede ontwikkeling. Je kind kan er **vaccinaties** krijgen tegen ziektes. Het consultatiebureau is gratis.

vaccinatie op het consultatiebureau

Verantwoordelijk voor je kind

Ouders zijn verantwoordelijk voor hun kinderen. Dat betekent bijvoorbeeld: als een kind niet op school komt, kunnen de ouders een **boete** krijgen. Want kinderen moeten naar school als ze vijf jaar zijn. Tot een kind zestien jaar is, zijn de ouders ook **aansprakelijk**. Dat gaat meestal over het betalen bij een probleem. Bijvoorbeeld: als een kind op straat iets kapotmaakt, moeten de ouders het betalen.

Hulp bij de opvoeding

Soms zijn er problemen bij de opvoeding van een kind. Bijvoorbeeld: je kind wil niet meer naar je luisteren. Of hij maakt steeds ruzie met andere kinderen. Of een kind heeft een **stoornis**, bijvoorbeeld **autisme**.

- Als het nodig is, kun je hulp krijgen bij de opvoeding. Is je kind jonger dan vier jaar, dan kun je erover praten op het consultatiebureau. Is hij vier jaar of ouder, dan kun je erover praten op de school van je kind. Je kunt ook altijd met de huisarts praten.
- Als de problemen blijven, kun je hulp krijgen van de gemeente. Overal heet dat anders, bijvoorbeeld **jeugdzorg**. Je kunt ze bellen of mailen. Dan krijg je een afspraak en kun je over de **situatie** vertellen. Ze doen dan **onderzoek** en bespreken met je wat er nodig is. Je kunt advies krijgen, vaak ook in je eigen taal.

Niet veilig

Soms is de situatie thuis niet veilig voor een kind. Bijvoorbeeld: ouders **mishandelen** hun kind. Of ouders kunnen niet meer voor een kind zorgen. Dan kan de Raad voor de **Kinderbescherming** iets doen. Dat is een **organisatie** die helpt als er grote problemen met kinderen zijn. Alleen als de situatie heel **ernstig** is, kan de **rechter** een beslissing nemen. Bijvoorbeeld dat het kind niet meer bij de ouders kan wonen.

Maak je je **zorgen** om de **veiligheid** van een kind? Dat kan je eigen kind zijn of een kind van een ander. Veilig Thuis is een organisatie die je dan kunt bellen. Zij kunnen je advies geven.

Mishandeling van kinderen

Kinderen hebben **rechten**. Bijvoorbeeld het recht op onderwijs. In *hoofdstuk 2 – taak 3 Zelf beslissen over je lichaam* heb je gelezen dat mishandeling **verboden** is.

Ook kinderen mag je niet slaan. Leraren mogen dat niet en ouders ook niet.

Besnijdenis van meisjes is in Nederland verboden. Ook dat is mishandeling. Besnijdenis van jongens is niet verboden, maar onder Nederlanders gebeurt dit niet zo vaak.

2 Waar kan deze persoon naartoe gaan of wie kan hij bellen? Kies het goede antwoord.

- 1 De dochter van Reza heeft een paar keer ruzie gehad met een kind in haar klas. _____
 - 2 De baby van Akber is drie maanden en heeft vaccinaties nodig. _____
 - 3 Arom heeft problemen met haar zwangerschap. _____
 - 4 Een vriendje van Tahers zoon vertelt dat zijn vader hem vaak slaat. _____
 - 5 Het gaat niet goed met Juhayna's zoon. Ook de leraar van haar zoon vindt dat er meer hulp moet komen. _____
- a het consultatiebureau
 b de gynaecoloog
 c Veilig Thuis
 d jeugdzorg van de gemeente
 e de leraar van zijn dochter

3 Waar of niet waar?

- 1 Voor het consultatiebureau moet je betalen. waar / niet waar
- 2 De rechter kan over elk kind een beslissing nemen. waar / niet waar
- 3 Een kind van veertien reist zwart met de tram. Zijn ouders moeten de boete betalen. waar / niet waar
- 4 Je kunt met een verloskundige in het ziekenhuis bevallen. waar / niet waar
- 5 Een kraamhulp is altijd gratis. waar / niet waar
- 6 Het is verboden om kinderen te slaan. waar / niet waar
- 7 Veilig Thuis kun je alleen voor je eigen kinderen bellen. waar / niet waar
- 8 Besnijdenis van meisjes is verboden in Nederland. waar / niet waar

Taak 2 Het onderwijs in Nederland

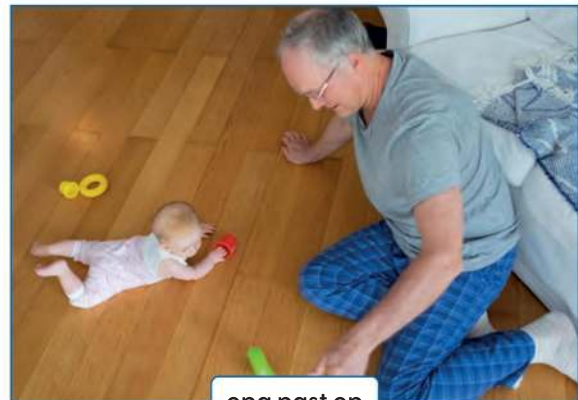
In deze taak krijg je informatie over:

- a opvang voor kinderen buiten schooltijd
- b onderwijs in Nederland vanaf vier jaar
- c als je kind extra **zorg** nodig heeft op school
- d meer informatie over onderwijs in jouw **woonplaats**

Kinderopvang

Vaak werken allebei de ouders. Ze moeten dan opvang voor hun jonge kinderen regelen. Dat kan op **verschillende** manieren:

- Er kan iemand **oppassen**. Bijvoorbeeld een oma of opa of een andere **oppas**.
- Het kind kan naar een **gastouder**. Dat is iemand bij wie verschillende kinderen thuiskomen.
- Veel kinderen gaan naar een **kinderdagverblijf**. Ze zijn daar dan één of meer dagen per week.
- Als een kind vier jaar is, kan hij ook na schooltijd naar de kinderopvang. Dat heet dan **buitenschoolse opvang (BSO)**.

School voor peuters

Als een kind twee of tweeënhalf jaar is, mag hij naar de **peuteropvang**. Vroeger heette dat **peuterspeelzaal** en soms noemen mensen dat nog zo. Dat is een school voor kinderen tot vier jaar. Kinderen gaan er twee of drie keer per week een paar uur naartoe. Kinderen gaan ook naar de peuteropvang als de ouders niet aan het werk zijn. Peuters leren daar veel dingen: beter Nederlands spreken, samen spelen, **liedjes** zingen, enzovoort. Door te spelen leren kinderen ook veel nieuwe dingen.

kinderen op de voorschool

De voorschool

Een voorschool is ook een soort peuteropvang. Dit heet ook **voorschoolse educatie**, of **vve** (voor- en vroegschoolse educatie).

De voorschool is er voor kinderen met een **achterstand** in hun ontwikkeling. Dat kan ook een achterstand zijn in de Nederlandse taal. Na de voorschool gaat het meestal beter met ze op de basisschool.

Kinderen van twee tot vier jaar gaan zestien uur per week naar de voorschool. Dat is meestal vier keer een ochtend of middag.

4 Wat betekenen deze woorden? Trek een lijn.

1 een peuter	a peuteropvang voor kinderen met een achterstand
2 een gastouder	b iemand die oppast, meestal bij het kind thuis
3 voorschoolse educatie	c een kind tussen de twee en vier jaar oud
4 buitenschoolse opvang	d een volwassene met kinderopvang thuis
5 een oppas	e opvang na schooltijd voor kinderen vanaf vier jaar

De basisschool

Kinderen van vier tot ongeveer twaalf jaar gaan naar de basisschool.

Ouders moeten hun kind **aanmelden** voor een school. Dat kan in de meeste gemeentes als een kind tweeënhalve of drie jaar is. Ouders kunnen zelf een basisschool kiezen. Maar er is niet altijd plaats op die school.

Er zijn acht groepen op de basisschool. In groep 1 en 2 zitten kleuters. Dat zijn kinderen van vier en vijf jaar. Daar kunnen de kinderen nog veel spelen. En ze leren veel dingen die belangrijk zijn voor hun ontwikkeling. In groep 3 tot en met 8 zijn de belangrijkste **vakken** Nederlandse taal en rekenen.

Het voortgezet onderwijs

Kinderen gaan naar het voortgezet onderwijs als ze ongeveer twaalf jaar zijn. Het voortgezet onderwijs heet ook de **middelbare school**. Kinderen krijgen op het voortgezet onderwijs meer vakken dan op de basisschool. Ze leren bijvoorbeeld meer talen. Voor elk vak hebben ze een andere docent.

De verschillende niveaus voortgezet onderwijs

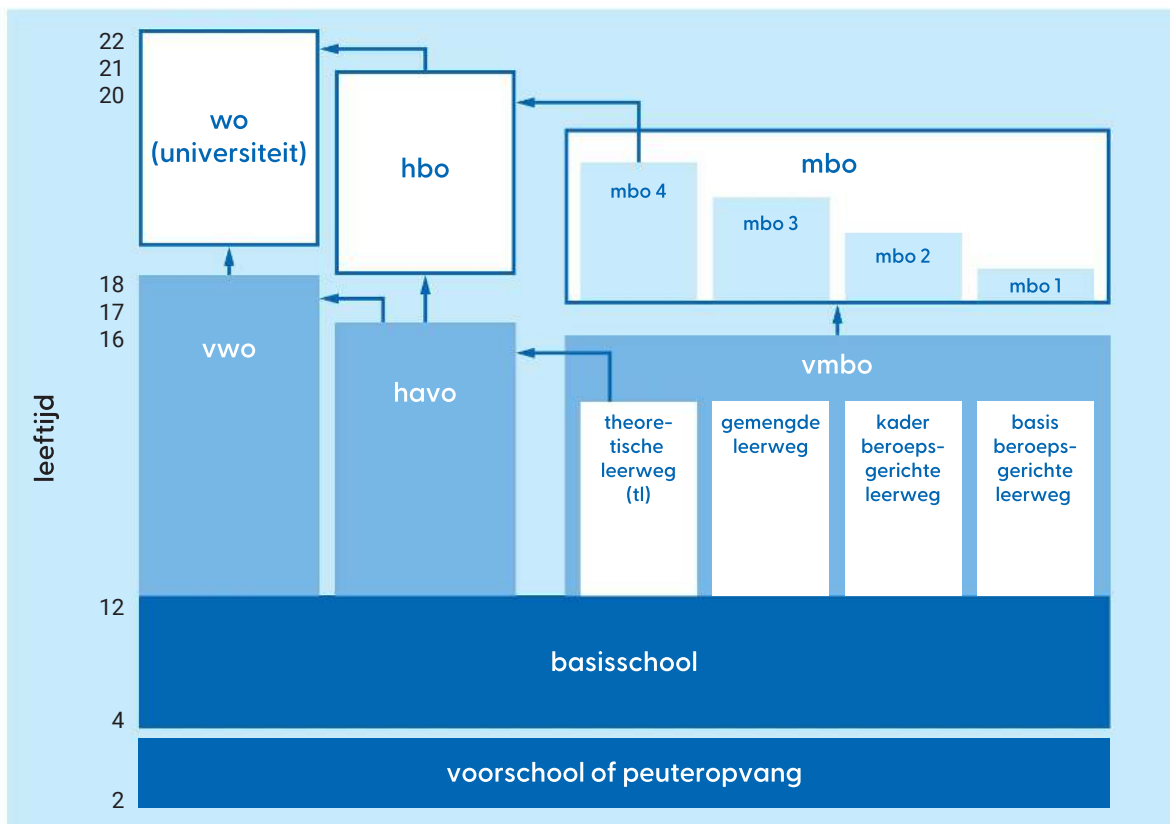
- Het **vwo** duurt zes jaar. Op het vwo leren kinderen van alle niveaus het meest **theorie**. Na het vwo kun je **wo** (**wetenschappelijk onderwijs**) volgen. Dat doe je op een universiteit. Daar kun je leren voor een beroep als dokter of **advocaat**.
- De **havo** duurt vijf jaar. Na de havo kun je naar het **hbo** (**hoger beroepsonderwijs**). Daar kun je leren voor een beroep als leraar of **fysiotherapeut**.
- Het **vmbo** duurt vier jaar. Op het vmbo leren de kinderen het meest in de **praktijk**. Na het vmbo kun je naar het **mbo** (**middelbaar beroepsonderwijs**). Daar kun je verder leren voor een **praktisch** beroep, bijvoorbeeld kok of monteur. Het vmbo en mbo hebben ook weer verschillende niveaus.

Welk niveau past bij het kind?

De leraar van de basisschool geeft een advies over het niveau. Ouders mogen dus niet zelf het niveau kiezen. Kinderen kunnen met hun ouders wel een school kiezen. Maar die school moet passen bij het niveau. En soms is er geen plaats op de school die ze kiezen.

Kinderen komen eerst in de **brugklas**: de eerste klas en soms ook de tweede klas. In de brugklas kunnen kinderen meestal nog van niveau veranderen. Vaak zijn er verschillende niveaus binnen één school, bijvoorbeeld havo en vwo in hetzelfde gebouw.

Het Nederlandse onderwijssysteem in een schema

Doorstromen

Heeft een **jongere** het diploma van het voorgezet onderwijs gehaald? Dan kan deze jongere vaak verder leren op een hoger niveau. Soms moeten dan de cijfers op het diploma ook hoog genoeg zijn.

Als je van de ene school naar de andere gaat, heet dat doorstromen. Je kunt dat ook zien in het schema. Bijvoorbeeld: je hebt op het mbo een opleiding als **onderwijsassistent** gedaan. Dat is mbo niveau 4, het hoogste niveau van het mbo. Dan kun je daarna een opleiding doen om leraar in het basisonderwijs te worden. Dat is een hbo-opleiding.

Schakelklas

Kinderen die nog niet zo lang in Nederland zijn, kunnen naar een schakelklas. Kinderen tussen vier en twaalf jaar krijgen dan extra taalonderwijs. Dat kan een paar uur per dag zijn of de hele dag.

De **ISK (internationale schakelklas)** is er voor kinderen vanaf twaalf jaar. Zij gaan dan ongeveer twee jaar naar de ISK als voortgezet onderwijs.

Kinderen die speciale zorg nodig hebben

Soms hebben kinderen op school extra zorg nodig. Bijvoorbeeld kinderen met **gedragsproblemen** of **leerproblemen**. De school kan extra hulp bieden en het kind blijft op de gewone school. Er zijn ook kinderen met zwaardere problemen. Ze hebben bijvoorbeeld een **handicap** of een stoornis. Voor zulke kinderen bestaan er speciale scholen. De school geeft de ouders adviezen in zo'n situatie.

kinderen die speciale zorg nodig hebben

Informatie zoeken

In deze taak heb je veel informatie gehad over verschillende soorten onderwijs. Maar voor je eigen kind heb je meer informatie nodig. Of misschien wil je zelf een opleiding volgen. Je wilt weten wat de **mogelijkheden** in jouw woonplaats zijn. Hoe kun je dan informatie vinden?

- Er staat altijd informatie op internet. Bijvoorbeeld over peuteropvang in jouw woonplaats. En elke school of opleiding heeft een website.
- Je kunt ook advies vragen aan mensen die je kent. Bijvoorbeeld als ze een kind op de school hebben die jij misschien wilt kiezen.
- Het is goed om op een school te gaan kijken, voordat je beslist. Je kunt dan op die school ook vragen stellen.
- En natuurlijk bedenk je wat voor jou belangrijk is. Bijvoorbeeld: een school in de buurt. Of misschien een **islamitische** of christelijke school.

vragen stellen op school

5 Waar of niet waar? Zoek de antwoorden in het schema.

1 Met een havo-diploma kun je naar de universiteit.	waar / niet waar
2 Met een vmbo-diploma kun je naar het mbo.	waar / niet waar
3 Met een havo-diploma kun je naar de vijfde klas van het vwo.	waar / niet waar
4 Met een hbo-diploma kun je naar de universiteit.	waar / niet waar
5 Met een vmbo-diploma kun je naar het hbo.	waar / niet waar
6 Met een vwo-diploma kun je naar het wo.	waar / niet waar

6 Wat betekenen deze woorden? Trek een lijn.

1 het voortgezet onderwijs	a inschrijven
2 de brugklas	b wat je leert op school, bijvoorbeeld Engels of rekenen
3 doorstromen	c met je diploma naar een hoger onderwijsniveau gaan
4 het vak	d de eerste klas van het voortgezet onderwijs
5 aanmelden	e de middelbare school
6 de schakelklas	f de klas met extra taalonderwijs

Taak 3 Wat moet en wat mag in het onderwijs

In deze taak krijg je informatie over de rechten en **plichten** in het onderwijs:

- a **vrijheid** van onderwijs
- b **verplicht** naar school gaan
- c wanneer ouders op school komen

Vrijheid van onderwijs

In Nederland is er vrijheid van onderwijs. Je mag zelf de school voor je kind kiezen, als daar plaats is. Er zijn veel verschillende soorten scholen. Bijvoorbeeld:

- Christelijke of islamitische scholen: daar vinden ze het belangrijk dat de kinderen over het geloof leren.
- **Openbare** scholen: ‘openbaar’ betekent: voor iedereen. Je geloof is hier niet belangrijk.
- Scholen met een ander **systeem** van leren. Bijvoorbeeld: op een jenaplanschool leren en spelen kinderen van verschillende leeftijden met elkaar.

Leerplicht van vijf tot zestien jaar

Leerplicht betekent dat kinderen naar school moeten. Vanaf vier jaar gaan bijna alle kinderen naar de basisschool. Maar vanaf vijf jaar is naar school gaan verplicht. Er is leerplicht totdat een kind zestien jaar is. Kinderen die zestien jaar oud zijn, moeten het schooljaar nog afmaken. Kinderen van zestien en zeventien jaar moeten ook naar school als ze nog geen diploma hebben. Het vmbo-diploma is niet genoeg. Dat heet **kwalificatieplichtig**. Verdergaan met leren mag natuurlijk altijd.

Alleen in de vakantie vrij

Leerplicht betekent ook dat je kind alleen in een schoolvakantie vrij heeft. Voor een extra vakantie of voor een feest krijgt een kind geen vrij. Als je kind toch thuisblijft, kun je een boete krijgen. Een ziek kind kan natuurlijk niet naar school gaan. Dan moet je zelf 's morgens de school bellen.

Plichten voor de school

Elke school krijgt **regelmatig** controles. Bijvoorbeeld of de **kwaliteit** van het onderwijs goed genoeg is. Er zijn ook andere plichten voor de school. Bijvoorbeeld het aantal uren dat ze moeten **lesgeven**.

Ook over het programma zijn er plichten. Scholen zijn bijvoorbeeld verplicht om les te geven over de Nederlandse **samenleving**. Op de scholen moeten ze ook lessen over **seksuele** ontwikkeling geven. Bijvoorbeeld over veranderingen in de **puberteit**. Kinderen leren dan bijvoorbeeld ook dat **homoseksualiteit** in Nederland **geaccepteerd** is.

Wat verwacht de school van de ouders?

Het is belangrijk dat er vaak contact is tussen ouders en de school. Ouders weten dan hoe het met hun kind op school gaat. En de leraar weet hoe het thuis is. Dat contact kan op verschillende manieren:

- Je kunt als ouder eens binnenlopen in de klas. Dan zie je wat je kind allemaal doet.
- Er zijn **ouderavonden** op school. Je krijgt dan als ouder informatie. Er zijn ook avonden om met de leraar te praten over je kind. Een paar keer per jaar is er een **10-minutengesprek**. Je kunt dan tien minuten met de leraar van je kind praten. Vaak krijg je dan ook **resultaten** van toetsen en een **rapport** te zien.
- Elke school vraagt ouders soms om te helpen. Bijvoorbeeld met een **schoolreisje** of met een feest. Dat doe je **vrijwillig**. Maar het is leuk voor je kind en je oefent je Nederlands!

7 Vul de woorden in.

Kies uit: kwalificatieplichtig – ontwikkeling – openbare – ouderavond – rapport – schoolreisje

- 1 _____ betekent dat jongeren van zestien en zeventien jaar een diploma moeten halen.
- 2 De meeste kinderen krijgen twee of drie keer per jaar een _____ van de school.
- 3 In sommige plaatsen kun je kiezen tussen christelijke en _____ scholen.
- 4 Op een _____ hoor je wat er op school gebeurt.
- 5 Met het _____ gaan de kinderen een dagje weg, vaak met de bus.
- 6 Lessen over seksuele _____ zijn verplicht.

8 Bespreek met een andere cursist. Heb je zelf een kind? Geef antwoord op vraag 1 tot en met 6. Heb je geen kinderen? Geef antwoord op vraag 7 en 8.

- 1 Hoe oud is jouw kind?
- 2 Is jouw kind in Nederland geboren?
- 3 Op welke school zit jouw kind?
 - a basisonderwijs / voortgezet onderwijs
 - b een openbare school / geen openbare school
 - c Is de school in de buurt, of moet jouw kind reizen?
- 4 Op welke scholen heeft jouw kind tot nu toe gezeten?
- 5 Hoe vaak kom jij in de school? Wat doe je dan in de school?
- 6 Wat vind jij leuk of goed van de school? Wat minder leuk of goed?
- 7 Wat vond je leuk op school, toen je een kind was? Wat vond je minder leuk?
- 8 Kwamen je ouders weleens op jouw school, toen je een kind was?

Taak 4 Opleidingen en cursussen voor volwassenen

In deze taak krijg je informatie over:

- a wat je diploma in Nederland **waard** is
- b een opleiding of cursussen volgen
- c welk taalniveau nodig is bij het vinden van werk
- d informatie vinden over opleidingen in jouw **regio**

Je diploma's

In hoofdstuk 5 - taak 1 Werk vinden krijg je informatie over **solliciteren**.

Als je solliciteert, zijn je diploma's altijd belangrijk. Maar een diploma uit je eigen land is niet hetzelfde als een diploma in Nederland. Bijvoorbeeld: in jouw land heb je de universiteit afgemaakt. Maar in Nederland vinden ze dat hbo-niveau.

Hoe weet je wat je diploma waard is? Je kunt die diploma's in Nederland laten **waarderen**. Je weet dan wat je met je diploma's uit je eigen land in Nederland kunt doen. Dat kan bij het **IDW (internationale diplomawaardering)**. Als je moet **inburgeren** of de Nederlandse **nationaliteit** wilt **aanvragen**, kan dat gratis.

Opleidingen en cursussen

Misschien is je diploma in Nederland niet genoeg voor het werk dat je wilt doen.

Je kunt altijd verder leren.

- Op het mbo kun je bijvoorbeeld een opleiding doen om monteur te worden. Daarna kun je doorstromen naar het hbo om verder te **studeren** in de **techniek**.
- Je kunt ook met een diploma uit je eigen land verder studeren. Is je diploma bijvoorbeeld gewaardeerd op mbo 3-niveau? En is je Nederlands op B1? Dan kun je in Nederland ook een mbo 3-opleiding gaan doen. Bij de opleiding kunnen ze je meer informatie geven.
- Er zijn ook kortere cursussen die je kunt volgen. Soms kan dat via je werk. Dat kan een **voorwaarde** zijn als je solliciteert. Als je een baan hebt, is het heel normaal om **bijscholing** te doen. Dat zijn cursussen om nieuwe ontwikkelingen in je beroep te volgen.

Het niveau van je Nederlands voor een opleiding

Er zijn opleidingen in Nederland die je in het Engels kunt volgen. Bijvoorbeeld aan de universiteit. Wil je een opleiding in het Nederlands kunnen volgen? Dan moet je taalniveau hoog genoeg zijn. Voor mbo-niveau 1, 2 en 3 is taalniveau B1 genoeg. Voor mbo-niveau 4, het hbo en het wo moet je minimaal B2 hebben.

Het niveau van je Nederlands voor werk

Om te kunnen werken, heb je ook taal nodig. Het is in veel beroepen belangrijk dat je goed kunt **communiceren**. Je moet met je **collega's** kunnen **overleggen**. En bijvoorbeeld ook met patiënten, als je in de **gezondheidszorg** werkt.

- Voor veel banen is het niveau van je Nederlands belangrijk. Werk je bijvoorbeeld in de kinderopvang? Dan is taalniveau B2 verplicht.
- Voor sommige banen hoef je geen Nederlands te spreken. Je kunt als **kennismigrant (expat)** werken. Dan kun je meestal in het Engels communiceren. Of als **arbeidsmigrant**, bijvoorbeeld in de bouw. Dan heb je misschien niet veel Nederlands of Engels nodig.

De situatie in jouw regio

De mogelijkheden om een opleiding te vinden zijn niet overal hetzelfde. In een stad zijn er vaak meer opleidingen. Heb je een opleiding gevonden die voor jou verder weg is? Dan moet je reizen of misschien verhuizen.

Zoek je een opleiding, dan kun je op internet informatie per stad zoeken.

9 Kies het goede antwoord.

- 1 Juhayna heeft een hbo-opleiding in het Nederlands gedaan.
 - a Voor de opleiding had ze taalniveau B1 nodig.
 - b Voor de opleiding had ze taalniveau B2 nodig.
- 2 Lysset werkt in de kinderopvang. Haar taalniveau is nu nog B1.
 - a Haar **werkgever** vindt dat niveau hoog genoeg.
 - b Haar werkgever heeft gezegd dat ze een taalcursus naar B2 moet volgen.
- 3 Tetiana werkt als **apothekersassistent**.
 - a Ze moet goed kunnen communiceren met klanten van de apotheek.
 - b Ze werkt veel met medicijnen, communiceren is niet zo belangrijk.
- 4 Ricardo is manager bij een **bedrijf**.
 - a Hij moet af en toe ook bijscholing volgen. Bijvoorbeeld over een nieuw systeem op zijn werk.
 - b Hij heeft genoeg bijscholing gehad tijdens zijn opleiding.
- 5 Taher is bijna klaar met zijn **inburgering** op B1. Zijn opleiding in Jemen is gewaardeerd op hbo-niveau. Hij wil nu een **beroepsopleiding** gaan doen.
 - a Hij kan dan een opleiding op mbo 3-niveau gaan doen.
 - b Hij kan nu een hbo-opleiding gaan doen.

10 Bespreek met een andere cursist.

- 1 Welke diploma's heb je gehaald in je eigen land? Heb je ze in Nederland laten waarderen? Zo ja: Wat zijn ze in Nederland waard?
- 2 Kun je met dat diploma in Nederland werk vinden, denk je?
- 3 Wil je na B1 verdergaan met Nederlands leren? Tot welk niveau wil je doorgaan?
- 4 Heb je een idee voor een opleiding, als je klaar bent met je inburgering? Zo ja: Waar wil je die dan gaan doen?
- 5 Weet je of er in jouw woonplaats ook opleidingen voor volwassenen zijn? Als dat niet zo is: naar welke stad moet je dan gaan?

Taak 5 Wat betaal je voor het onderwijs?

In deze taak krijg je informatie over:

- a de kosten van het onderwijs
- b hoe je geld kunt terugkrijgen of lenen voor onderwijs

Wat kost naar school gaan?

Het onderwijs op de basisschool en het voortgezet onderwijs is gratis.

Er zijn wel verschillende kosten als je kind naar school gaat:

- Opvang en onderwijs voor kinderen onder de vier jaar
Deze kosten verschillen per gemeente of kinderdagverblijf. Ook zijn de kosten vaak **afhankelijk** van je **inkomen**.
- Kosten voor opvang van kinderen vanaf vier jaar
De buitenschoolse opvang moet je zelf betalen. En soms moet je betalen voor opvang in de **lunchpauze**.
- De **ouderbijdrage** op de basisschool of het voortgezet onderwijs
De basisschool of het voortgezet onderwijs vraagt ouders om iets te betalen. Dat vragen ze voor verschillende kosten, zoals een schoolreisje of feesten. Dat heet ouderbijdrage. Hoeveel ze vragen per kind, is per school verschillend. Maar de ouderbijdrage is vrijwillig.
- Kosten voor **lesmateriaal** op de basisschool of het voortgezet onderwijs
Op de basisschool en het voortgezet onderwijs hoef je niet te betalen voor de boeken. Op het voortgezet onderwijs zijn er soms wel kosten voor extra materiaal. Bijvoorbeeld voor een laptop of **gymkleding**. Maar dat is niet verplicht.
- **Reiskosten**
Is de school wat verder weg? Dan heb je misschien ook kosten voor het **openbaar vervoer (OV)**. Reiskosten moet je ook zelf betalen.
- Schoolgeld
Voor kinderen tot achttien jaar is het onderwijs gratis. Ben je ouder dan achttien? Dan moet je wel **lesgeld** (op het mbo) of **collegegeld** (op het hbo of wo) betalen.
- **Particulier** onderwijs
Voor de meeste kinderen is het onderwijs dus gratis. Maar er bestaan ook particuliere scholen. Die zijn meestal wel duur. Ouders betalen de kosten dan aan de school.

Kinderbijslag en kinderopvangtoeslag

- Voor alle kinderen onder de achttien jaar krijgen de ouders kinderbijslag. Dit is geld dat ze van de **overheid** krijgen. Dit is niet afhankelijk van het inkomen. Dit is ook niet afhankelijk van de school of de opvang voor je kind. Je moet kinderbijslag zelf aanvragen. Dat kun je doen bij de **SVB (Sociale Verzekeringsbank)**.
- Je kunt ook kinderopvangtoeslag krijgen voor de opvang voor je kind. Dat is geld dat je terugkrijgt van de **Belastingdienst**. Dit is wel afhankelijk van het inkomen. In *hoofdstuk 6 - taak 5 De Belastingdienst* lees je meer over de kinderopvangtoeslag.

Als je de school niet kunt betalen

Als de kosten voor een school te hoog voor je zijn, kun je verschillende dingen doen.

- Kun je de ouderbijdrage of kosten voor het lesmateriaal niet betalen? Dan kun je praten met de school. Wil je niets of minder betalen? Dat kun je aanvragen. Kun je het echt niet betalen? Dan kan je kind toch met alles meedoen op school. Meer informatie vind je op de website van de school. En je kunt het natuurlijk op school vragen.
- Je kunt voor je kind ook geld terugkrijgen of lenen van **DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs)**. Dat is een organisatie van de overheid.
- Volwassenen die verder studeren, kunnen dat zelf doen.
- De gemeente kan je helpen. Stichting Leergeld kan ook helpen, bijvoorbeeld door een fiets of een laptop voor een kind te kopen. Hierover kun je informatie op internet vinden. Je kunt ook een afspraak maken voor meer informatie.
- Voor **vluchtelingen** met een **officiële verblijfsvergunning** is een inburgeringscursus gratis. Ben je geen vluchteling? Dan kun je voor een inburgeringscursus geld lenen. DUO heeft een website met informatie. Op die website kun je ook een **lening** aanvragen. DUO bepaalt dan of je inkomen laag genoeg is. Je kunt DUO ook bellen.
- Het UAF helpt vluchtelingen die een **studie** willen doen. Ook vluchtelingen die nog geen officiële verblijfsvergunning hebben, kan het UAF misschien helpen. Met informatie en soms met geld.

een student krijgt hulp van het UAF

11 Waar of niet waar?

1 Je kind kan alleen mee op schoolreisje, als je de ouderbijdrage betaald hebt.	waar / niet waar
2 Ook volwassenen kunnen soms geld lenen van DUO.	waar / niet waar
3 Buitenschoolse opvang is gratis.	waar / niet waar
4 Kinderbijslag krijg je alleen als je opvang voor je kind hebt.	waar / niet waar
5 Volwassenen op het mbo of hbo moeten lesgeld betalen.	waar / niet waar
6 Kinderen krijgen gymkleding van de school.	waar / niet waar

12 Bespreek met een andere cursist en vul het schema in. Kun je nog meer verschillen bedenken?

	In Nederland	In mijn land
1 Leerplicht	De leerplicht is van _____ tot _____ jaar.	De leerplicht is van _____ tot _____ jaar. Of: Er is geen leerplicht.
2 Basisschool	De basisschool is voor kinderen van _____ tot _____ jaar.	Er is een school voor jonge kinderen van _____ tot _____ jaar.
3 Niveaus	Kinderen van ongeveer _____ jaar kiezen in de brugklas een niveau.	Kinderen van ongeveer _____ jaar kiezen een niveau.
4 Boeken	Het lesmateriaal op de basisschool is _____.	
5 Privéscholen	Er zijn heel weinig privéscholen.	

	In Nederland	In mijn land
6 Kinderbijslag	Geld van de _____ voor ouders van kinderen onder de achttien jaar.	
7		
8		

Weet je het nu?

Kun je alle vragen beantwoorden? Lees nog een keer in dit hoofdstuk wat je nog niet goed weet.

De antwoorden kun je vinden op de website.

	Dit weet ik goed	Dit moet ik nog herhalen
1a Wat weet je over de geboortezorg in Nederland?	☐	☐
1b Wat is het consultatiebureau?	☐	☐
1c Wie is er verantwoordelijk voor de kinderen?	☐	☐
1d Wat kun je doen als het niet goed gaat met je kind?	☐	☐
2a Welke opvang is er voor kinderen buiten schooltijd?	☐	☐
2b Welk onderwijs is er in Nederland vanaf vier jaar?	☐	☐
2c Wat gebeurt er als je kind extra zorg nodig heeft op school?	☐	☐
2d Waar kun je meer informatie vinden over onderwijs in jouw woonplaats?	☐	☐

	Dit weet ik goed	Dit moet ik nog herhalen
3a Wat is vrijheid van onderwijs?	☐	☐
3b Is naar school gaan verplicht?	☐	☐
3c Wanneer komen ouders op school?	☐	☐
4a Hoe weet je wat je diploma in Nederland waard is?	☐	☐
4b Waarom is het belangrijk om een opleiding of cursussen te volgen?	☐	☐
4c Is je taalniveau belangrijk bij het vinden van werk?	☐	☐
4d Waar kun je informatie vinden over opleidingen in jouw regio?	☐	☐
5a Wat betaal je voor het onderwijs?	☐	☐
5b Wat kun je terugkrijgen of lenen om de kosten te betalen?	☐	☐

 Meer informatie over de organisaties in dit hoofdstuk staat op de website.

Opdrachten buiten de school

Kies één van de opdrachten.

- 1 Zoek informatie op de website van een school.
- 2 Zoek informatie over kinderopvang in jouw woonplaats.
- 3 Houd een **interview** met een Nederlander over onderwijs.
- 4 Zoek informatie over de kosten van een cursus of opleiding.

 Vul het formulier bij de opdracht in. Het formulier staat op de website.

Woordenlijst

**Deze woorden bij hoofdstuk 4 zijn belangrijk om te onthouden.
Schrijf de betekenis achter de woorden.**

de beroepsopleiding	
de besnijdenis	
de bevalling	
de bijscholing	
de brugklas	
de buitenschoolse opvang (BSO)	
het consultatiebureau	
doorstromen	
DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs)	
de gastouder	
de geboortezorg	
het gedragsprobleem	
de havo	
het hbo (hoger beroepsonderwijs)	
het IDW (internationale diplomawaardering)	
de jeugdzorg	
de kinderbescherming	
de kinderbijslag	
de kinderopvang	
de kinderopvangtoeslag	
de leerplicht	
het leerprobleem	
het mbo (middelbaar beroepsonderwijs)	
de middelbare school	
de mishandeling	

het onderwijs

de ontwikkeling

de opleiding

de opvang

de opvoeding

de ouderavond

de ouderbijdrage

de peuter

het rapport

het schoolreisje

studeren

de studie

de SVB (Sociale Verzekeringsbank)

de vaccinatie

verantwoordelijk

het vmbo

de voorschool

het voortgezet onderwijs

het vwo

waarderen (diploma)

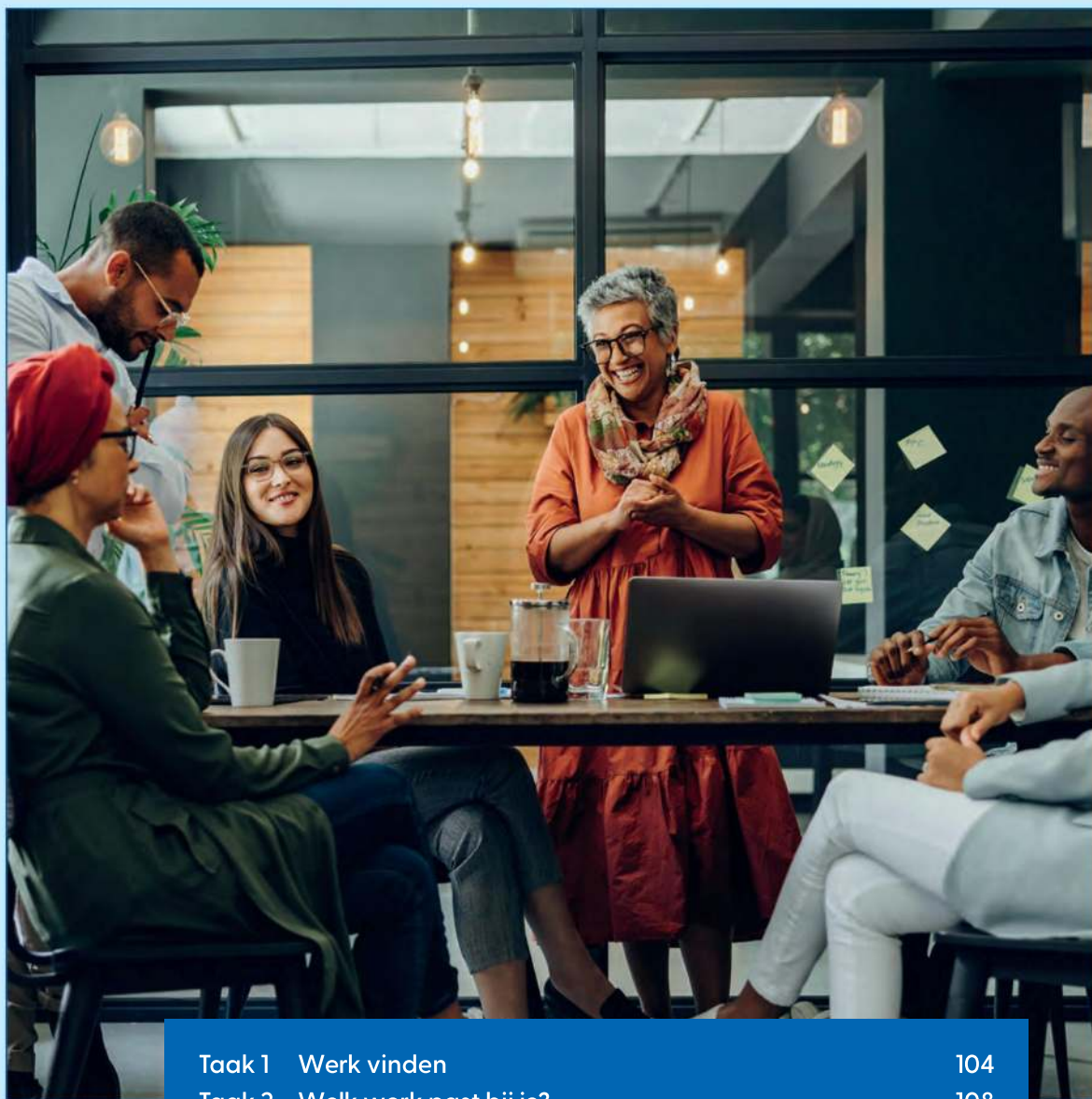
het wo (wetenschappelijk onderwijs)

de zwangerschap

 De toets bij dit hoofdstuk staat op de website.

5

Werken in Nederland

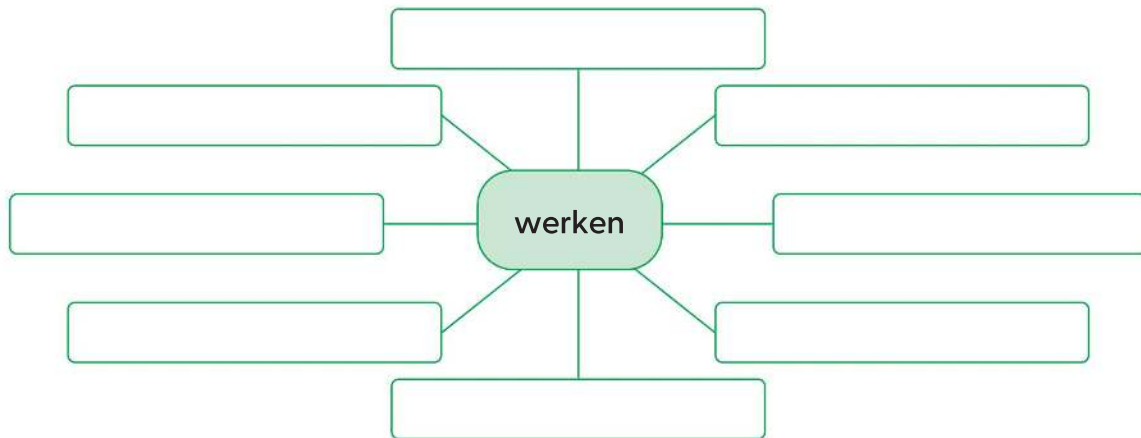
Taak 1	Werk vinden	104
Taak 2	Welk werk past bij je?	108
Taak 3	Wat moet en wat mag als je werk hebt	110
Taak 4	Als je niet genoeg geld hebt om van te leven	115
Taak 5	Discriminatie op je werk	118

Welkom

 De studiewijzer, woordenlijsten en antwoorden bij dit hoofdstuk staan op de website.

1 Bespreek de vragen met een andere cursist.

- 1 Kijk naar de foto op pagina 103.
 - a Wat doen deze personen?
 - b Walt **valt** je allemaal **op**?
- 2 Wat zie je op de andere foto's in dit hoofdstuk?
- 3 Heb jij werk in Nederland? Of vrijwilligerswerk?
 - a Zo ja: Wat doe je?
 - b Zo nee: Wat wil je in de toekomst misschien gaan doen?
- 4 Denk aan je partner of iemand uit je familie met werk in Nederland. Wat doet deze persoon?
- 5 Waarom willen mensen werk hebben? Geef **verschillende** antwoorden.
- 6 Wat kun je doen om werk te krijgen? Geef verschillende antwoorden.
- 7 Maak een woordspin:

Taak 1 Werk vinden

In deze taak krijg je informatie over het vinden van werk in Nederland:

- a meer leren over werken
- b voor een inkomen zorgen
- c een netwerk maken
- d vacatures vinden
- e informatie versturen voor een sollicitatie
- f je op een sollicitatiegesprek voorbereiden
- g vragen stellen tijdens een sollicitatiegesprek

Leren over werken in Nederland

Ben je een **inburgeraar** in Nederland? Dan moet je verschillende examens doen. Dat zijn examens voor de Nederlandse taal. En voor **KNM**, dat kun je met dit boek leren. KNM betekent: kennis van de Nederlandse **maatschappij**. Je moet ook **MAP** doen, over werken en werk zoeken in Nederland. MAP betekent: **module arbeidsmarkt** en **participatie**.

Bij het onderdeel arbeidsmarkt leer je door het maken van opdrachten:

- welke banen er in Nederland zijn;
- welke banen **geschikt** voor je zijn;
- hoe je moet **solliciteren**.

Je moet ook **praktijkopdrachten** doen.

Bijvoorbeeld vrijwilligerswerk, een **stage** of betaald werk.

Ben je geen inburgeraar? Dan kun je ook cursussen volgen, bijvoorbeeld bij de gemeente.

vrijwilligerswerk

Wie zorgt er voor jouw inkomen?

Ben je in Nederland gekomen omdat je hier een partner hebt? Dan zorgt je partner misschien de eerste tijd voor jullie inkomen. Maar wil je ook al snel een eigen inkomen hebben? Dan moet je ook zelf **moeite doen** om werk te vinden. In speciale **situaties** kun je een **uitkering** krijgen. Maar daar zijn wel strenge **eisen** voor. Daar kun je meer over lezen in *hoofdstuk 5 - taak 4 Als je niet genoeg geld hebt om van te leven*. **In principe** ben jij **verantwoordelijk** voor je eigen inkomen.

2 Wat betekenen deze woorden en afkortingen? Trek een lijn.

1 KNM	a het geld dat je meestal krijgt voor werk
2 MAP	b iets wat je moet doen
3 het inkomen	c module arbeidsmarkt en participatie
4 de eis	d kennis van de Nederlandse maatschappij
5 het vrijwilligerswerk	e het inkomen zonder dat je werkt (in speciale situaties)
6 de arbeidsmarkt	f het werk zonder dat je er geld voor krijgt
7 de uitkering	g oefenen met werken, meestal bij een opleiding
8 de stage	h alle mensen en bedrijven die een baan zoeken en banen aanbieden

Een baan vinden via je netwerk

Voor een eigen inkomen moet je eerst een baan zoeken. Veel mensen vinden een baan via hun eigen netwerk. Ze kennen mensen binnen een bedrijf waar een vacature is. Of ze horen via anderen dat er ergens een vacature is. Daarom is het belangrijk dat je in Nederland een netwerk hebt. En dat je aan dat netwerk ook laat weten wat voor werk je zoekt. Ook door vrijwilligerswerk kun je een netwerk **opbouwen**.

Online vacatures vinden

Ook online zijn er netwerken te vinden. Bijvoorbeeld LinkedIn. Die mensen ken je niet allemaal **persoonlijk**. Maar via zo'n netwerk kun je soms wel werk vinden. Er zijn ook andere websites met vacatures. Je kunt dan zoeken op het soort werk of **functie** en de plaats waar je werk zoekt.

Uitzendbureaus

Een uitzendbureau is een soort **marktplaats** voor **tijdelijk** werk. Een uitzendbureau helpt bedrijven of **organisaties** om mensen te zoeken. En een uitzendbureau kan dus ook werk voor jou zoeken. Het uitzendbureau is dan eigenlijk je **werkgever**. Wil je een baan vinden via een uitzendbureau? Dan moet je je eerst **inschrijven**. Dat kan via de website van het uitzendbureau. Je kunt dan invullen wat voor soort werk je zoekt en waar. Daarna kun je een gesprek krijgen bij het uitzendbureau. Ze zoeken dan werk voor je.

3 Bespreek en doe samen met een andere cursist.

- 1 Heb jij een **profiel** op LinkedIn? Zo ja: Wat heb je op LinkedIn gezet?
- 2 Heb je gewerkt in je eigen land?
Zo ja: Kun je in Nederland werk vinden in jouw beroep, denk je?
- 3 Heb je **gestudeerd** in je eigen land?
Zo ja: Kun je in Nederland werk vinden dat bij die **studie** past, denk je?
- 4 Zoek een website van een vacaturebank. Zoek een functie bij het beroep of de studie bij je antwoord op vraag 2 en 3. Zoek in jouw **woonplaats** of daar in de buurt.

Wat moet je versturen voor een sollicitatie?

Je hebt een vacature gevonden die bij je past. Dan moet de werkgever informatie over jou krijgen. Vaak kun je bij de vacature op internet een **sollicitatieformulier** invullen. Op het formulier beantwoord je verschillende vragen. Of je schrijft een **sollicitatiebrief**. Dat is een brief die je bij een vacature schrijft.

Ook moet je altijd je **cv** sturen. Dat betekent: **curriculum vitae**. In je cv schrijf je al je **gegevens**. En je opleidingen en **werkervaring**. Bij MAP leer je hoe je dit doet.

Een sollicitatiegesprek voorbereiden

Je hebt je cv en een sollicitatiebrief of sollicitatieformulier verstuurd. De werkgever denkt dat de vacature misschien bij je past. Dan krijg je een **uitnodiging** voor een sollicitatiegesprek.

Zo'n gesprek moet je natuurlijk voorbereiden. Want dan heb je een grotere kans dat je de baan krijgt.

Je kunt voor het gesprek informatie over het bedrijf en de functie zoeken.

een sollicitatiegesprek

Vragen stellen

Het is natuurlijk belangrijk om zelf meer te weten over de baan. Maar de werkgever krijgt ook een goede **indruk** van je, als je zelf vragen stelt. Het laat zien dat je echt **geïnteresseerd** bent. Het is goed om je vragen ook voor te bereiden. Die vragen kunnen over het bedrijf en de functie zelf gaan. En over de **arbeidsvoorwaarden**. Bijvoorbeeld je salaris, werktijden en vakanties. Over arbeidsvoorwaarden kun je meer lezen in *hoofdstuk 5 - taak 3 Wat moet en wat mag als je werk hebt*.

Bij MAP leer je meer over een sollicitatiegesprek.

4 Waar of niet waar?

1 Bij een vacature moet je altijd een sollicitatiebrief schrijven.	waar / niet waar
2 In je cv schrijf je altijd waarom je die baan wilt hebben.	waar / niet waar
3 In je cv schrijf je welke werkervaring je hebt.	waar / niet waar
4 Het is goed om bij een sollicitatiegesprek zelf ook vragen te stellen.	waar / niet waar
5 In een sollicitatiegesprek gaat het ook over de arbeidsvoorwaarden.	waar / niet waar

Taak 2 Welk werk past bij je?

In deze taak krijg je informatie over werk zoeken dat bij je past:

- a ervaring
- b competenties
- c motivatie
- d beschikbaarheid
- e het verschil tussen voltijd en deeltijd en tussen regelmatig en onregelmatig werken

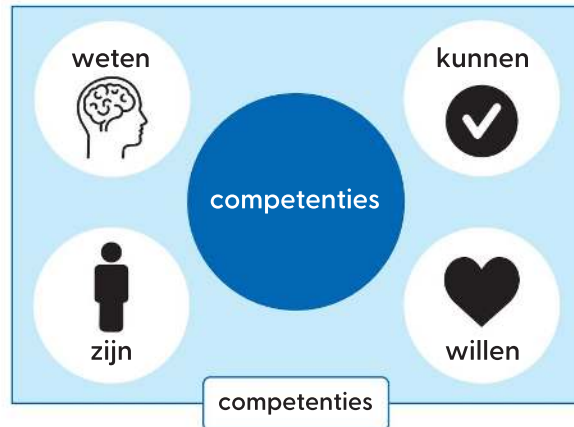
Je ervaring

In hoofdstuk 4 - taak 4 Opleidingen en cursussen voor volwassenen heb je gelezen over het **waarden** van je diploma's. Maar er zijn andere dingen die ook belangrijk zijn. Werkgevers hebben ook graag iemand met ervaring. Die kan eerder **zelfstandig** werken. Misschien heb je zonder het juiste diploma toch ervaring met dat werk. Dat kan ervaring zijn in je eigen land of in Nederland. Bij een opleiding krijg je tijdens een stage ervaring. Ervaring in vrijwilligerswerk kan ook belangrijk zijn.

Wat kun je goed?

Ook is het belangrijk dat je de competenties voor het werk hebt. Een competentie is iets wat je goed kunt. Een competentie past bij je **karakter** of je hebt het geleerd. Je kunt een competentie **ontwikkelen** bij een opleiding of tijdens het werken. Maar het kan bijvoorbeeld ook door een hobby.

Verskillende soorten werk hebben verschillende competenties nodig. Werk je bijvoorbeeld in de bouw? Dan moet je **fysiek** sterk zijn. Werk je in de **gezondheidszorg**? Dan moet je **sociaal** en **zorgzaam** zijn.

Wat vind je leuk?

Je hebt natuurlijk het liefst werk dat je leuk vindt. Zoek je werk of wil je een opleiding volgen? Dan kun je uit verschillende **sectoren** kiezen. Bijvoorbeeld: gezondheidszorg, bouw, **horeca**, **onderwijs**, groene sector. Ben je graag buiten en houd je van de natuur? Dan kun je werk in de groene sector doen, bijvoorbeeld als **tuinman**. Dat past dan beter bij je dan werken op een kantoor.

Als je je werk leuk vindt en goed kunt, ben je ook **gemotiveerd**. Motivatie is belangrijk voor jezelf. Dat maakt je werk minder zwaar. Maar een werkgever kijkt bij een sollicitatie ook naar je motivatie. Het is dan ook belangrijk om over je motivatie te kunnen vertellen.

Wanneer ben je **beschikbaar**?

Een werkgever vraagt bij een sollicitatie ook naar je beschikbaarheid. Dat betekent: wanneer en hoeveel kun je werken?

- Sommige banen zijn voltijd (**fulltime**). Dan werk je de hele week, **gemiddeld** 38 uur. Maar je moet je baan misschien ook **combineren** met de **zorg** voor kinderen of een cursus. Je kunt **kinderopvang** regelen. Je kunt ook voor werken in deeltijd (**parttime**) kiezen. Je werkt dan bijvoorbeeld twee of drie dagen.
- Sommige banen, bijvoorbeeld op een kantoor, hebben regelmatige werktijden. Dan werk je altijd op dezelfde tijd. Andere banen, bijvoorbeeld in de horeca, kunnen onregelmatige werktijden hebben. Dan zijn je werktijden verschillend en vaak 's avonds of in het weekend.

5 Vul de woorden in.

Kies uit: beschikbaar – bouw – competentie – ervaring – motivatie – sector

- 1 Als je 's avonds een cursus volgt, moet je wel veel _____ voor de cursus hebben. Anders is het te zwaar.
- 2 Tatiana is **apothekersassistent**. Precies kunnen werken is voor haar een belangrijke _____.
- 3 Merve was arts in Turkije. Zij doet nu vrijwilligerswerk in de zorg. Zo kan ze ook in Nederland _____ krijgen.
- 4 Arom werkt in een hotel. Ze moet ook 's avonds en in het weekend _____ zijn.
- 5 Stefano werkt in de **culturele** _____. Hij speelt in een **orkest**.
- 6 Akber is **loodgieter**. Hij werkt in de _____.

De situatie in jouw regio

De **mogelijkheden** om te werken zijn niet overal hetzelfde. In een stad zijn er vaak meer banen. In *hoofdstuk 3 - taak 1 Het land Nederland* heb je gelezen over de Randstad. Daar zijn veel mogelijkheden om te werken. Heb je een baan gevonden die voor jou verder weg is? Dan moet je reizen of misschien verhuizen.

6 Bespreek met een andere cursist.

- 1 In welk werk heb jij ervaring? Hoeveel ervaring?
- 2 Hoeveel uur per week ben je beschikbaar voor werk? Wanneer wil je werken?
- 3 In welke plaats wil jij een baan zoeken?
- 4 Welke competenties heb jij? Kijk naar het plaatje op pagina 108. Wat weet je goed? Wat kun je goed? Wat wil je? En wie ben je: vertel iets over je karakter.

Taak 3 Wat moet en wat mag als je werk hebt

In deze taak krijg je informatie over **rechten** en **plichten** als je werk hebt:

- a verschillende soorten **arbeidscontracten**
- b wat er in een arbeidscontract staat
- c een **cao** (**collectieve arbeidsovereenkomst**)
- d hoe de werkgever jou **beoordeelt**
- e hoe **werknemers** kunnen meebeslissen
- f **vakbonden**
- g **belastingen** en **premies**
- h een eigen bedrijf beginnen

Verschillende soorten arbeidscontracten

Bij een sollicitatie bespreek je welk **contract** je krijgt.

- Een tijdelijk contract is voor een **bepaalde tijd**, bijvoorbeeld een halfjaar. Er staat een **einddatum** in. Een baan is bijna altijd eerst tijdelijk.
- Bij een **vast** contract is het niet duidelijk hoelang het werk duurt. Er staat geen einddatum in het contract. Vaste contracten zijn meestal voor een langere tijd. Na drie tijdelijke contracten krijg je **automatisch** een vast contract.
- In *hoofdstuk 5 - taak 1 Werk vinden* heb je over uitzendbureaus gelezen. Je kunt ook een contract krijgen via een uitzendbureau. Dat is altijd tijdelijk werk.
- Werken zonder belasting te betalen, heet **zwartwerken**. Dat is **verboden**. Je hebt dan ook geen **verzekering** als er iets gebeurt op je werk. Als je wel belasting betaalt, heb je wit werk.

Wat staat er in een arbeidscontract?

Als je een nieuwe baan hebt, krijg je dus een contract. Dat heet ook arbeidscontract. Je rechten en plichten als werknemer staan in het contract.

Je rechten zijn alle dingen die de werkgever voor jou moet doen.

Je plichten zijn alle dingen die jij als werknemer moet doen.

Afspraken over je rechten en plichten noem je ook arbeidsvoorwaarden. Bijvoorbeeld:

- Hoeveel uur per week werk je?
- Wanneer begin je met het werk? En bij tijdelijk werk: wanneer stopt het werk?
- Wat is je salaris?
- Werk je zelfstandig of onder **begeleiding**?
- Welke afspraken zijn er over de **arbeidsomstandigheden**? Die gaan bijvoorbeeld over je **veiligheid**, je gezondheid of het **lawaai** op je werk.
- Hoeveel vakantie krijg je per jaar?
- Betaalt de werkgever je **reiskosten**?

De cao

Cao betekent: **collectieve arbeidsovereenkomst**. Een arbeidsovereenkomst is een contract en collectief betekent: samen. In de cao staan afspraken tussen alle werkgevers en werknemers van één sector. Bijvoorbeeld voor alle mensen die in de bouw werken, of voor alle mensen in de horeca. In de cao staan alle rechten en plichten voor die sector.

Je rechten zijn bijvoorbeeld:

- Je hebt recht op het **minimumloon**: het laagste salaris dat de werkgever moet betalen.
- Je hebt ook recht op salaris als je ziek bent.

Je plichten zijn bijvoorbeeld:

- Je moet het aantal uren werken dat in je contract staat.
- Je moet het laten weten als je ziek bent.

Je kunt ook andere arbeidsvoorwaarden afspreken naast de afspraken in de cao.

Hoe beoordeelt je werkgever jou?

Je maakt afspraken met je werkgever over je werktijden en wat je dan doet. Je werkgever wil dan ook weten hoe het met die afspraken gaat.

- Er zijn verschillende **systemen** om te zien hoeveel je werkt. Er is dan een **registratie** om te zien wat je werktijden zijn. Je werkgever vraagt ook af en toe wat je gedaan hebt.
- Soms krijg je ook een **beoordelingsgesprek**. Dan beoordeelt je werkgever hoe je **functioneert**. Zo'n gesprek moet je goed voorbereiden. Je weet dan voor het gesprek ook de punten die de werkgever beoordeelt. In zo'n gesprek kan het ook over je contract gaan. Bijvoorbeeld: kun je verder met deze baan? Je kunt ook zelf **onderwerpen** voor zo'n gesprek noemen. Bijvoorbeeld de arbeidsomstandigheden.

7 Wat betekenen deze woorden? Trek een lijn.

1 het tijdelijke contract	a de situatie op je werk, bijvoorbeeld over je gezondheid
2 de arbeidsomstandigheden	b het contract met een einddatum
3 de arbeidsvoorwaarden	c het gesprek met je werkgever over je functioneren
4 het minimumloon	d de afspraken over rechten en plichten op je werk
5 het beoordelingsgesprek	e het laagste salaris waar je recht op hebt
6 de registratie	f het systeem om je werktijden te zien

Hoe kun je meebeslissen?

- Een **ondernemingsraad (OR)** is een groep werknemers. Ze mogen binnen een bedrijf meebeslissen over de plannen van de werkgever. Ze kunnen ook zelf nieuwe plannen maken. Bijvoorbeeld: de werkgever wil dat de werknemers op andere tijden gaan werken. De ondernemingsraad kan dan zeggen of ze dat een goed idee vinden. In een bedrijf met meer dan vijftig werknemers is het **verplicht** dat werknemers meebeslissen.
- Een **medezeggenschapsraad (MR)** lijkt op een ondernemingsraad. Daar zitten niet alleen werknemers in. Bijvoorbeeld: op scholen zitten er ouders en docenten in de medezeggenschapsraad.
- Werknemers kunnen ook **lid** worden van de **personeelsvereniging (PV)** van hun bedrijf. De personeelsvereniging **organiseert** leuke dingen voor het bedrijf. Bijvoorbeeld feesten of **excursies**.

werknemers die meebeslissen

De vakbond

Je kunt ook lid worden van een vakbond. Een vakbond is er om de werknemers te helpen. Bijvoorbeeld als een werknemer een **conflict** heeft met een werkgever. Je kunt ook informatie vragen bij de vakbond over je rechten.

De vakbonden beslissen ook mee, bijvoorbeeld over de cao binnen een sector. Binnen een vakbond heb je **afdelingen** voor verschillende sectoren. Bijvoorbeeld voor de horeca, de bouw en het onderwijs. Voorbeelden van vakbonden zijn de FNV en het CNV.

Als je lid bent van een vakbond, moet je elke maand geld aan de vakbond betalen.

Belasting betalen

Je loonstrook, of salarisstrook, is een **document** waarop je salaris staat. Je krijgt hem elke maand of alleen als er iets verandert. Eén keer per jaar krijg je een jaaropgave. Op dat document staat je salaris van dat jaar. Op je loonstrook en jaaropgave staan je **nettosalaris** en je **brutosalaris**. Bijvoorbeeld: Je **verdient bruto** € 2000 per maand. Je krijgt op de bank: € 1600, dat verdien je **netto**. Dan betaal je € 400 aan belastingen en premies.

Je loonstrook moet je minimaal vijf jaar bewaren voor de belasting. Belasting is geld dat je betaalt aan de **overheid**. Je werkgever betaalt ook belasting voor jou. In *hoofdstuk 6 - taak 5 De Belastingdienst* lees je meer over belastingen.

Premies betalen

Premies betaal je voor verzekeringen, dus eigenlijk voor jezelf. Voor een verzekering moet je geld betalen, maar je krijgt ook geld als je het nodig hebt. Van je salaris betaal je bijvoorbeeld:

- Premie voor je pensioen; geld dat je krijgt als je te oud bent om te werken. Pensioen krijg je dus alleen als je gewerkt hebt.
- Premie voor als je werkloos wordt.
- Premie voor als je arbeidsongeschikt wordt, dus als je niet meer kunt werken.

Welke premies je betaalt, is per werkgever verschillend. Soms moet je zelf extra verzekeringen **afsluiten**, bijvoorbeeld voor je pensioen. Je werkgever betaalt ook premies voor jou.

Een eigen bedrijf beginnen

Ben je een werknemer, dan ben je in loondienst.

- Je kunt ook zelfstandig ondernemer worden. Je hebt dan je eigen bedrijf, bijvoorbeeld een winkel, een garage of een restaurant. Je bent je eigen baas en je hebt vaak ook personeel.
- Je kunt ook een zelfstandige zonder personeel worden, een zzp'er.
- Als je een eigen bedrijf begint, moet je je inschrijven bij de Kamer van Koophandel (KvK). De Kamer van Koophandel is een organisatie die bedrijven helpt. Ze geven ook informatie en cursussen. Ze kunnen je helpen een plan te maken voor je bedrijf. Dat heet een **ondernemersplan**. In dat plan staat bijvoorbeeld hoe je de kosten gaat betalen.

zelfstandig ondernemer

Pensioen en een verzekering voor arbeidsongeschiktheid voor ondernemers

Zelfstandig ondernemers moeten hun eigen pensioen regelen. Als ze stoppen met werken, hebben ze daarna ook geld om van te leven.

Sommige ondernemers moeten eerder stoppen, omdat ze arbeidsongeschikt worden. Bijvoorbeeld na een **ongeluk**. Of als ze ziek worden. Dan kunnen ze niet meer werken en dan verdienen ze geen geld meer. Daarom moeten ze ook een verzekering regelen voor arbeidsongeschiktheid. Dat heet een **arbeidsongeschiktheidsverzekering (AOV)**.

8 Welke afkortingen horen hierbij?

1 de collectieve arbeidsovereenkomst	= de _____
2 de ondernemingsraad	= de _____
3 de medezeggenschapsraad	= de _____
4 de personeelsvereniging	= de _____
5 de Kamer van Koophandel	= de _____
6 de zelfstandige zonder personeel	= de _____

9 Kies het goede woord.

1 Je hebt _____ op vakantiegeld.	recht / plicht
2 Je _____ salaris is het geld dat je op de bank krijgt.	netto / bruto
3 De _____ is de naam van een vakbond.	FNV / DUO
4 _____ is geld dat je aan de overheid betaalt.	belasting / premie
5 Bij _____ werk staat in je contract wanneer je werk stopt.	vast / tijdelijk
6 Je _____ moet je minimaal vijf jaar bewaren.	jaaropgave / loonstrook
7 In een _____ of een medezeggenschapsraad zitten werknemers. Zij mogen binnen een bedrijf beslissen over de plannen van de werkgever.	ondernemingsraad / vakbond

10 Bespreek met een andere cursist, als je werk hebt. Stel anders de vragen aan iemand met werk.

- 1 Ben je in loondienst of ben je zelfstandig ondernemer?
- 2 Als je in loondienst bent: heb je een tijdelijk of een vast contract?
- 3 Weet je het verschil tussen je bruto- en je nettosalaris per maand?
- 4 Ben je lid van een vakbond? Waarom wel of waarom niet?
- 5 Heb je weleens een beoordelingsgesprek gehad? Hoe vond je dat?
- 6 Vind je dat je veel of weinig belasting betaalt? Waarom?

Taak 4 Als je niet genoeg geld hebt om van te leven

In deze taak krijg je informatie over uitkeringen:

- a welke soorten er zijn
- b wat je moet doen, als je een uitkering nodig hebt
- c met wie je kunt **overleggen** over een cursus of opleiding
- d welke rechten en plichten er zijn
- e wanneer een uitkering stopt

Werkloos

Aan het begin van dit hoofdstuk heb je gelezen dat je zelf verantwoordelijk bent voor je eigen inkomen. Maar soms lukt dit niet. Dan zijn er meestal tijdelijk verschillende soorten oplossingen. Je hebt recht op een WW-uitkering als je werkloos bent. Dat kan als je meer dan een halfjaar in loondienst ben geweest. Je bent dan ontslagen, dus je hebt niet zelf ontslag genomen.

Problemen met je gezondheid

- Als je ziek wordt, heb je recht op je salaris. Dus je werkgever moet je betalen. Soms heb je geen werkgever, bijvoorbeeld als je voor een uitzendbureau werkt. Dan kun je in de ziektewet komen.
- Je kunt een WIA-uitkering krijgen, als je arbeidsongeschikt bent. Je kunt dan niet meer werken door problemen met je gezondheid. Dat kan **lichamelijk** zijn, bijvoorbeeld iemand met kanker. Of **psychisch**, bijvoorbeeld iemand met een zware **depressie**. En je hebt meer dan twee jaar niet kunnen werken. Sommigen van deze mensen kunnen wel werken, maar alleen in deeltijd.

Als je een uitkering nodig hebt

Had je een baan en krijg je ontslag? Of word je arbeidsongeschikt? Dan moet je meteen contact **opnemen** met het **UWV**. Dat is een organisatie die helpt als je werk zoekt. De mensen van het UWV helpen je ook om een uitkering aan te vragen.

Je moet je daar eerst inschrijven. En ze helpen je om een nieuwe baan te vinden. Je kunt een week voordat je werkloos wordt een uitkering **aanvragen**.

Je hebt geen recht op een uitkering, als je zelf ontslag neemt.

Bijstand

Als je geen recht hebt op een andere uitkering, kun je soms bijstand aanvragen. De gemeente beoordeelt of je recht hebt op bijstand.

Je krijgt alleen bijstand als je niet genoeg geld hebt om van te leven. En bijvoorbeeld niet als je partner genoeg geld verdient. Mensen met **spaargeld** moeten dat geld eerst **opmaken**. Bijstand is niet veel geld. De meeste mensen kunnen er maar moeilijk van leven.

Ga je in een nieuwe gemeente wonen? Dan moet je meteen een afspraak maken bij de gemeente. Zij beslissen of je bijstand krijgt. En ze kunnen je helpen bij het aanvragen van bijstand.

Een cursus volgen met een uitkering

- Als je een uitkering krijgt, wil je misschien ook cursussen of een opleiding volgen. Het is dan altijd goed om met het UWV of de gemeente te overleggen. Zij zeggen of dit kan met een uitkering. Ze kijken bijvoorbeeld of je kansen op werk beter worden met de cursus. En of je beschikbaar blijft voor werk naast de cursus.
- Heb je een uitkering, dan is het soms verplicht om cursussen te volgen. Er zijn cursussen om bij te leren voor je beroep. En er zijn cursussen om te leren solliciteren. Je kunt bij het UWV cursussen volgen.

Plichten bij een uitkering

Er zijn ook plichten bij een uitkering.

- Heb je WW of bijstand? Dan moet je moeite doen om werk te vinden en te houden. Als je een baan aangeboden krijgt, moet je die in principe **accepteren**. Of je inschrijven bij een uitzendbureau. Het UWV en de gemeente kunnen je hier meer informatie over geven.
- Je uitkering wordt minder, als je een deeltijdbaan hebt gevonden. En je uitkering stopt, als je inkomen hoog genoeg is.
- Je moet het **doorgeven**, als je situatie verandert. Bijvoorbeeld als je gaat **samenwonen**. Dan verandert je uitkering ook.
- Als je je inschrijft bij de Kamer van Koophandel, stopt je uitkering in principe. Wil je ondernemer worden? Dan is het goed om eerst te overleggen met de gemeente of het UWV.

11 Waar of niet waar?

1 Als je werkloos bent, krijg je een WIA-uitkering.	waar / niet waar
2 De gemeente beslist of je bijstand krijgt.	waar / niet waar
3 Als je een deeltijdbaan hebt gevonden, stopt je uitkering.	waar / niet waar
4 Als je ontslagen bent, moet je je meteen inschrijven bij het UWV.	waar / niet waar
5 Soms kun je ook een opleiding volgen, als je een uitkering hebt.	waar / niet waar

12 Vul de woorden in.

Kies uit: arbeidsongeschikt – aanvragen – ontslag – overleggen – ziektewet

- Als je zelf _____ neemt, heb je geen recht op WW.
- Het UWV helpt je bij het _____ van een uitkering.
- Wil je een opleiding doen en krijg je bijstand? Dan moet je eerst met de gemeente _____.
- Sommige mensen zijn _____. Ze kunnen niet meer werken door problemen met hun gezondheid.
- Ben je ziek en werk je voor een uitzendbureau? Dan kun je in de _____ komen.

Taak 5 Discriminatie op je werk

In deze taak krijg je informatie over **discriminatie** op je werk.

Voorbeelden van discriminatie

Als je werkt, heb je ook **collega's** en een **leidinggevende**. Het is belangrijk dat het contact met hen goed is. Je moet ook weten wat je kunt doen als het niet goed is.

Soms krijg je te maken met discriminatie op je werk. Bijvoorbeeld:

- Een vrouw heeft een collega, een man, met dezelfde baan en ervaring. Hij krijgt meer salaris voor hetzelfde werk.
- Een homo heeft collega's die vervelende grappen over hem maken.
- Een moslim wil in zijn pauze bidden. Zijn leidinggevende zegt: 'Doe dat maar thuis.'
- Een vrouw heeft gesolliciteerd. Ze krijgt de baan niet omdat ze zwanger is.

Wat kun je doen bij discriminatie?

Discriminatie is in Nederland verboden volgens de **wet**. Iedereen heeft dezelfde rechten in dezelfde situatie. Krijg je te maken met discriminatie op het werk? Of ben je niet zeker of iets discriminatie is?

- Het is altijd belangrijk om erover te praten, eerst met de persoon zelf.
- Helpt dat niet, vind je het te moeilijk of durf je het niet? Dan kun je een afspraak maken met je leidinggevende om erover te praten.
- **Discrimineert** je leidinggevende zelf of luistert je leidinggevende niet goed naar je? Dan kun je ook met een **vertrouwenspersoon** praten.
- Er zijn ook organisaties die je kunnen helpen. Bijvoorbeeld een vakbond. Deze organisaties kunnen je helpen om er op je werk over te praten.
- En als dat niet helpt, kun je **aangifte doen** bij de politie. Of het **melden** bij een **meldpunt** voor discriminatie.

discriminatie op het werk

Over aangifte doen of hulp bij discriminatie lees je in hoofdstuk 6. Je kunt dat lezen in *hoofdstuk 6 - taak 3 De politie* en *hoofdstuk 6 - taak 7 Andere organisaties die je kunnen helpen*.

13 Vul de goede woorden in.

Kies uit: aangifte – discriminatie – ervaring – leidinggevende – solliciteren –
vertrouwenspersoon

- 1 Je _____ is de baas op je werk. Deze persoon vertelt je welk werk je moet doen.
- 2 Soms heb je een probleem met je leidinggevende. Dan kun je met een _____ praten.
- 3 Ik wil een andere baan. Ik ga _____.
- 4 Lysset heeft in Colombia tien jaar in de kinderopvang gewerkt. Ze heeft dus veel _____.
- 5 Merve krijgt een baan niet, omdat ze liever een man hebben. Dat is _____.
- 6 Mijn telefoon is gestolen. Ik ga bij de politie _____ doen.

14 Lees de situaties. Bespreek met een andere cursist welk advies jij zou geven.

- 1 Juhayna heeft een sollicitatiegesprek. Daar krijgt ze de vraag of ze op haar werk haar hoofddoek af wil doen.
- 2 Reza doet aan de ramadan en zijn collega vindt het gek dat hij niet eet.
- 3 Akber heeft gehoord dat een collega over hem klaagt bij andere collega's.
- 4 Arom is ziek. Ze belt haar leidinggevende en zegt dat ze niet komt. De leidinggevende zegt dat het te druk is. Zij vraagt of Arom toch komt.
- 5 Lysset vindt dat haar leidinggevende haar te veel **aanraakt** en te dicht bij haar komt. Ze durft het niet tegen hem te zeggen.
- 6 Tatiana hoort dat een collega meer verdient dan zij. Haar collega is een man en hij heeft evenveel ervaring als Tatiana.

Weet je het nu?

Kun je alle vragen beantwoorden? Lees nog een keer in dit hoofdstuk wat je nog niet goed weet.

 De antwoorden kun je vinden op de website.

	Dit weet ik goed	Dit moet ik nog herhalen
1a Hoe kun je meer leren over werken in Nederland?	☐	☐
1b Wie is er verantwoordelijk voor jouw inkomen?	☐	☐
1c Wat kan een netwerk voor je betekenen?	☐	☐
1d Waar vinden mensen in Nederland vacatures?	☐	☐
1e Wat moet je bij een sollicitatie naar een werkgever sturen?	☐	☐
1f Waarom moet je je op een sollicitatiegesprek voorbereiden?	☐	☐
1g Welke vragen kun je tijdens een sollicitatiegesprek stellen?	☐	☐
2a Waarom is ervaring belangrijk?	☐	☐
2b Wat zijn competenties?	☐	☐
2c Waarom is motivatie belangrijk?	☐	☐
2d Wat is beschikbaarheid?	☐	☐
2e Wat is het verschil tussen voltijd en deeltijd en tussen regelmatig en onregelmatig werken?	☐	☐
3a Wat is het verschil tussen een tijdelijk en een vast contract?	☐	☐
3b Wat staat er in een arbeidscontract?	☐	☐
3c Wat is een cao?	☐	☐
3d Hoe wordt je functioneren beoordeeld?	☐	☐

	Dit weet ik goed	Dit moet ik nog herhalen
3e Hoe kunnen werknemers meebeslissen over het bedrijf?	☐	☐
3f Wat is een vakbond?	☐	☐
3g Hoe weet je welke belastingen en premies je betaalt?	☐	☐
3h Wat moet je doen om een eigen bedrijf te beginnen?	☐	☐
4a Welke soorten uitkeringen zijn er?	☐	☐
4b Wat moet je doen, als je een uitkering nodig hebt?	☐	☐
4c Met wie kun je overleggen over een cursus of opleiding bij een uitkering?	☐	☐
4d Welke rechten en plichten zijn er, als je een uitkering hebt?	☐	☐
4e Wanneer stopt je uitkering?	☐	☐
5 Wat kun je doen bij discriminatie op je werk?	☐	☐

 Meer informatie over de organisaties in dit hoofdstuk staat op de website.

Opdrachten buiten de school

Kies één of meer van de opdrachten.

- 1 **Teken** jouw netwerk.
- 2 Maak een profiel op LinkedIn.
- 3 Schrijf je in op de website van een uitzendbureau.
- 4 Schrijf je cv in het Nederlands.
- 5 Zoek websites met informatie over een opleiding in jouw regio.

 Vul het formulier bij de opdracht in. Het formulier staat op de website.

Woordenlijst

Deze woorden bij hoofdstuk 5 zijn belangrijk om te onthouden.

Schrijf de betekenis achter de woorden.

het arbeidscontract

de arbeidsmarkt

de arbeidsomstandigheden

arbeidsongeschikt

de arbeidsovereenkomst

de arbeidsvoorwaarde

het bedrijf

de belasting

het beoordelingsgesprek

de bepaalde tijd

beschikbaar

de bijstand

bruto

de cao (collectieve arbeidsovereenkomst)

de collega

de competentie

het cv (curriculum vitae)

deeltijd

de discriminatie

de ervaring

fulltime

de functie

functioneren

geschikt

het inkomen

de jaaropgave	
de Kamer van Koophandel (KvK)	
de leidinggevende	
de loondienst	
de loonstrook	
MAP (module arbeidsmarkt en participatie)	
de medezeggenschapsraad (MR)	
het minimumloon	
de motivatie	
netto	
het netwerk	
de ondernemer	
de ondernemingsraad (OR)	
onregelmatig (werk)	
ontslaan	
het ontslag	
parttime	
het pensioen	
het personeel	
de personeelsvereniging (PV)	
regelmatig (werk)	
de salarisstrook	
de sector	
de sollicitatie	
solliciteren	
de stage	
de uitkering	
het uitzendbureau	
het UWV	

de vacature

de vakbond

de vertrouwenspersoon

de verzekering

voltijd

het vrijwilligerswerk

de werkgever

werkloos

de werknemer

de WIA-uitkering

zelfstandig

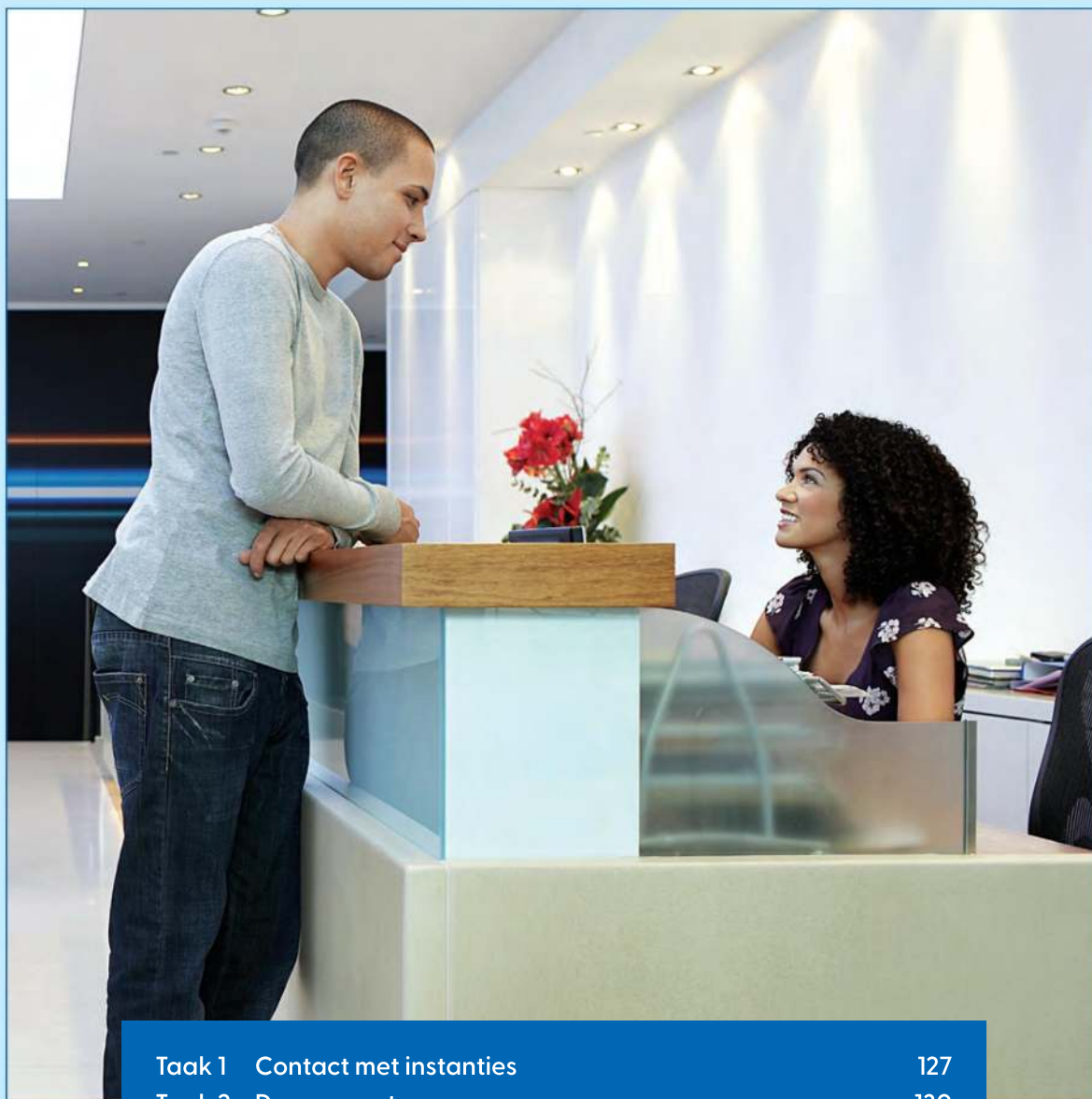
de ziektewet

de zzp'er

 De toets bij dit hoofdstuk staat op de website.

6

Instanties in Nederland

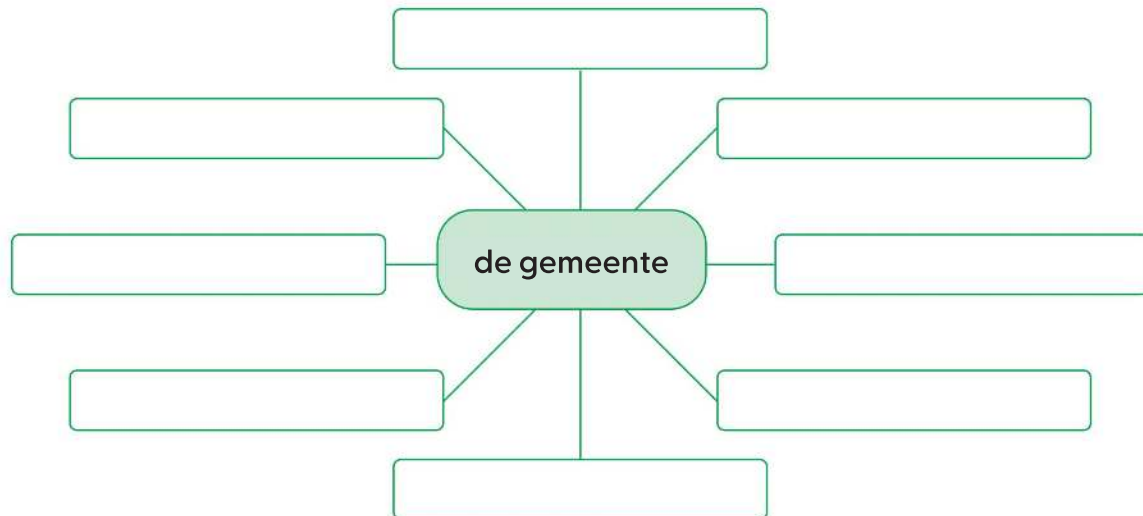
Taak 1	Contact met instanties	127
Taak 2	De gemeente	130
Taak 3	De politie	133
Taak 4	Verzekeringen	136
Taak 5	De Belastingdienst	139
Taak 6	Verblijfsvergunningen en de Nederlandse nationaliteit	142
Taak 7	Andere organisaties die je kunnen helpen	145

Welkom

 De studiewijzer, woordenlijsten en antwoorden bij dit hoofdstuk staan op de website.

1 Bespreek de vragen met een andere cursist.

- 1 Kijk naar de foto op pagina 125. Waar is deze persoon, denk je?
- 2 Wat zie je op de andere foto's in dit hoofdstuk?
- 3 Ben je weleens bij de gemeente geweest?
 - a Zo ja: Waarom moest je daar zijn?
 - b Zo nee: Weet je waar het stadhuis of gemeentehuis in jouw gemeente is?
- 4 Weet je welke soorten **belasting** je betaalt?
- 5 Wil je vertellen of je ook **toeslagen** krijgt? Zo ja: Weet je welke toeslagen?
- 6 Wil je vertellen of je een **verblijfsvergunning** hebt? Zo ja: Welke verblijfsvergunning?
- 7 Maak een woordspin:

Taak 1 Contact met instanties

In deze taak krijg je informatie over de **overheid** en andere **instanties**:

- a met wie je te maken kunt hebben
- b hoe je met ze kunt **communiceren**
- c je **bsn** (**burgerservicenummer**) en je **DigiD** gebruiken
- d **rechten** op **privacy**

De overheid en andere instanties

Dit hoofdstuk gaat over instanties in Nederland. Een instantie is een **organisatie** die beslissingen kan nemen. Bijvoorbeeld de overheid. De overheid kan bijvoorbeeld de gemeente zijn. De politie, de **Belastingdienst** of het **UWV** zijn ook instanties die bij de overheid horen. Er zijn ook andere instanties, bijvoorbeeld het **Juridisch Loket** of een **verzekeringsmaatschappij**, zoals je **zorgverzekeraar**.

Rechten en plichten

Je hebt als **burger** in Nederland rechten en plichten. Die heb je ook bij de overheid en andere instanties. Bijvoorbeeld het recht op een toeslag. Of het recht op informatie of hulp bij problemen. Je hebt ook plichten, bijvoorbeeld om belasting te betalen.

Communiceren met de overheid en andere instanties

De overheid en andere instanties moeten met de mensen communiceren. Je kunt de gemeente of de Belastingdienst bellen. En ze kunnen je brieven sturen. Maar meestal gaat de **communicatie digitaal**.

- Je kunt informatie zoeken op websites van instanties. Je kunt ook digitaal communiceren met je DigiD. Je leest op pagina 128 wat DigiD is.
- Wil je met een persoon bij de gemeente of een andere instantie praten? Dan kun je ook digitaal een afspraak maken.
- Heb je **moeite** met digitaal contact? Dan kun je ook hulp krijgen. Bijvoorbeeld bij de bibliotheek. Er is ook een **DigiHulplijn**, een telefoonnummer dat je kunt bellen.

Bsn

Iedereen die in Nederland woont, heeft een eigen nummer, het burgerservicenummer (bsn). Het is een nummer met negen cijfers. Dat nummer staat bijvoorbeeld in je paspoort of op papieren van de Belastingdienst. Je moet je burgerservicenummer soms invullen op formulieren.

DigiD

Voor digitale communicatie moet je bij veel instanties laten zien wie je bent. Bijvoorbeeld bij de gemeente, de Belastingdienst, je **zorgverzekering, DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs)**, het UWV. Dat kan met je DigiD. Dat is een soort digitaal paspoort. Je hebt je DigiD nodig als je wilt **inloggen** bij deze instanties. Dan is bij die instantie ook je bsn bekend.

Je kunt inloggen met je DigiD met een app op je telefoon. Dat is de makkelijkste manier. Het kan bijvoorbeeld ook met een **gebruikersnaam** en **wachtwoord**.

Het recht op privacy

Iedereen in Nederland heeft volgens de **wet** recht op privacy.

- Je bsn en DigiD hebben ook met je privacy te maken. Je moet ze niet **zomaar** aan iemand anders geven. Wees bijvoorbeeld ook voorzichtig met een kopie van je paspoort of **identiteitskaart**. Er zijn mensen of organisaties die jouw **gegevens** kunnen **misbruiken**. Bijvoorbeeld om een **vals** paspoort te maken.
- Soms heeft een instantie informatie van je nodig. Maar je hoeft alleen te geven wat er nodig is. Je school mag bijvoorbeeld wel je bsn vragen, maar niet je **pincode**.
- En de instantie moet **zorgvuldig** omgaan met jouw **persoonlijke** informatie. Je hebt altijd het recht om te zien welke informatie een instantie heeft over jou. Je mag bijvoorbeeld aan je school vragen wat er in jouw **dossier** staat.

2 Vul de woorden in.

Kies uit: bsn – DigiD – digitaal – overheid – plicht – privacy

- 1 De gemeente, de Belastingdienst en DUO horen bij de _____.
- 2 Je _____ is een nummer voor jou alleen met negen cijfers.
- 3 Bij je zorgverzekeraar of de gemeente kun je inloggen met een app. Je hebt dan je _____ nodig.
- 4 Sommige mensen hebben recht op een toeslag. Iedere **inwoner** in Nederland heeft de _____ om belasting te betalen.
- 5 Als je moeite hebt met _____ contact, kun je hulp krijgen.
Bijvoorbeeld bij de bibliotheek.
- 6 Je hebt recht op _____. Alle instanties moeten zorgvuldig met je gegevens omgaan.

3 Bespreek de vragen met een andere cursist.

- 1 Waarvoor heb jij je DigiD weleens gebruikt?
- 2 Je wilt de gemeente waar je woont bellen. Zoek op de website van de gemeente welk nummer je moet bellen.
- 3 Je wilt een afspraak maken met de gemeente waar je woont. Kun je ook een afspraak maken voor een avond? Zoek informatie.
- 4 Welke persoonlijke informatie heeft jouw school gevraagd? Weet je of jouw school ook regels over de privacy heeft?
- 5 Je wilt inloggen bij 'Mijn Overheid' met je DigiD. Daar kun je bijvoorbeeld informatie vinden over belasting die je moet betalen. Zoek op Google 'Inloggen Mijn Overheid'. Probeer dan in te loggen en zet de letters in de goede **volgorde** van 1 tot 6.
 - a Klik op de website op 'Inloggen met DigiD-app'.
 - b Kies in je app '**Koppelcode**'. En typ op de website de vier letters van de koppelcode.
 - c **Scan** de **QR-code** op je telefoon.
 - d Kijk of er brieven voor je staan op de website van 'Mijn Overheid'.
 - e Open je DigiD-app op je telefoon en typ de vijf cijfers van je pincode in.
 - f Klik op 'inloggen' op je telefoon.

1	2	3	4	5	6

Taak 2 De gemeente

In deze taak krijg je informatie over de gemeente:

- a veranderingen **doorgeven**
- b **officiële documenten** halen
- c **financiële** hulp vragen
- d hulp vragen bij andere problemen

Veranderingen doorgeven aan de gemeente

Iedereen moet **ingeschreven** staan in de gemeente waar hij woont. De gemeente heeft veel informatie digitaal van je. Bijvoorbeeld je adres, je **nationaliteit**, je bsn, de namen van je kinderen, je verblijfsvergunning, enzovoort. Dat heet BRP: Basisregistratie Personen.

Als er iets verandert, moet je dat doorgeven aan de gemeente.

Je moet **aangifte doen** bij de gemeente als:

- je gaat trouwen of officieel gaat **samenwonen**;
- je gaat **scheiden**;
- er iemand met wie je in huis woont, **gestorven** is;
- je gaat verhuizen;
- je buiten Nederland gaat wonen;
- je een kind hebt gekregen.

Waar doe je aangifte?

Je moet aangifte doen bij de gemeente. Je kunt dat op het stadhuis doen. Het stadhuis heet het gemeentehuis, als je in een dorp woont. Dan moet je altijd je **identiteitsbewijs (ID)** laten zien.

Soms kun je ook digitaal aangifte doen, bijvoorbeeld bij een verhuizing. Dat moet dan met je DigiD.

Meer informatie over aangifte doen bij de gemeente

Bij veranderingen in je **situatie** moet je meestal snel aangifte doen. Als er een kind geboren is, moet dat bijvoorbeeld binnen drie dagen. Anders kun je een **boete** krijgen.

Veranderingen in je situatie hebben ook **invloed** op rechten en plichten die je hebt. De hoogte van je **uitkering** of een toeslag kan veranderen. Dat kan bijvoorbeeld bij een scheiding of de geboorte van een kind.

Een kind erkennen

Je moet het ook doorgeven aan de gemeente als je een kind wilt erkennen.

Een kind kun je bijvoorbeeld erkennen als je niet de officiële ouder bent. Maar je zorgt wel voor het kind. Je krijgt dan rechten en plichten voor het kind. Je moet bijvoorbeeld ook voor het kind betalen.

Het kan het kind van je nieuwe partner zijn. Je kunt ook als vader je eigen kind erkennen. Dat kan als je als vader niet getrouwd of **geregistreerd** partner bent.

Officiële documenten bij de gemeente

Soms heb je een document nodig dat je alleen bij de gemeente kunt krijgen, bijvoorbeeld:

- Een **rijbewijs**: je hebt pas je rijbewijs gehaald of je hebt een nieuw rijbewijs nodig.
- Een paspoort of een identiteitskaart, bijvoorbeeld:
 - Je hebt net de Nederlandse nationaliteit gekregen.
 - Je hebt een nieuw paspoort of nieuwe identiteitskaart nodig. Voor een volwassene zijn deze tien jaar **geldig**. Daarna moet je een nieuwe **aanvragen**.
 - Je hebt een paspoort of een identiteitskaart voor je kind tot twaalf jaar nodig.

Heb je recht op één van deze documenten? Dan kun je bij de gemeente een afspraak maken om dit document aan te vragen. Meer informatie vind je in *hoofdstuk 6 - taak 6 Verblijfsvergunningen en de Nederlandse nationaliteit*.

4 Waar of niet waar?

1 Taher en zijn vrouw hebben een baby gekregen. Taher moet binnen een dag aangifte doen bij de gemeente.	waar / niet waar
2 De moeder moet de baby binnen drie dagen ook officieel erkennen.	waar / niet waar
3 Stefano is verhuisd. In zijn gemeente kan hij ook digitaal aangifte doen. Dan heeft hij zijn DigiD nodig.	waar / niet waar
4 Tetiana heeft een nieuw Nederlands paspoort. Dat is vijf jaar geldig.	waar / niet waar
5 Arom heeft haar rijbewijs gehaald. Ze kan het bij de gemeente ophalen.	waar / niet waar

Financiële hulp van de gemeente

De gemeente kan je op **verschillende** manieren financieel helpen, als dat nodig is.

In hoofdstuk 5 - taak 4 *Als je niet genoeg geld hebt om van te leven* gaat het over **bijstand**. Je hebt daar gelezen dat de gemeente deze uitkering soms geeft.

In hoofdstuk 6 - taak 5 *De Belastingdienst* gaat het over belasting betalen. Daar lees je dat je met een laag **inkomen** soms **kwijtschelding** krijgt. Dan hoef je geen belasting aan de gemeente te betalen.

In hoofdstuk 3 - taak 4 *Een woning zoeken* heb je ook gelezen over **sociale huur**. Dat zijn goedkopere huurhuizen voor mensen met een laag inkomen.

Iets nodig van de gemeente

De gemeente kan mensen met **schulden** of erg arme mensen ook financieel helpen. Dat kan de gemeente doen als deze mensen dure spullen moeten kopen. Bijvoorbeeld als ze een nieuwe wasmachine nodig hebben. Je kunt bij de gemeente een afspraak maken om dit te bespreken. Mensen die het echt nodig hebben, kunnen ook andere hulp krijgen. Bijvoorbeeld:

- Oude of zieke mensen die **huishoudelijke** hulp nodig hebben.
- Oude of zieke mensen die **vervoer** nodig hebben.
- Mensen met een **beperking** die een **rolstoel** nodig hebben.

Dat kan volgens de **Wmo, Wet maatschappelijke ondersteuning**.

Je kunt hulp vragen bij een zorgloket van de gemeente of bij **sociale wijkteams**.

Hulp van de gemeente bij sociale problemen

- De gemeente kan helpen bij sociale problemen. Die hulp is er bijvoorbeeld voor **eenzame** mensen. Er zijn ook **activiteiten** in buurthuizen. In hoofdstuk 1 - taak 6 *Organisaties en verenigingen* heb je over buurthuizen gelezen.
- Ook **jeugdhulp** kun je bij de gemeente krijgen. Over **jeugdzorg** heb je gelezen in hoofdstuk 4 - taak 1 *Zorgen voor je kinderen*.

Hoe kom je in contact met hulp van de gemeente?

Je kunt de gemeente bellen, mailen of soms gewoon binnenlopen. Je kunt op de website opzoeken wanneer de gemeente open is. Je kunt op de website van je gemeente ook **contactgegevens** vinden. Je zoekt bijvoorbeeld op: contact zorgloket + de naam van je gemeente.

gesprek bij de gemeente

5 Vul de woorden in.

Kies uit: beperking – huishoudelijke – kwijtschelding – schulden – zorgloket

- 1 Sommige mensen met een _____ hebben een rolstoel nodig.
- 2 Met een laag inkomen kun je soms _____ van **gemeentelijke** belastingen krijgen.
- 3 Als je _____ hebt, kan de gemeente soms een apparaat voor je betalen. Bijvoorbeeld een wasmachine of een stofzuiger.
- 4 Oude mensen kunnen niet altijd meer hun eigen huishouden doen. Ze kunnen dan van de gemeente een _____ hulp krijgen.
- 5 Het telefoonnummer van het _____ kun je op de website van de gemeente vinden.

Taak 3 De politie

In deze taak krijg je informatie over de politie:

- a je identiteitsbewijs laten zien
- b de taken van de politie
- c aangifte doen

Wat is een identiteitsbewijs (ID)?

Met een identiteitsbewijs kun je laten zien wie je bent. Het is een officieel document.

Een identiteitsbewijs kan zijn:

- een Nederlands paspoort;
- een Nederlandse identiteitskaart;
- een paspoort uit een EU-land;
- een **pasje** voor **buitenlanders** die in Nederland zijn.

Soms kun je ook je rijbewijs gebruiken.

Wanneer moet je een identiteitsbewijs hebben?

- Iedereen in Nederland van veertien jaar en ouder moet een identiteitsbewijs hebben. Je moet het altijd bij je hebben.
- In het **openbaar vervoer (OV)** moet je al een identiteitsbewijs hebben, als je twaalf jaar bent.
- Soms moet een kind al vanaf de geboorte een eigen identiteitsbewijs hebben. Dat geldt als je naar het buitenland gaat met een kind. En als het kind **medische zorg** nodig heeft.

De politie kan om je identiteitsbewijs vragen als dat nodig is. Bijvoorbeeld als je een **bekeuring** krijgt. Ook een **controleur** in het openbaar vervoer mag het vragen. Als je het dan niet bij je hebt, kun je een extra bekeuring krijgen.

De taken van de politie

- De politie moet de mensen **beschermen**. Dus in **actie** komen, als mensen gevaar lopen. Je kunt ook hulp vragen van de politie. Bijvoorbeeld als er een **ongeluk** is gebeurd. In zo'n situatie moet er heel snel iets gebeuren. Dan moet je het **alarmnummer 112** bellen.
- De politie moet ook controleren of alles volgens de regels gaat. Bijvoorbeeld in het verkeer. Politieagenten kunnen een bekeuring geven als iemand zich niet aan de **verkeersregels** houdt.

een politieagent controleert het verkeer

Je moet altijd doen wat de politie zegt. Bijvoorbeeld: een politieagent zegt dat je moet stoppen in het verkeer. Dan moet je ook echt stoppen.

aangifte doen bij de politie

Aangifte doen bij de politie

Als de situatie **ernstig** is, ben je **verplicht** om aangifte te doen. Bijvoorbeeld als er iemand vermoord is. Of bij **verkrachting**. Ook bij minder ernstige situaties kun je aangifte doen bij de politie. Of de hulp van de politie vragen. Bijvoorbeeld:

- Bij **diefstal**: er is iets van je gestolen, zoals je fiets of je telefoon.
- Als je iets belangrijks bent verloren, zoals je paspoort.
- Als je een ongeluk hebt meegemaakt of gezien.
- Bij **geweld**, bijvoorbeeld een ruzie en iemand heeft je geslagen.
- Bij **fraude** of **oplichting**, bijvoorbeeld: iemand belt je en doet alsof hij van de bank is.
- Bij **discriminatie**.

Kijk nog eens naar *hoofdstuk 2 - taak 3 Zelf beslissen over je lichaam*. Daar heb je gelezen wat er **verboden** is volgens de wet. In deze situaties kun je altijd de hulp van de politie vragen. Soms moet je of kun je ook aangifte doen.

6 Waar of niet waar?

1 Je kunt een bekeuring krijgen als je geen identiteitsbewijs bij je hebt.	waar / niet waar
2 Je kunt een identiteitsbewijs aanvragen bij de politie.	waar / niet waar
3 Als je je telefoon verloren bent, is het verplicht om aangifte te doen.	waar / niet waar
4 Als de politie heel snel moet komen, bel je 112.	waar / niet waar
5 Kinderen op de basisschool moeten altijd een identiteitsbewijs hebben.	waar / niet waar

7 Vul de woorden in.

Kies uit: **diefstal** – **discriminatie** – **fraude** – **geweld** – **verkrachting**

- 1 Iemand doet examen, maar niet op een eerlijke manier. Dit is _____.
- 2 Iemand heeft zijn buurman geslagen bij een ruzie. Hij heeft _____ gebruikt.
- 3 Een man heeft een vrouw tegen haar wil **vastgepakt** en seks met haar gehad. Dit is _____.
- 4 Een meisje krijgt een **stageplaats** niet, omdat ze een hoofddoek draagt. Dit is _____.
- 5 Je portemonnee is gestolen. Je kunt aangifte doen van _____.

Taak 4 Verzekeringen

In deze taak krijg je informatie over verzekeringen:

- a verzekeringen **afsluiten**
- b verplichte en belangrijke verzekeringen
- c schade melden

Welke verzekeringen zijn er?

De verzekering kan je helpen als je in de problemen komt. Bijvoorbeeld als er brand geweest is in je huis. Er zijn verschillende soorten verzekeringen, bijvoorbeeld de zorgverzekering. Deze verzekering tegen **zorgkosten** is verplicht. In *hoofdstuk 2 - taak 4 De zorgverzekering* heb je veel informatie gehad over deze verzekering.

Over deze verzekeringen krijg je meer informatie in de volgende stukjes tekst:

- De AVP, aansprakelijkheidsverzekering voor particulieren.
- Verzekeringen die te maken hebben met wonen.
- Verzekeringen voor een **voertuig**.
- Andere verzekeringen.

Een verzekering afsluiten

Je kunt kiezen uit veel verzekeringsmaatschappijen. En bij een verzekeringsmaatschappij kun je kiezen uit veel verschillende soorten verzekeringen. Het is soms moeilijk om te kiezen. En het is verschillend per situatie wat het beste is.

Er zijn websites die je kunnen helpen om te kiezen. Bij de verzekeringsmaatschappij kunnen ze je ook informatie geven.

Als je de verzekering afsluit, krijg je een **polis**. Dat is een soort **contract** van de verzekering. Voor een verzekering moet je geld betalen, dat heet **premie**.

De AVP, aansprakelijkheidsverzekering voor particulieren

Het kan gebeuren dat jij of je kind **per ongeluk** iets kapotmaakt. Dat kan bij een ander thuis zijn, of op school, op straat, enzovoort. Dan betaalt de AVP. De verzekering betaalt niet voor spullen van jezelf die kapot zijn gegaan.

Een AVP is niet verplicht. Maar zonder AVP moet je veel geld betalen, als er iets kapot is gemaakt. Deze verzekering wordt soms ook WA-verzekering genoemd. Maar dat is eigenlijk een autoverzekering, zie pagina 137.

Verzekeringen die te maken hebben met wonen

- Je **inboedel** is alles wat er in en bij je huis is. Daar kun je een **inboedelverzekering** voor afsluiten. Je krijgt dan geld als er schade is aan je spullen in je huis. Dan zijn er dingen kapotgegaan, bijvoorbeeld door brand of door water. Of door een ongelukje, bijvoorbeeld je televisie is kapot gevallen. Ook als er dingen uit je huis gestolen worden, betaalt deze verzekering. Een inboedelverzekering is niet verplicht.
- Heb je een woonhuis, dan is een **opstalverzekering** verplicht. Deze verzekering heet ook **woonhuisverzekering**. Deze verzekering moet je hebben om een **hypotheek** te krijgen. De opstalverzekering betaalt als er iets aan je huis kapotgaat. Dat is wat anders dan je inboedel. Door brand, storm of water kan bijvoorbeeld je dak kapotgaan.

Verzekeringen en belasting voor sommige voertuigen

Een voertuig is iets waar je mee kunt rijden. Voor sommige voertuigen moet je een verzekering afsluiten. Dat moet je doen voor een auto, motorfiets of bromfiets.

- Zo'n verzekering heet een WA-verzekering. WA betekent **wettelijke aansprakelijkheid**. Als jij schade maakt bij een ander, betaalt deze verzekering.
- Er zijn nog andere verzekeringen voor een voertuig die niet verplicht zijn. Bijvoorbeeld voor schade aan je eigen voertuig. En bijvoorbeeld een verzekering tegen diefstal van een voertuig is ook niet verplicht.
- Voor een motorvoertuig zoals een auto of brommer moet je ook belasting betalen. Hoeveel je moet betalen, is verschillend per voertuig.

8 Wat betekenen deze woorden? Trek een lijn.

1 de schade	a de spullen in je huis
2 de premie	b wat er kapot is
3 de polis	c de prijs die je betaalt voor een verzekering
4 het voertuig	d de auto, bus, motorfiets, enzovoort
5 de inboedel	e het contract met een verzekeringsmaatschappij

Andere verzekeringen

Er zijn nog verschillende andere verzekeringen. Bijvoorbeeld een **reisverzekering**, voor problemen op reis. Bijvoorbeeld als je koffer gestolen is. Of een **uitvaartverzekering** voor de kosten van een **begrafenis** of **crematie**. Deze andere verzekeringen zijn niet verplicht.

Schade aan de verzekeringsmaatschappij doorgeven

Als je een verzekering hebt en je hebt schade, moet je het snel melden.

- Je kunt dat doen via internet.
- Meestal kun je ook bellen.

Je moet een formulier invullen en soms extra vragen beantwoorden.

De verzekering betaalt alleen als er iets per ongeluk kapot is gegaan. En niet als je zelf een fout gemaakt hebt. Soms vragen ze ook extra bewijs, bijvoorbeeld een **kassabon**.

9 Welke verzekering is er nodig? Vul de juiste letter in. En is deze verzekering verplicht?

1	Tatiana heeft een woonhuis. Door een storm is er een boom door het raam gevallen.	_____
2	Reza's zoon heeft bij het voetballen zijn been gebroken. Hij moet met een ambulance naar het ziekenhuis.	_____
3	Aroms dochter heeft bij een vriendin gespeeld. Bij het spelen met een bal is de televisie van de vriendin kapotgegaan.	_____
4	Aroms dochter heeft in haar eigen huis met een vriendin gespeeld. Bij het spelen met een bal is Aroms televisie kapotgegaan.	_____
5	Stefano heeft op een warme avond een raam van zijn huis open laten staan. Toen hij weg was, is zijn nieuwe laptop uit zijn huis gestolen.	_____
6	Akber zat in de auto en remde te laat voor een stoplicht. Hij is op de auto voor hem gebotst .	_____
a	een zorgverzekering	Deze verzekering is wel / niet verplicht.
b	een aansprakelijkheidsverzekering	Deze verzekering is wel / niet verplicht.
c	een opstalverzekering	Deze verzekering is wel / niet verplicht als je een woonhuis hebt.
d	een WA-verzekering	Deze verzekering is wel / niet verplicht als je een auto hebt.
e	een inboedelverzekering	Deze verzekering is wel / niet verplicht.
f	geen enkele verzekering	Het is zijn eigen fout.

Taak 5 De Belastingdienst

In deze taak krijg je informatie over de Belastingdienst:

- a waarom je belasting moet betalen
- b aangifte doen bij de Belastingdienst
- c welke toeslagen er zijn
- d hulp vragen bij je aangifte

de gemeente betaalt de bibliotheek

Waarom betalen we belasting?

Iedereen die in Nederland woont, moet belasting betalen. Dat is geld dat je aan de overheid moet betalen. Van dat geld betaalt de overheid dingen die voor iedereen belangrijk zijn. Bijvoorbeeld: wegen, **dijken**, de politie, scholen, uitkeringen en ziekenhuizen.

En de gemeente betaalt van de belasting bijvoorbeeld de bibliotheek of het zwembad. Of geld voor mensen die het nodig hebben: jeugdzorg, bijstand of cursussen voor **vluchtelingen**.

Inkomstenbelasting

Van een deel van je inkomen betaal je dus belasting. Dat heet inkomstenbelasting. Je ziet op je **loonstrook** hoeveel je betaalt. Je ziet daar wat je **netto-** en je **bruto-inkomen** is. Dat heb je gelezen in hoofdstuk 5 - taak 3 Wat moet en wat mag als je werk hebt. **Verdien** je niet **zoveel** geld, dan betaal je geen of heel weinig inkomstenbelasting.

Gemeentelijke belastingen

Je moet ook belasting betalen aan de gemeente. De gemeentelijke belastingen moet je apart betalen.

In hoofdstuk 3 gaat het ook over gemeentelijke belastingen, bijvoorbeeld de **onroerendezaakbelasting (OZB)**. Dat staat in hoofdstuk 3 - taak 4 Een woning zoeken.

Met een laag inkomen kun je vaak **korting** of kwijtschelding krijgen voor deze belastingen. Bij kwijtschelding hoef je niets te betalen. Je moet korting of kwijtschelding eerst aanvragen. De gemeente **beoordeelt** dan hoeveel je moet betalen.

Aangifte doen bij de Belastingdienst

Heb je een inkomen? Dan moet je elk jaar aangifte doen bij de Belastingdienst. Die weet van mensen in **loondienst** al hoeveel ze verdiend en betaald hebben. Want je hebt meestal over je inkomen al belasting betaald. **Ondernemers** moeten wel hun inkomen doorgeven.

- Als je aangifte moet doen, krijg je eerst een **aangiftebrief** van de Belastingdienst.
- Dan kun je via internet of een app aangifte doen. Je moet dan inloggen met je DigiD op Mijn Belastingdienst. Je kunt ook met een formulier aangifte doen.
- De Belastingdienst bekijkt je aangifte.
- Soms moet je extra belasting betalen. Bijvoorbeeld als je niet eerder over je hele inkomen belasting hebt betaald.
- Soms kun je ook geld terugkrijgen. Als je te veel betaald hebt. Of als je extra kosten hebt gehad. Bijvoorbeeld voor een **studie**, voor een eigen huis of voor je kinderen.

brief van de Belastingdienst

10 Waar of niet waar? Sommige antwoorden moet je ook in andere hoofdstukken zoeken.

1 Van de belastingen betaalt de overheid bijvoorbeeld wegen en scholen.	waar / niet waar
2 Als je geen inkomstenbelasting kunt betalen, krijg je kwijtschelding.	waar / niet waar
3 OZB is een belasting van de gemeente voor mensen met een eigen huis.	waar / niet waar
4 Je netto-inkomen is het inkomen dat je op je bank krijgt.	waar / niet waar
5 Heb je een inkomen? Dan is aangifte doen verplicht.	waar / niet waar
6 Als je aangifte doet, moet je altijd extra geld betalen.	waar / niet waar

Verschillende toeslagen

Een toeslag is geld dat je van de Belastingdienst krijgt voor kosten die je maakt.

Er zijn drie toeslagen:

- **Huurtoeslag** kun je krijgen voor de huur die je betaalt. Over huurtoeslag heb je ook informatie gehad in *hoofdstuk 3 - taak 4 Een woning zoeken*.
- **Zorgtoeslag** kun je krijgen voor geld dat je betaalt aan je zorgverzekering. Over zorgtoeslag heb je ook informatie gehad in *hoofdstuk 2 - taak 4 De zorgverzekering*.
- **Kinderopvangtoeslag** kun je krijgen voor geld dat je betaalt aan **kinderopvang**. Over kinderopvangtoeslag heb je ook informatie gehad in *hoofdstuk 4 - taak 5 Wat betaal je voor het onderwijs?* Daar heb je ook over **kinderbijslag** gelezen. Dat is niet hetzelfde.

Een toeslag aanvragen en veranderingen doorgeven

Je kunt een toeslag aanvragen als je een laag inkomen hebt. Je moet dan inloggen met je DigiD op Mijn Toeslagen. Dat is ook een website van de Belastingdienst. Er is ook een app Toeslagen.

Als er iets verandert in je situatie, moet je dat doorgeven. Als je dit niet doorgeeft, moet je later misschien veel geld terugbetalen.

Bijvoorbeeld: je inkomen verandert. Je kinderopvangtoeslag gaat **omlaag** als je meer salaris krijgt. Andere veranderingen: je gaat verhuizen. Of gaat trouwen of samenwonen. Of de situatie bij de kinderopvang verandert. Je hebt dan misschien meer of minder recht op een toeslag.

Problemen bij je aangifte of toeslagen

Je kunt hulp krijgen bij contact met de Belastingdienst. Je kunt hulp vragen van iemand die je kent. Ook kan iemand bij de Belastingdienst je helpen. En bij veel bibliotheken kun je hulp krijgen.

Ben je het niet eens met de Belastingdienst? Dan kun je **bezwaar** maken.

Moet je veel geld betalen aan de Belastingdienst? Of toeslagen terugbetalen? Dan kun je een afspraak maken over betalen in termijnen.

11 Vul de woorden in.

Kies uit: bibliotheek – huurtoeslag – kinderopvangtoeslag – termijnen – zorgtoeslag

- 1 _____ kun je soms krijgen als je een huurhuis hebt.
- 2 Voor de kosten van kinderopvang kun je _____ aanvragen.
- 3 _____ is voor de kosten van je zorgverzekering.
- 4 Soms heb je te veel geld voor toeslagen gekregen. Dan moet je geld terugbetalen. Dan kun je in _____ betalen.
- 5 Bij de _____ kun je vaak hulp krijgen bij contact met de Belastingdienst.

Taak 6 Verblijfsvergunningen en de Nederlandse nationaliteit

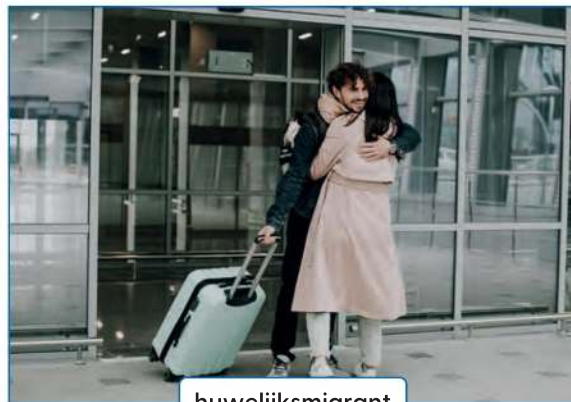
In deze taak krijg je informatie over verblijfsvergunningen:

- a verschillende soorten verblijfsvergunningen en regels
- b hoelang een verblijfsvergunning geldig is
- c wanneer je de Nederlandse nationaliteit kunt krijgen
- d wat de gemeente en de **IND** doen

Verschillende groepen **migranten**

Er zijn verschillende **redenen** om in Nederland te willen wonen. Bijvoorbeeld:

- Je hebt een Nederlandse partner. Dan ben je een **huwelijksmigrant**. Of je hebt Nederlandse familie. Dan ben je een **familiemigrant**.
- Je komt als vluchteling in Nederland.
- Je wilt in Nederland werken. Dan ben je **arbeidsmigrant** of **expat**.
- Je wilt in Nederland **studeren**.

huwelijksmigrant

Verblijfsvergunningen en regels voor **inburgeraars**

Wil je langer dan negentig dagen in Nederland blijven? En kom je van buiten de **Europese Unie (EU)**? Dan heb je een verblijfsvergunning nodig.

Bij de verschillende groepen migranten horen ook verschillende verblijfsvergunningen. En verschillende regels. Deze twee groepen moeten ook **inburgeren**:

- Huwelijksmigranten en familiemigranten
Voordat je naar Nederland mag komen, moet je het **basisexamen inburgering** doen. Het examen is ongeveer op A1-**niveau**. Dat doe je meestal in je eigen land op de **ambassade**. En je partner moet een verblijfsvergunning aanvragen. Je hebt meestal eerst een **mvv (machtiging tot voorlopig verblijf)** nodig. Dat is een visum. In Nederland moet je binnen drie jaar inburgeren. Meestal moet je taalniveau B1 halen.
- Vluchtelingen
Dan moet je **asiel** aanvragen. Je bent **asielzoeker** tot je een positief antwoord hebt op je aanvraag. Dan word je een **statushouder** en moet je ook binnen drie jaar inburgeren. Meestal moet je taalniveau B1 halen.

Een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd of onbepaalde tijd

- Als je een verblijfsvergunning krijgt, is dat eerst voor bepaalde tijd. Dat is dus **tijdelijk**, dan is er een **einddatum**. Je moet je verblijfsvergunning **verlengen** voordat die datum voorbij is.
- Ben je vijf jaar of langer **legaal** in Nederland? Dan kun je een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd aanvragen. Dat betekent voor een langere tijd, zonder einddatum. Er gelden ook andere **voorwaarden**. Bijvoorbeeld dat je inkomen hoog genoeg is. En dat je klaar bent met je inburgering.

Naturalisatie

Naturalisatie betekent dat je de Nederlandse nationaliteit krijgt.

Ben je vijf jaar of langer legaal in Nederland?

Of drie jaar met een Nederlandse partner?

En ben je klaar met je inburgering? Dan kun je een Nederlands paspoort aanvragen.

Waarom kan dat een goed idee zijn? Je

hebt dan meer rechten in Nederland. Je kunt

bijvoorbeeld met je Nederlandse paspoort

naar andere landen reizen.

Je kunt de Nederlandse nationaliteit ook voor je kinderen aanvragen.

Als je Nederlander wilt worden, kun je meestal niet je oude nationaliteit houden. In sommige situaties mag je wel twee nationaliteiten hebben. Bijvoorbeeld als je Marokkaan bent. Want de Marokkaanse nationaliteit moet je altijd houden.

met een Nederlands paspoort kun je reizen

Instanties voor de verschillende documenten

De IND (**Immigratie- en Naturalisatiedienst**) beslist over verblijfsvergunningen. Een verblijfsvergunning aanvragen en verlengen moet je dan ook bij de IND doen. Daar kun je de nieuwe verblijfsvergunning ook ophalen.

In *hoofdstuk 6 - taak 2 De gemeente* heb je over de gemeente gelezen. En welke documenten je daar kunt halen. Bijvoorbeeld een paspoort of een identiteitsbewijs. Ook de Nederlandse nationaliteit kun je aanvragen bij de gemeente waar je woont.

Elk document dat je aanvraagt, kost geld. Ook de Nederlandse nationaliteit aanvragen kost geld. De IND en de gemeente waar je woont, kunnen je meer informatie geven.

In *hoofdstuk 6 - taak 7 Andere organisaties die je kunnen helpen* vind je nog meer informatie.

12 Wat betekenen deze woorden? Trek een lijn.

1 de naturalisatie	a Tijdelijk, bijvoorbeeld een jaar.
2 de bepaalde tijd	b Je krijgt de Nederlandse nationaliteit.
3 de onbepaalde tijd	c Een vluchteling die geen statushouder is.
4 de huwelijksmigrant	d Iemand die een relatie heeft met een Nederlander.
5 de arbeidsmigrant	e Iemand die in Nederland is voor werk.
6 de asielzoeker	f Voor langere tijd, niet duidelijk hoelang.

13 Wat weet je over de situatie van deze personen?

1 Ricardo komt uit Mexico. Hij is getrouwd met Maarten, een Nederlandse man. Ricardo heeft nu de Nederlandse nationaliteit.	_____
2 Arom komt uit Thailand. Ze is getrouwd met een Nederlandse man. Ze woont nu twee jaar in Nederland. Haar taalniveau is A2.	_____
3 Stefano is een Italiaanse man. Hij werkt in Nederland als musicus .	_____
4 Taher is een man uit Jemen. Hij is als asielzoeker naar Nederland gekomen. De IND heeft positief over zijn aanvraag beslist. Hij is nu bezig met zijn inburgering.	_____
5 Juhayna is een vluchteling in Nederland. Ze heeft een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd aangevraagd.	_____
a Hij is klaar met zijn inburgering en al langer dan drie jaar in Nederland.	
b Hij hoeft niet in te burgeren.	
c Zij heeft het basisexamen inburgering op de ambassade in haar land gedaan.	
d Zij is langer dan vijf jaar in Nederland.	
e Hij is een statushouder.	

Taak 7 Andere organisaties die je kunnen helpen

In deze taak krijg je informatie over hulp van andere organisaties:

- a bij je gezondheid en **financiën**
- b **juridische** hulp
- c bezwaar maken tegen een slechte **behandeling**

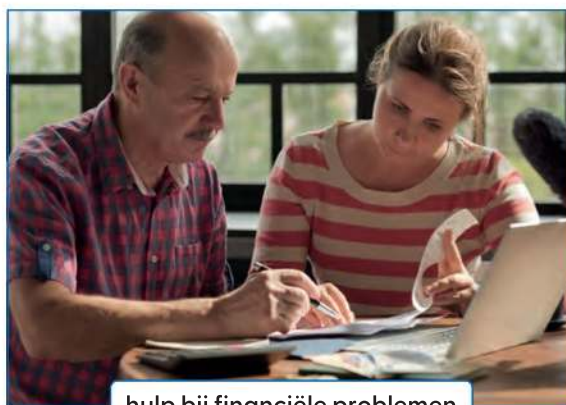
In hoofdstuk 6 – taak 2 De gemeente heb je gelezen op welke manier de gemeente je kan helpen. In deze taak lees je over meer soorten hulp.

Organisaties die je kunnen helpen om lichamelijk en geestelijk gezond te blijven

- De **GGD (Gemeentelijke Gezondheidsdienst)** is er om de gezondheid van mensen te beschermen. De GGD hoort dus ook bij de gemeente. Je kunt er bijvoorbeeld **vaccinaties** halen. In hoofdstuk 4 – taak 1 Zorgen voor je kinderen heb je over het **consultatiebureau** gelezen. Dat hoort ook bij de GGD.
- Maatschappelijk werk** is er om te helpen bij verschillende soorten problemen. Bijvoorbeeld relatieproblemen, problemen op je werk of **eenzaamheid**. Je kunt zelf contact **opnemen** met maatschappelijk werk. Je kunt ook een **verwijzing** van de huisarts krijgen. Zorgverzekeraars **vergoeden** gesprekken met maatschappelijk werk.

Organisaties die je kunnen helpen bij financiële problemen

- Het **Nibud (Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting)** kan helpen als je financieel advies wilt. Of als je financiële problemen hebt.
- Als je schulden hebt, kan de gemeente je helpen. Maar er zijn ook verschillende organisaties voor **schuldhulpverlening**.
- In elke grotere plaats is er wel een **voedselbank** of een **kledingbank**. Je kunt daar gratis **voedsel** of kleding krijgen als je een laag inkomen hebt.

hulp bij financiële problemen

Organisaties voor juridische hulp

- Er zijn in Nederland veel regels, die soms niet zo duidelijk zijn. Soms heb je juridische hulp nodig. Bijvoorbeeld bij problemen met je verblijfsvergunning. Of je hebt een **klacht** tegen de overheid. Daar lees je meer over in het volgende stukje. Of bij een scheiding. Of je hebt iets gedaan wat verboden is en je krijgt straf. Dan kun je hulp vragen bij het Juridisch Loket. Je kunt vragen stellen over je rechten en plichten. Dat is gratis als je een laag inkomen hebt. Misschien wil je met een **advocaat** een rechtszaak beginnen. Dan moet je zelf een deel van de kosten betalen. Als je een laag inkomen hebt, is dat niet zoveel.
- Voor vluchtelingen zijn er organisaties als Vluchtelingenwerk die kunnen helpen.

Regels voor de overheid of andere instanties

Je kunt op verschillende manieren te maken hebben met de overheid. Dat heb je in dit hoofdstuk gelezen. Je kunt bijvoorbeeld te maken hebben met:

- de gemeente
- de politie
- de Belastingdienst
- de IND

De mensen die bij de overheid werken, moeten **zich aan** regels **houden**. Doen ze iets voor iemand? Dan mogen ze er geen geld of iets anders voor terugkrijgen. Dat heet **corruptie** en dat is verboden. Discriminatie is ook verboden.

De regels zoals het **verbod** op discriminatie gelden niet alleen voor de overheid. Maar ook voor andere instanties. Bijvoorbeeld de school waar je Nederlands leert. Of je **huisbaas**. Of het ziekenhuis. Of de organisaties die in deze taak genoemd zijn.

Klachten tegen de overheid of andere instanties

Als je vindt dat je slecht **behandeld** bent, kun je bezwaar maken. Dat kan op verschillende manieren.

- Je moet eerst zelf een klacht **indienen**.
- Helpt dat niet en heb je een klacht tegen de overheid? Dan kun je contact opnemen met een **ombudsman**. De gemeentelijke ombudsman is er voor een klacht tegen de gemeente. En de **Nationale** ombudsman voor andere klachten, bijvoorbeeld de Belastingdienst. De ombudsman kan je gratis helpen.
- Je kunt ook bij het Juridisch Loket hulp krijgen, als dat nodig is.
- Organisaties moeten een **klachtencommissie** en **vertrouwenspersonen** hebben. Die kunnen je helpen als je zelf bij zo'n organisatie werkt. In *hoofdstuk 5 - taak 5 Discriminatie op je werk* heb je gelezen over vertrouwenspersonen.
- Als het nodig is, kun je aangifte doen bij de politie. Er zijn ook **meldpunten** om discriminatie te melden.

14 Bij welke organisatie kun je terecht? Trek een lijn.

1 Je hebt een vaccinatie nodig.	a Vluchtelingenwerk
2 Je wilt advies over financiële problemen.	b maatschappelijk werk
3 Je hebt een klacht tegen de IND.	c het Nibud
4 Je bent vluchteling en hebt advies nodig.	d de voedselbank
5 Je hebt niet genoeg geld voor eten.	e het Juridisch Loket
6 Je wilt met iemand praten over eenzaamheid.	f de GGD
7 Je hebt hulp nodig van een advocaat.	g de Nationale ombudsman

15 Waar of niet waar?

1 Geld betalen aan de politie om geen bekeuring te krijgen is corruptie. Dat is verboden.	waar / niet waar
2 Het Juridisch Loket is voor iedereen gratis.	waar / niet waar
3 De zorgverzekering betaalt vaak gesprekken met een maatschappelijk werker.	waar / niet waar
4 Iedereen kan gratis voedsel krijgen bij de voedselbank.	waar / niet waar
5 Je hebt te veel geld geleend en kunt het niet terugbetalen. Dan kun je schuldhelpverlening krijgen.	waar / niet waar
6 Met een klacht tegen de gemeente kun je naar de gemeentelijke ombudsman.	waar / niet waar

Met alle organisaties uit deze taak kun je contact opnemen.

Weet je het nu?

Kun je alle vragen beantwoorden? Lees nog een keer in dit hoofdstuk wat je nog niet goed weet.

 De antwoorden kun je vinden op de website.

	Dit weet ik goed	Dit moet ik nog herhalen
1a Met welke overheid en andere instanties heb je te maken?		
1b Hoe kun je communiceren met de overheid en andere instanties?		
1c Hoe en wanneer kun je je DigiD en je bsn gebruiken?		
1d Welke rechten op privacy heb je?		
2a Welke veranderingen moet je doorgeven aan de gemeente?		
2b Welke officiële documenten kun je halen bij de gemeente?		
2c Hoe kan de gemeente je financieel helpen?		
2d Hoe kan de gemeente je helpen bij andere problemen?		
3a Wanneer moet je een identiteitsbewijs laten zien?		
3b Welke taken heeft de politie?		
3c Wanneer doe je aangifte bij de politie?		
4a Welke verzekeringen kun je afsluiten?		
4b Welke verzekeringen zijn verplicht en welke zijn belangrijk?		
4c Hoe kun je verzekeringen afsluiten en schade melden?		
5a Waarom moet je belasting betalen?		
5b Hoe moet je aangifte doen bij de Belastingdienst?		

	Dit weet ik goed	Dit moet ik nog herhalen
5c Welke toeslagen zijn er?		
5d Waar kun je hulp vragen bij je aangifte?		
6a Welke soorten verblijfsvergunningen zijn er? En wat zijn de regels hierbij?		
6b Hoelang is een verblijfsvergunning geldig?		
6c Wanneer kun je Nederlander worden? En kun je een dubbele nationaliteit hebben?		
6d Hoe krijg je een verblijfsvergunning of een paspoort?		
7a Welke andere instanties dan de gemeente kunnen je helpen met gezondheid en financiën?		
7b Hoe kun je juridische hulp krijgen?		
7c Hoe kun je bezwaar maken tegen een slechte behandeling?		

 Meer informatie over de organisaties in dit hoofdstuk staat op de website.

Opdrachten buiten de school

Kies één of meer van de opdrachten.

- 1 Schrijf over een afspraak bij de gemeente.
- 2 Schrijf over contact met de politie.
- 3 Schrijf over een verzekering die je hebt.
- 4 Schrijf over een toeslag die je krijgt.
- 5 Schrijf over je verblijfsvergunning.
- 6 Schrijf over één van de instanties uit hoofdstuk 6 – taak 7 Andere organisaties die je kunnen helpen.

 Vul het formulier bij de opdracht in. Het formulier staat op de website.

Woordenlijst

Deze woorden bij hoofdstuk 6 zijn belangrijk om te onthouden.

Schrijf de betekenis achter de woorden.

aangifte doen	
de advocaat	
de asielzoeker	
de AVP (aansprakelijkheidsverzekering voor particulieren)	
de Belastingdienst	
de bepaalde tijd	
het bezwaar	
het bsn (burgerservicenummer)	
de corruptie	
de DigiD	
financieel	
geldig	
de GGD (Gemeentelijke Gezondheidsdienst)	
de huwelijksmigrant	
het identiteitsbewijs (ID)	
de inboedelverzekering	
de inburgeraar	
de IND (Immigratie- en Naturalisatiedienst)	
de inkomstenbelasting	
de instantie	
het Juridisch Loket	
de klacht	
het maatschappelijk werk	
de migrant	
de nationaliteit	

de naturalisatie	
de ombudsman	
de onbepaalde tijd	
de opstalverzekering	
de organisatie	
de overheid	
de polis	
de privacy	
het rijbewijs	
de schade	
de schulden	
de statushouder	
de toeslag	
de verblijfsvergunning	
verlengen	
de verzekering	
de verzekeringsmaatschappij	
de WA-verzekering (wettelijke aansprakelijkheid)	

 De toets bij dit hoofdstuk staat op de website.

7

De Nederlandse staat

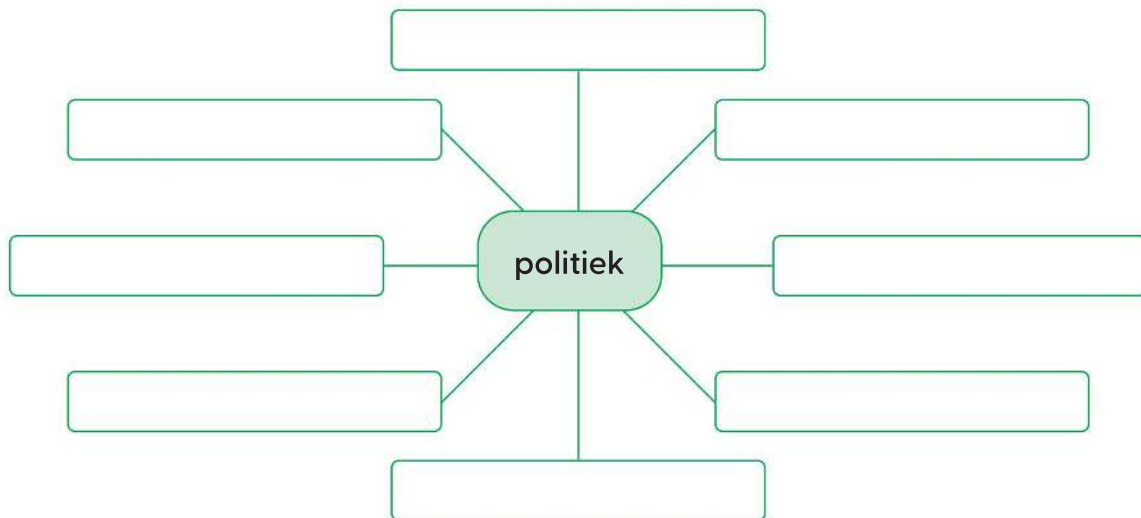
Taak 1	De geschiedenis van Nederland	155
Taak 2	Het bestuur van Nederland	161
Taak 3	Nederland als rechtsstaat	169

Welkom

 De studiewijzer, woordenlijsten en antwoorden bij dit hoofdstuk staan op de website.

1 Bespreek de vragen met een andere cursist.

- 1 Kijk naar de foto op pagina 153.
 - a Wat zie je allemaal?
 - b Wat kun je hier doen?
 - c Heb jij dat weleens gedaan in jouw land?
- 2 Kijk naar de andere foto's in dit hoofdstuk. Wat zie je daar?
- 3 Wat weet je over de **geschiedenis** van Nederland? Vind je dat interessant?
- 4 Wat heb je als kind geleerd over de geschiedenis van je eigen land? Vond je dat interessant?
- 5 Dit hoofdstuk heet 'De Nederlandse **staat**'. Een staat is meestal een land. Sommige landen hebben meer staten, zoals de Verenigde Staten. Een staat heeft een eigen **bestuur**. In welke staat ben jij geboren?
- 6 Volg je wat er in de politiek in Nederland gebeurt?
 - a Waarom wel of niet?
 - b Zo ja: Hoe volg je dat?
- 7 Volg je wat er in de politiek in jouw land gebeurt?
 - a Waarom wel of niet?
 - b Zo ja: Hoe volg je dat?
- 8 Maak een woordspin:

Taak 1 De geschiedenis van Nederland

In deze taak krijg je informatie over de geschiedenis van Nederland:

- a de Tachtigjarige Oorlog
- b de koloniën van Nederland
- c de cultuur uit de zeventiende eeuw
- d de Tweede Wereldoorlog
- e de Holocaust
- f immigranten die naar Nederland kwamen
- g met andere landen samenwerken

De middeleeuwen

De periode tussen 500 en 1500 na Christus noemen we de middeleeuwen. In de middeleeuwen waren hier allemaal kleine landjes met hun eigen leider. Die landjes heetten 'de Nederlanden'. Het woord 'Nederland' betekent: het lage land.

In de middeleeuwen hadden bijna alle mensen in de Nederlanden hetzelfde geloof. Ze hoorden bijna allemaal bij de rooms-katholieke kerk. De kerk had veel macht.

De Tachtigjarige Oorlog

In de zestiende eeuw (1500-1600) wilden veel mensen hun eigen kerken beginnen: protestantse kerken. In die tijd hoorden de Nederlanden bij Spanje. De Spaanse koning was rooms-katholiek en zei dat alle protestantse mensen dood moesten. Die kwamen in verzet en wilden niet langer bij Spanje horen. Zo begon in 1568 een oorlog die tachtig jaar heeft geduurd.

Willem van Oranje

Prins Willem van Oranje was een politiek leider in de Nederlanden. Hij vond dat iedereen zijn eigen geloof mocht hebben. Hij werd protestants en werd de leider van het verzet tegen Spanje.

In 1584 is Willem van Oranje doodgeschoten. Dat gebeurde in zijn huis in Delft. Dat huis kun je nu nog bezoeken.

Willem van Oranje is belangrijk geweest voor de Nederlandse geschiedenis. Hij was de

voorvader van koning Willem-Alexander. Daarom heet de koning ook 'Willem'. En oranje is nog steeds een belangrijke kleur voor Nederland. Bijvoorbeeld: sporters van Nederland dragen bij internationale wedstrijden vaak oranje kleding.

de moord op Willem van Oranje

2 Waar of niet waar?

- 1 In de middeleeuwen waren bijna alle Nederlanders rooms-katholiek. waar / niet waar
- 2 Willem van Oranje was koning van Spanje. waar / niet waar
- 3 Het was tijdens de Tachtigjarige Oorlog gevaarlijk om protestants te zijn. waar / niet waar
- 4 Je kunt het huis van Willem van Oranje in Delft nog steeds bezoeken. waar / niet waar
- 5 Koning Willem-Alexander is familie van Willem van Oranje. waar / niet waar
- 6 Bij internationale wedstrijden dragen Nederlanders vaak oranje kleding. waar / niet waar

Handel in de zeventiende eeuw

De oorlog tegen Spanje duurde tot 1648. In de zeventiende eeuw (1600 tot 1700) werden de Nederlanden erg rijk. Dat kwam door de handel. Nederlanders voeren met hun schepen over de hele wereld. Ze kochten en verkochten spullen, bijvoorbeeld goud en **specerijen**. Maar ze verkochten ook mensen. Deze mensen waren tot **slaaf** gemaakt.

Koloniën

De Nederlanden kregen koloniën. Bijvoorbeeld Zuid-Afrika, Indonesië (vroeger heette dat Nederlands-Indië) en later Suriname. Ze betaalden helemaal niets voor de spullen die ze uit de koloniën haalden. En de tot slaaf gemaakte mensen moesten in de koloniën werken. Ze werkten daar op **plantages**. De Nederlanders **verdienden** er veel geld mee.

grachtenhuizen

Grachtenhuizen

De rijke mensen in de Nederlanden lieten dure huizen bouwen. Die huizen stonden meestal aan een **gracht**. Zo konden ze spullen voor de handel over het water naar de huizen brengen. Zulke grachtenhuizen kun je nu nog zien in oude steden, bijvoorbeeld in Amsterdam en in Utrecht.

Kunst uit de zeventiende eeuw

In deze tijd werd kunst erg belangrijk. De rijke mensen hadden veel geld om schilderijen te laten maken. Een schilder uit die tijd is bijvoorbeeld Rembrandt. Veel van zijn schilderijen kun je nu nog in musea bekijken, bijvoorbeeld *De Nachtwacht*. Ze zijn beroemd over de hele wereld.

het schilderij *De Nachtwacht*

3 Vul de woorden in.

Kies uit: grachten – handel – koloniën – kunst – slaaf – specerijen

- 1 Indonesië en Suriname waren _____ van Nederland.
- 2 Tot _____ maakten zijn mensen die moesten werken zonder geld te krijgen.
- 3 In een museum kun je vaak _____ zien.
- 4 _____ maken het eten lekkerder.
- 5 Er zijn veel grote huizen uit de zeventiende eeuw aan de _____ in Amsterdam.
- 6 Als je geld verdient met spullen kopen en verkopen, noem je dat _____.

De Tweede Wereldoorlog

In 1933 kreeg Hitler in Duitsland veel macht. Hij wilde Duitsland groter maken. Zijn **militairen** gingen andere landen bezetten en de Tweede Wereldoorlog begon. Nederland is in 1940 binnen vijf dagen bezet. Het centrum van Rotterdam is in die dagen bijna helemaal kapotgemaakt met **bommen**. Voor iedereen was de oorlog een moeilijke tijd. Er was te weinig te eten en het was erg koud. De winter van 1944 noemen we ook de Hongerwinter. Veel mensen gingen dood.

een Jodenster

De Holocaust

Hitler zei dat de **economische** problemen in Europa door de **Joden** kwamen. Langzaam kregen de Joden steeds minder **rechten**. Joden mochten op veel plaatsen niet meer komen, bijvoorbeeld in winkels en trams. Ze moesten ook een **Jodenster** op hun kleren dragen.

Later moesten Joden met volle treinen naar kampen in Duitsland en Polen. Daar gingen ze langzaam dood door honger en ziektes of meteen in **gaskamers**. Veel Joden gingen daarom op een **geheime** plaats wonen. Dat heet **onderduiken**. De moord op zes miljoen Joden heet ook de Holocaust.

Anne Frank

Anne Frank, een Joods meisje van dertien jaar, moest in Amsterdam met haar familie onderduiken. Ze woonden twee jaar in 'het Achterhuis'. Ze heeft een **dagboek** geschreven dat over de hele wereld beroemd is geworden. Ze is door de Duitsers **gevangengenomen** en in een Duits kamp **gestorven**. Het Achterhuis is nu een museum in Amsterdam.

Anne Frank

Respect

Voor de meeste Nederlanders is het belangrijk dat er respect is voor Joodse mensen. Dat komt door de oorlog. **Antisemitisme** is **discriminatie** van Joodse mensen. Dat is **verboden** volgens de Nederlandse **wet**. Net als discriminatie van alle mensen.

De bevrijding

De Verenigde Staten, Canada, Engeland en Rusland vochten samen tegen Duitsland. In 1945 heeft Duitsland de oorlog verloren en vanaf 5 mei 1945 was Nederland weer een vrij land. Daarom is er nog steeds op 4 mei **Dodenherdenking** en op 5 mei **Bevrijdingsdag**. In hoofdstuk 1 - taak 1 Feestdagen heb je gelezen over 4 en 5 mei.

4 Beantwoord de vragen. Trek een lijn.

1 Welke Nederlandse stad is in 1940 kapotgemaakt met bommen?	a een Jodenster
2 Wat moesten Joden op hun kleren dragen?	b onderduiken
3 Joden gingen op geheime plaatsen wonen. Hoe noem je dat?	c de Hongerwinter
4 Waar staat het Achterhuis, waar Anne Frank heeft gewoond? In ...	d antisemitisme
5 Vanaf welke datum was Nederland weer een vrij land? Vanaf ...	e 5 mei 1945
6 Hoe noemen we de winter van 1944-1945 ook?	f Rotterdam
7 Hoe noemen we de moord op 6 miljoen Joden?	g Amsterdam
8 Hoe noemen we het discrimineren van Joden?	h de Holocaust

Migranten

Er zijn **verschillende** groepen mensen uit andere landen naar Nederland gekomen:

- Mensen uit de vroegere koloniën
De Nederlandse koloniën Indonesië en Suriname zijn vrije landen geworden. Indonesië in 1949 en Suriname in 1975. Sommige **inwoners** van die landen zijn daarna naar Nederland gekomen.
- **Gastarbeiders**
Rond 1970 ging het erg goed met de **economie**. Er waren te weinig mensen voor al het werk. Mensen uit Turkije, Marokko en Zuid-Europa kwamen daarom hier werken. We noemden ze gastarbeiders. Ze zouden eerst **tijdelijk** in Nederland zijn. Maar veel van hun kinderen en kleinkinderen zijn in Nederland geboren en wonen hier nog.
- **Arbeidsmigranten** en **kennismigranten**
Nederland heeft nog steeds mensen nodig om hier te werken. We noemen ze nu arbeidsmigranten. Ze komen vaak uit Oost-Europa. Ze werken bijvoorbeeld in de bouw. Er zijn ook mensen met een **theoretische opleiding** die in Nederland komen werken. We noemen ze **expats** of kennismigranten. Ze komen bijvoorbeeld uit India. Ze werken vaak in de **ICT** of bijvoorbeeld voor een universiteit.
- **Vluchtelingen**
Er zijn ook mensen naar Nederland **gevlucht**. Ze kwamen uit landen waar oorlog was of waar ze politieke problemen hadden. Bijvoorbeeld uit Syrië, Turkije, Iran, Eritrea of Jemen. In *hoofdstuk 6 - taak 6 Verblijfsvergunningen en de Nederlandse nationaliteit* heb je gelezen over regels voor verschillende groepen migranten.

Samenwerken met andere landen

- In de **Verenigde Naties (VN)** werken landen uit de hele wereld samen. Ze willen samen de **vrede** en **veiligheid** in de wereld bewaren. Ze komen vaak samen. En militairen van de VN **beschermen gebieden** waar **conflicten** zijn.
- Een andere militaire **samenwerking** is de **NAVO** (in het Engels: de NATO). Dat is een militaire samenwerking van landen in Europa, de Verenigde Staten en Canada.
- Nederland ging ook economisch samenwerken met andere landen in Europa. Dat heet de **EU: Europese Unie**. Dat heb je ook gelezen in *hoofdstuk 3 - taak 1 Het land Nederland*.

5 Kies het goede woord.

- 1 Vroeger was _____ een **Suriname / Syrië**
kolonie van Nederland.
- 2 Er komen nog steeds mensen uit andere
landen om hier te werken. We noemen ze nu
_____. **gastarbeiders / arbeidsmigranten**
- 3 _____ zijn mensen die **Militairen / Vluchtelingen**
moeten vechten voor hun land.
- 4 In gebieden waar conflicten zijn, zijn soms
militairen van de _____. **EU / VN**
- 5 De landen van de _____ werken **EU / NAVO**
economisch samen.
- 6 China en Rusland horen niet bij de
_____. **Verenigde Naties / NAVO**

Taak 2 Het bestuur van Nederland

In deze taak krijg je informatie over het bestuur van Nederland:

- a de **functie** van de koning
- b de **regering**
- c het **parlement**
- d de wetten
- e de besturen van het land, de **provincie** en de gemeente
- f de drie machten en de **scheiding van de machten**
- g politieke **partijen**
- h hoe **verkiezingen** gaan
- i welke verkiezingen er zijn

Amalia, Máxima, Willem-Alexander,
Ariane en Alexia

De koning van Nederland

Nederland is een **koninkrijk**. Want Nederland heeft geen president, maar een koning. Willem-Alexander is nu de koning van Nederland.

De directe familie van de koning noemen we het **koningshuis**. Koning Willem-Alexander is getrouwd met koningin Máxima. Ze hebben drie dochters. De oudste is prinses Amalia. Zij wordt later de koningin van Nederland.

De taken van de koning

De koning van Nederland heeft weinig macht. Toch is hij wel belangrijk voor het land, want hij is 'het **gezicht**' van Nederland. Hij gaat bijvoorbeeld namens Nederland op **staatsbezoek** bij andere landen. Dit noemen we de **ceremoniële** functie van de koning.

De koning zit wel in de regering en heeft ook taken. Bijvoorbeeld: één keer per jaar vertelt hij de plannen van de **ministers** aan de mensen in het land. Dat gebeurt op **Prinsjesdag**, de derde dinsdag in september.

De regering

De regering is het bestuur van het land. De koning, de minister-president en de ministers zijn samen de regering.

- De minister-president is de leider van de ministers.
- Ministers hebben ieder een eigen taak. De minister van **Onderwijs** beslist bijvoorbeeld over de scholen in Nederland. En de minister van **Financiën** over het geld in Nederland.
- Een staatssecretaris ondersteunt een minister. Alle ministers en staatssecretarissen samen noem je het kabinet.

Het Nederlandse parlement

Nederland is een democratie: de inwoners kiezen de regering.

De Tweede Kamer heeft 150 **leden**. En de Eerste Kamer heeft 75 leden. De Eerste Kamer en de Tweede Kamer samen noem je het parlement.

De leden van het parlement controleren het werk van de regering. Ze controleren bijvoorbeeld de nieuwe wetten die de regering maakt. Het parlement kan een wet dan **aannemen** of niet. De wetten gaan eerst naar de Tweede Kamer en daarna naar de Eerste Kamer. De leden van de Tweede Kamer mogen ook zelf **voorstellen** voor nieuwe wetten doen. Het parlement en de regering van Nederland zitten in Den Haag.

6 Waar of niet waar?

1 Het koningshuis is het huis waar de koning woont.	waar / niet waar
2 De koning is de persoon met de meeste macht in Nederland.	waar / niet waar
3 Amalia is de oudste dochter van Willem-Alexander.	waar / niet waar
4 De koning, de minister-president en de ministers heten samen het kabinet.	waar / niet waar
5 De Tweede Kamer maakt alle wetten in Nederland.	waar / niet waar
6 De Eerste en Tweede Kamer zijn in Den Haag.	waar / niet waar

Besturen van het land, de provincie en de gemeente

De regering in Den Haag **bestuurt** Nederland. Maar ook de provincie en de gemeente hebben besturen. De besturen van het land, de provincie en de gemeente hebben **bestuurders** en een parlement. De bestuurders maken meestal de plannen. En in het parlement **stemmen** ze over die plannen. Alle **organisaties** op deze **niveaus** horen bij de **overheid**. Hier zie je hoe je de mensen noemt.

Bestuur van	De leider van het bestuur	Het parlement
Nederland	de minister-president	de Eerste en Tweede Kamer
de provincie	de commissaris van de Koning	de Provinciale Staten
de gemeente	de burgemeester	de gemeenteraad

Taken van het bestuur van het land, de provincie en de gemeente

- De Tweede Kamer
In de Tweede Kamer nemen ze beslissingen die voor het hele land belangrijk zijn. Bijvoorbeeld hoeveel geld er naar **defensie** gaat. Of over de **inburgering**. Of over het onderwijs.
- De Provinciale Staten
De leden van de Provinciale Staten nemen beslissingen over de provincie. Bijvoorbeeld waar er wegen komen. Of waar in de provincie nieuwe **woningen** komen. Ze moeten bijvoorbeeld ook voor de **natuurgebieden** zorgen.
- De gemeente
Over de gemeente heb je al veel gelezen. Bijvoorbeeld in *hoofdstuk 3 - taak 4 Een woning zoeken* en *hoofdstuk 3 - taak 5 Het afval*. En *hoofdstuk 6 - taak 2 De gemeente*. De gemeente moet bijvoorbeeld zorgen dat er **voldoende sociale huurwoningen** zijn. En dat mensen die het nodig hebben hulp van de gemeente krijgen. De leden van de gemeenteraad stemmen over plannen in de gemeente. Bijvoorbeeld: hoeveel geld krijgt het zwembad of de bibliotheek?

De drie machten

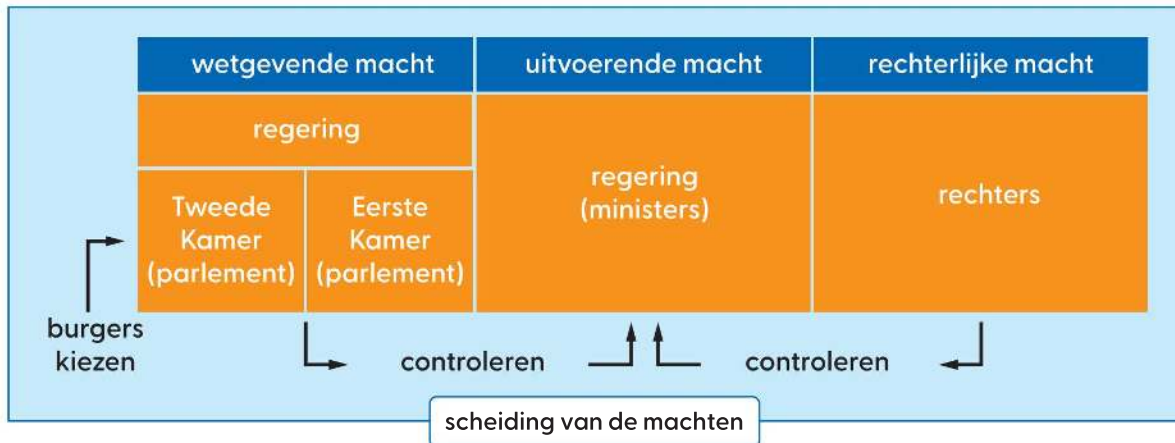
Er zijn drie soorten macht in Nederland:

- De **wetgevende macht**
Dit zijn de regering en het parlement samen. Ze maken met elkaar de wetten.
- De **uitvoerende macht**
De regering is de uitvoerende macht. Iets **uitvoeren** is iets doen. De ministers in de regering **geven leiding** aan de **ambtenaren** die de wetten uitvoeren.
- De **rechterlijke macht**
Dit is wat **rechters** beslissen. Over de rechter lees je meer in *hoofdstuk 7 - taak 3 Nederland als rechtsstaat*.

Scheiding van de machten

Deze drie machten werken apart van elkaar. We noemen dit ook 'de scheiding van de machten'. Bijvoorbeeld: de regering mag niet zeggen wat de rechter moet beslissen. Ook mag de regering niet zeggen hoe de mensen in het parlement moeten stemmen. Zo kan het niet gebeuren dat één van de drie alle macht krijgt.

De drie machten moeten elkaar ook controleren. Het parlement controleert bijvoorbeeld de wetten van de regering.

7 Vul de woorden in.

Kies uit: ambtenaren – bestuurders – controleren – gemeenteraad – Staten

- 1 De leden van de _____ beslissen over de plannen voor een stad of dorp.
- 2 In de Provinciale _____ praten ze bijvoorbeeld over wegen in de provincie.
- 3 De _____ moeten de wetten uitvoeren.
- 4 Het parlement moet de wetten _____.
- 5 Ministers en burgemeesters zijn _____ van het land of een gemeente.

Politieke partijen

De leden van de Tweede Kamer horen bij een politieke partij. Maar ook bijvoorbeeld de leden van de gemeenteraad. Sommige partijen bestaan maar in één gemeente. Binnen een politieke partij hebben mensen ongeveer dezelfde ideeën over het bestuur van Nederland. Als mensen in een partij samenwerken, kunnen ze meer van hun ideeën uitvoeren.

Iedereen kan lid worden van een partij. De leden van een partij beslissen samen over de ideeën van die partij.

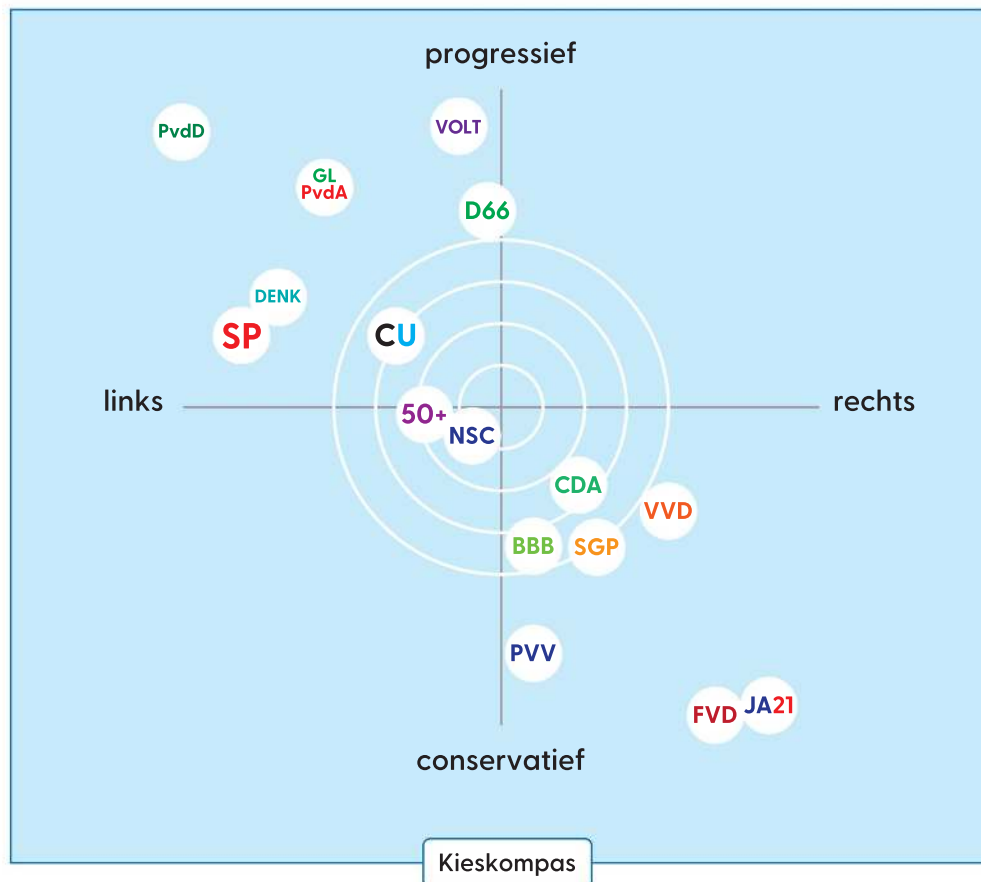
Verschillende soorten partijen

Je kunt de partijen op verschillende manieren verdelen:

- Linkse en rechtse partijen
Links of rechts gaat vooral over de economie. Linkse partijen vinden dat het verschil tussen rijke en arme mensen kleiner moet worden. Rijke mensen moeten daarom veel meer **belasting** betalen dan mensen met minder geld. De regering moet voor arme mensen zorgen. Dus de **uitkeringen** moeten hoog genoeg zijn om van te leven. Rechtse partijen vinden dat mensen **zoveel mogelijk** voor zichzelf moeten zorgen. En ze vinden het bijvoorbeeld ook belangrijk dat het goed gaat met grote **bedrijven**. En dat de staat niet te veel geld leent van banken.
- **Progressieve** en **conservatieve** partijen
Progressieve partijen vinden het goed dat de **maatschappij** verandert. Conservatieve partijen willen liever niet dat er veel dingen veranderen.
Progressief en conservatief gaat meer over ideeën. Bijvoorbeeld over **abortus** of **migratie**.
Vaak zijn linkse partijen meer progressief en rechtse partijen meer conservatief.

Met elke verkiezing doen er weer nieuwe partijen mee.

Je ziet de partijen hier op de foto van het Kieskompas. Dat is een test die je kunt doen als er verkiezingen zijn. De partijen staan bij links of rechts en progressief of conservatief. Je kunt zien dat er ook middenpartijen zijn. Die zitten tussen rechts en links of tussen conservatief en progressief in.

Wat gebeurt er bij verkiezingen?

- Voor de verkiezingen schrijven de partijen programma's. Dan weten de mensen wat een partij wil.
- Voordat er verkiezingen zijn, gaan alle partijen **reclame** maken voor hun partij. Je ziet dan ook op televisie veel politiek **actieve** mensen.
- Bij verkiezingen kunnen mensen op een partij stemmen. Ze stemmen op een partij met een programma dat bij hen past. Veel mensen stemmen ook op een persoon die ze goed vinden.
- Niet iedereen gaat stemmen, want het is niet **verplicht**. Maar de meeste mensen gaan wel stemmen. Ze vinden het belangrijk om een klein beetje mee te beslissen over Nederland.

Verkiezingen voor de Tweede Kamer

Er zijn een keer in de vier jaar verkiezingen voor de Tweede Kamer.

- Na deze verkiezingen is bekend wie er in de Tweede Kamer komen.
- Daarna moeten verschillende partijen een **coalitie** gaan vormen. Dat is meestal de grootste partij samen met een paar andere partijen.
- De coalitie gaat ook bestuurders zoeken: ministers en staatssecretarissen. Zij worden samen de nieuwe regering. Ze komen meestal uit de **regeringspartijen**.
- Soms komen er problemen in de regering. Als de ministers stoppen met samenwerken, is het kabinet gevallen. Dat kan gebeuren voordat de vier jaar afgelopen zijn.
- Dan komen er meestal na een paar maanden nieuwe verkiezingen.

een bord met reclame voor politieke partijen

Welke verkiezingen zijn er?

In Nederland zijn er verkiezingen voor het bestuur van:

- 1 De gemeente: de stad of een aantal dorpen samen.
- 2 De provincie: Nederland heeft twaalf provincies.
- 3 Het **waterschap**: een organisatie die voor het water zorgt in een gebied. Het waterschap zorgt bijvoorbeeld voor de rivieren, **dijken** en het drinkwater.
- 4 Het land Nederland.
- 5 Europa.

De provincies en grootste gemeentes zie je op de kaart in *hoofdstuk 3 - taak 1 Het land Nederland*.

Hier zie je meer over de verschillende verkiezingen.

Verkiezingen voor	Hiervoor kun je mensen kiezen	Hoe vaak?	Wie mogen stemmen? Volwassenen (18 jaar en ouder) Ze zijn ook:
1 de gemeente	de gemeenteraad	één keer in de vier jaar	1 inwoner van de gemeente met een paspoort van Nederland of een land van de EU Of: 2 inwoner van de gemeente met een paspoort van buiten de EU En vijf jaar of langer legaal in Nederland, dus ook zonder de Nederlandse nationaliteit
2 de provincie	de Provinciale Staten en die kiezen de Eerste Kamer	één keer in de vier jaar	inwoner van de provincie met de Nederlandse nationaliteit
3 het waterschap	het waterschap	één keer in de vier jaar, tegelijk met de Provinciale Staten	inwoner van het waterschap, soms ook zonder de Nederlandse nationaliteit
4 het land	de Tweede Kamer	één keer in de vier jaar	Nederlander, dus iedereen met de Nederlandse nationaliteit
5 Europa	het Europees Parlement	één keer in de vijf jaar	inwoner van de Europese Unie met de nationaliteit van één van die landen

actief kiesrecht: mensen stemmen

Actief kiesrecht en passief kiesrecht

Als je zelf mag stemmen, heb je actief kiesrecht.

Als andere mensen op jou mogen stemmen, heb je passief kiesrecht. Je moet dan op een lijst staan voor de verkiezingen. Bijvoorbeeld op de lijst van de verkiezingen voor de gemeenteraad.

In Nederland zijn de regels voor actief kiesrecht en passief kiesrecht hetzelfde. Dus als je zelf mag stemmen, mogen mensen ook op jou stemmen.

Referendum

Een referendum is een apart soort verkiezingen. Je kunt alleen 'ja' of 'nee' zeggen tegen een bepaald voorstel. Je stemt dan 'voor' of 'tegen'.

8 Mogen deze personen stemmen? Kies ja of nee.

- 1 Stefano heeft een Italiaans paspoort. Italië hoort bij de Europese Unie.
Stefano woont in Nederland. Mag hij stemmen voor het Europees Parlement? ja / nee
- 2 Ricardo heeft de Mexicaanse en de Nederlandse nationaliteit. Mag hij
stemmen voor de Tweede Kamer? ja / nee
- 3 Taher uit Jemen is nog bezig met zijn inburgering. Mag hij stemmen voor
de Tweede Kamer? ja / nee
- 4 Juhayna heeft alleen de Syrische nationaliteit. Ze woont langer dan vijf jaar
in Nederland. Mag ze stemmen voor de gemeenteraad? ja / nee
- 5 Lysset heeft een Nederlands paspoort. Mag ze stemmen voor de Provinciale
Staten? ja / nee
- 6 Akber komt uit China en is nog bezig met zijn inburgering. Hij is twee jaar
in Nederland. Mag hij stemmen voor de gemeenteraad? ja / nee

9 Kies het goede woord.

- 1 Leila heeft de Nederlandse en de Marokkaanse nationaliteit.
Ze wil op de lijst van de verkiezingen voor de gemeenteraad.
Dat kan, want ze heeft ook _____ kiesrecht. actief / passief
- 2 Stemmen is in Nederland _____ verplicht. wel / niet
Maar veel mensen vinden het wel belangrijk.
- 3 Het _____ moet zorgen voor schoon provincie / waterschap
drinkwater.
- 4 Verschillende partijen vormen samen een _____ coalitie / verkiezing
_____.
- 5 Als het kabinet is _____, komen er gestuurd / gevallen
nieuwe verkiezingen.
- 6 Bij een _____ kun je alleen 'ja' of 'nee' referendum / verkiezing
zeggen tegen een voorstel.

10 Geef antwoord.

- 1 Wie is de minister-president van Nederland? _____
- 2 Welke partijen zitten er in de regering van Nederland?

- 3 Wie is de burgemeester van jouw gemeente? _____
- 4 Mag jij in Nederland stemmen? nee / ja, voor deze verkiezingen:

- 5 Weet je op welke partij je zou stemmen? nee / ja, maar dat zeg ik niet / ja:

Taak 3 Nederland als rechtsstaat

In deze taak krijg je informatie over de **rechtsstaat**:

- a wat een rechtsstaat is
- b belangrijke **waarden** voor veel Nederlanders
- c gelijke **behandeling** en het **verbod** op discriminatie
- d dezelfde rechten voor mannen en vrouwen
- e **vrijheid van meningsuiting**
- f **godsdienstvrijheid**
- g wat een rechter doet

Nederland is een rechtsstaat

Een rechtsstaat is een land waar de wetten voor iedereen gelden. Ook de overheid moet **zich aan** de wetten en regels **houden**.

In een rechtsstaat heeft iedereen dezelfde rechten. Bijvoorbeeld godsdienstvrijheid en het recht op gelijke behandeling. In deze taak lees je meer over deze rechten.

En in een rechtsstaat kan een rechter **onafhankelijk** beslissingen nemen.

Belangrijke waarden voor veel Nederlanders

Een waarde is iets wat in je leven belangrijk is. Je hebt waarden vaak door je geloof of cultuur geleerd. Veel Nederlanders vinden deze waarden belangrijk:

- **Individuele vrijheid**

Dat betekent dat elke persoon zelf mag kiezen. Bijvoorbeeld voor een politieke partij, wel of geen geloof, een opleiding of een baan. Die vrijheid is nog belangrijker geworden na de Tweede Wereldoorlog.

- **Emancipatie**

Na 1960 kregen vrouwen steeds meer dezelfde kansen als mannen. Ze waren meestal niet meer alleen huisvrouw, maar konden ook **studeren** en werken. Dat heet emancipatie. Dit geldt niet alleen voor vrouwen, maar ook voor **minderheden** als de **lhbtq+'ers**. Ook zij hebben een periode van emancipatie gehad. En minderheden vechten nog steeds voor gelijke rechten.

- **Tolerantie**

Heb je geen **moeite** met mensen met een andere cultuur? Of met **gewoontes** van andere mensen? Dan ben je tolerant.

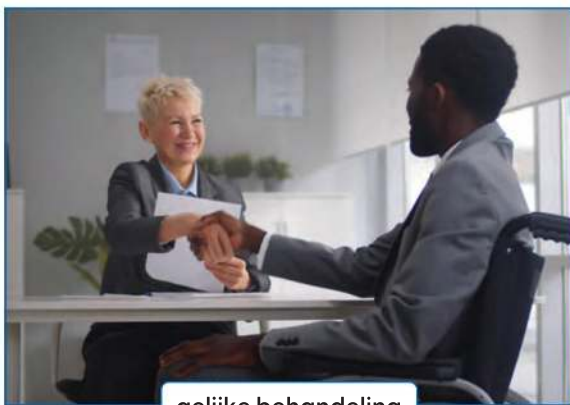
In Nederland zijn er altijd mensen uit andere landen komen wonen. Dus er wonen al lang mensen met andere gewoontes in Nederland.

Artikel 1 van de grondwet

De grondwet is de belangrijkste wet van Nederland. In het eerste artikel staat dat iedereen gelijk is.

Er staat: discriminatie is verboden. Mannen en vrouwen hebben dezelfde rechten. Moslims, joden, christenen, mensen met een ander geloof en **atheïsten** hebben dezelfde rechten.

Mensen met alle **huidskleuren** hebben dezelfde rechten. Mensen van de lhbtq+-groep hebben dezelfde rechten. Mensen met een **handicap** hebben dezelfde rechten als iedereen.

Recht op gelijke behandeling

Je hebt dus recht op gelijke behandeling. Bijvoorbeeld bij een **sollicitatie**. Of om een uitkering te krijgen. Of om een school voor je kind te kiezen.

In *hoofdstuk 1 - taak 5 Relaties* heb je gelezen over discriminatie van de lhbtq+-groep.

En in *hoofdstuk 5 - taak 5 Discriminatie op je werk* heb je gelezen wat je in die **situatie** kunt doen.

Mannen en vrouwen

Alle mensen in Nederland hebben dezelfde rechten. Er is dus ook geen verschil in rechten tussen mannen en vrouwen. Bijvoorbeeld:

- Een man en een vrouw **solliciteren** op dezelfde baan. Ze moeten dezelfde kans hebben om de baan te krijgen.
- Een man en een vrouw hebben dezelfde baan. Ze moeten hetzelfde salaris krijgen.
- Twee mensen zijn getrouwd. De ene persoon hoeft niet te doen wat de ander wil.
- Jongens en meisjes in een gezin moeten dezelfde kans krijgen om te studeren.
- Meisjes nemen net zoals jongens hun eigen beslissingen over een opleiding, **relatie**, uit huis gaan, enzovoort.

hetzelfde salaris

Toch zijn er ook in Nederland nog verschillen tussen mannen en vrouwen.

11 Er zijn verschillen tussen mannen en vrouwen in Nederland. Hoe vind je dat? En hoe is dat in jouw land? Bespreek dit met een andere cursist.

	In Nederland	In mijn land
1 Vrouwen werken vaker parttime dan mannen.	ja	ja / nee
2 Mannen zijn vaker dan vrouwen leidinggevende , bijvoorbeeld in een bedrijf.	ja	ja / nee
3 Jongens studeren vaker aan de universiteit dan meisjes.	nee	ja / nee
4 Er zijn nog veel beroepen waar bijna alleen vrouwen of bijna alleen mannen in werken.	ja	ja / nee
5 Er is vaker geweld tegen vrouwen dan tegen mannen.	ja	ja / nee
6 Vrouwen doen meer in het huishouden dan mannen.	ja	ja / nee

je mag zeggen wat je wilt

Vrijheid van meningsuiting

Je mag in Nederland je eigen **mening** geven. Je mag zeggen en schrijven wat je wilt. Op de televisie zie je vaak mensen die **het** niet **eens zijn** met de regering. In de kranten of op internet kun je ook veel verschillende meningen lezen. Maar je mag niet iets zeggen of schrijven wat volgens de wet verboden is. Discriminatie is bijvoorbeeld verboden. Je moet daarom altijd goed bedenken wat je in het **openbaar** zegt. En als iemand jou discrimineert, kun je naar de rechter gaan. Soms kan een mening ook iemand anders pijn doen. Bijvoorbeeld als je iets zegt over het **uiterlijk** van iemand, kan dat **kwetsend** zijn.

Protesteren

Als je het ergens niet mee eens bent, kun je protesteren. Dat mag in Nederland, want het hoort bij de vrijheid van meningsuiting. Protesteren kan op verschillende manieren. Bijvoorbeeld:

- Een **petitie tekenen**
Dan zet je je naam op een lijst.
Bijvoorbeeld: de gemeente wil bouwen in een park. De mensen op de lijst willen dat het park blijft. De mensen die de petitie zijn gestart, geven de lijst aan de gemeente. Dan gaan de plannen misschien veranderen.
- Een **demonstratie** houden
Meestal is een demonstratie in een grote stad, zoals Den Haag of Amsterdam. Mensen houden bijvoorbeeld een demonstratie tegen **racisme**. Of voor de rechten van een volk, zoals de Palestijnen of Oekraïners.

een demonstratie

Godsdienstvrijheid

Iedereen mag in Nederland zelf een geloof kiezen. En eigen **idealen** hebben. Ben je christen, moslim of atheïst? Ben je politiek progressief of conservatief? Iedereen heeft dezelfde rechten. Je hebt ook het recht om samen te komen met mensen met jouw geloof. En de overheid mag niet bepalen wat er in een kerk of moskee gebeurt.

Iedereen moet zich aan de wet houden

De wet is belangrijker dan de godsdienstvrijheid of vrijheid van meningsuiting. Je mag bijvoorbeeld een demonstratie houden. Maar dat mag niet op een snelweg. Je mag je eigen kleding kiezen. Maar je mag niet je gezicht **bedekken** op school of in het **openbaar vervoer (OV)**. Ook een kerk en moskee moeten zich aan de wet houden. Bijvoorbeeld discriminatie van de lhbtq+-groep is daar ook verboden.

De rechter

Wat zijn de taken van een rechter?

- Sommige rechten kunnen in **tegenstelling** met elkaar zijn. Bijvoorbeeld: is iets vrijheid van meningsuiting of discriminatie?
Mensen kunnen naar de rechter gaan als ze het niet met elkaar eens zijn. De rechter beslist dan wat er moet gebeuren.
- De rechter geeft ook een straf als iemand zich niet aan de wet houdt. Voorbeelden van wat **strafbaar** is volgens de wet, heb je eerder gekregen. Dat heb je gelezen in *hoofdstuk 2 - taak 3 Zelf beslissen over je lichaam*.
- Soms heeft een rechter een **uitspraak** gedaan. Dan heeft de rechter gezegd dat iemand **gelijk heeft**. Of dat iemand een straf moet krijgen. Je moet die uitspraak dan **accepteren** en doen wat die rechter zegt. Maar misschien ben je het er niet mee eens. Dan kun je naar een hogere rechter gaan. Dat heet **in hoger beroep gaan**. Misschien doet die rechter een andere uitspraak.

12 Kies het goede woord.

- 1 In de jaren '50 moest een ambtenaar stoppen met werken als ze trouwde. Maar alleen als ze een vrouw was.

Dat was voor de strijd om _____ emancipatie / tolerantie

in de jaren '60.

- 2 Je burens geven een feest. Ze komen vertellen dat je die avond wel wat harde muziek zult horen. Je burens vragen voor die avond wat _____.

emancipatie / tolerantie

- 3 Reza vraagt of hij in de pauze mag bidden. Dan is er toch niemand in de klas. Zijn docent vindt dat geen probleem.

Hij heeft respect voor de _____ godsdienstvrijheid /

vrijheid van meningsuiting

- 4 Een **collega** van Tatiana zegt dat ze moet **afvallen**.

Ze is te dik geworden, zegt haar collega. Tatiana vindt dat

_____.

kwetsend / tolerant

- 5 Merve heeft **kritiek** op de minister-president. In

Nederland mag dat, want er is vrijheid van

_____.

godsdienst / meningsuiting

- 6 In Amsterdam was er een grote _____

tegen racisme. Er waren 15.000 mensen op de Dam.

demonstratie / petitie

- 7 Je kunt tegen een uitspraak van de rechter in hoger

_____ gaan.

beroep / wet

Weet je het nu?

Kun je alle vragen beantwoorden? Lees nog een keer in dit hoofdstuk wat je nog niet goed weet.

 De antwoorden kun je vinden op de website.

	Dit weet ik goed	Dit moet ik nog herhalen
1a Wat weet je over de Tachtigjarige Oorlog?		
1b Welke koloniën had Nederland en welke gevolgen had dat?		
1c Wat kun je in Nederland nog zien van de cultuur uit de zeventiende eeuw?		
1d Wat gebeurde er in de Tweede Wereldoorlog in Nederland?		
1e Wat is de Holocaust?		
1f Welke immigranten zijn er naar Nederland gekomen?		
1g Hoe werken we met andere landen samen?		

	Dit weet ik goed	Dit moet ik nog herhalen
2a Welke functie heeft de koning?		
2b Wie zitten er in de regering van Nederland?		
2c Wie zitten er in het Nederlandse parlement?		
2d Wie maakt de wetten in Nederland?		
2e Wie besturen Nederland, de provincie en de gemeente?		
2f Welke drie machten zijn er en wat is scheiding van de machten?		
2g Waarom zijn er politieke partijen?		
2h Wat gebeurt er bij verkiezingen?		
2i Welke verkiezingen zijn er?		
3a Wat is een rechtsstaat?		
3b Welke waarden zijn voor veel Nederlanders belangrijk?		
3c Wat betekenen gelijke behandeling en het verbod op discriminatie?		
3d Hebben mannen en vrouwen in Nederland dezelfde rechten?		
3e Wat is vrijheid van meningsuiting?		
3f Wat is godsdienstvrijheid?		
3g Wat doet een rechter?		

Meer informatie over de organisaties in dit hoofdstuk staat op de website.

Opdrachten buiten de school

Kies één of meer van de opdrachten.

- 1 Ga naar een museum. Maak foto's en schrijf op wat je ziet.
- 2 Zoek foto's over de Nederlandse geschiedenis.
- 3 Zoek informatie over de gemeenteraad in jouw **woonplaats**.
- 4 Zoek informatie over de Tweede Kamer.
- 5 Zoek informatie over artikel 1 van de Nederlandse grondwet.

Vul het formulier bij de opdracht in. Het formulier staat op de website.

Woordenlijst

Deze woorden bij hoofdstuk 7 zijn belangrijk om te onthouden.

Schrijf de betekenis achter de woorden.

actief kiesrecht	
de ambtenaar	
het antisemitisme	
beroemd	
het bestuur	
de bevrijding	
bezetten	
de burgemeester	
ceremonieel	
de coalitie	
conservatief	
de democratie	
de demonstratie	
de discriminatie	
de Eerste Kamer	

de eeuw	
de emancipatie	
de gastarbeider	
de gemeenteraad	
de geschiedenis	
de godsdienstvrijheid	
de gracht	
het grachtenhuis	
de grondwet	
de handel	
de Holocaust	
de Hongerwinter	
de Jood	
het kabinet	
de kolonie	
de kunst	
de maatschappij	
de macht	
de mening	
de minderheid	
de minister	
de minister-president	
de moord	
onderduiken	
de oorlog	
de overheid	
het parlement	
de partij	
passief kiesrecht	
Prinsjesdag	

progressief	
protestants	
protesteren	
de provincie	
de rechter	
de rechterlijke macht	
de rechtsstaat	
het referendum	
de regering	
de scheiding van de machten	
het schilderij	
de slaaf (tot slaaf gemaakte)	
de staat	
de staatssecretaris	
stemmen	
de Tachtigjarige Oorlog	
de tolerantie	
de Tweede Kamer	
de Tweede Wereldoorlog	
de uitspraak (van de rechter)	
de uitvoerende macht	
de veiligheid	
de Verenigde Naties (VN)	
de verkiezingen	
de vrede	
de vrijheid	
de vrijheid van meningsuiting	
de wetgevende macht	

 De toets bij dit hoofdstuk staat op de website.

Illustratieverantwoording

Shutterstock.com

Pagina 13, 17 (Nederlandse vlag met wimpel), 17 (winkelstraat met kerst; Maarten Zeehandelaar), 18, 20 (twee mensen trouwen), 20 (beschuit met muisjes), 20 (vlag met tas), 21 (kist met bloemen), 21 (een verjaardag), 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 35, 37, 38, 39, 40, 43 (Martin Bergsma), 46, 51, 57, 60 (bewerking), 63, 64, 66 (Ruud Morijn Photographer), 69 (Van Rijn photography), 71 (Peter Braakmann), 81 (boven), 81 (onder), 83, 84 (Yevhen Prozhyrko), 86 (opa past op), 86 (peuters spelen en leren nieuwe dingen), 87, 89 (links), 89 (rechts), 90, 92, 103, 105, 106, 107, 108 (eigen montage), 111, 112, 113, 116 (een cursus volgen), 118, 125, 128 (jouw informatie in een dossier), 131, 132, 137, 139, 141 (robert coolen), 142, 143, 145, 153 (Alexandros Michailidis), 156, 160, 162 (Orange Pictures), 166 (robert coolen), 167 (Alexandros Michailidis), 170, 171, 172 (je mag zeggen wat je wilt), 172 (een demonstratie; Pierre Banoori)

Overig

- Pagina 45: Donorregister, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
- Pagina 48: eigen montage
- Pagina 50: schermafbeelding Zilveren Kruis-app
- Pagina 65: schermafbeelding NS-app
- Pagina 68: eigen foto
- Pagina 75: www.bol.com en eigen montage
- Pagina 88: eigen schema
- Pagina 97: UAF, foto van Daniëlle Moelker, Beeldbalie Fotografie
- Pagina 116 (het UWV): www.uwv.nl/nl/nieuws-pers-achtergrond/pers/beeld
- Pagina 128 (DigiD): montage, Shutterstock.com en DigiD, Rijksoverheid
- Pagina 134 (een politieagent controleert het verkeer): www.politie.nl
- Pagina 134 (aangifte doen bij de politie): www.politie.nl
- Pagina 140: persfoto van de Belastingdienst
- Pagina 155: *Moord op de prins van Oranje*, prent van Jan Luyken, datering: 1679 - 1684, Rijksmuseum, Amsterdam
- Pagina 157: *De Nachtwacht*, schilderij van Rembrandt van Rijn, datering: 1642, Rijksmuseum, Amsterdam
- Pagina 158 (een Jodenster): Wikimedia Commons, Museon Museum Den Haag
- Pagina 158 (Anne Frank): Wikimedia Commons, fotocollectie Anne Frank Huis, Amsterdam
- Pagina 161: persfoto van het Koninklijk Huis, www.koninklijkhuis.nl, ©RVD
- Pagina 164: eigen schema
- Pagina 165: Wikimedia Commons, Kieskompas november 2023 (bewerking)

Woordenlijst

Deze woorden staan in het boek aan het einde van de hoofdstukken. Je moet ze kennen voor het examen. De nummers achter de woorden zijn de nummers van de hoofdstukken.

- aangifte doen 6
- de aanvullende verzekering 2
- de abortus 2
- actief kiesrecht 7
- de advocaat 6
- het afval 3
- de afvalstoffenheffing 3
- afzeggen 1
- het alarmnummer 2
- de ambtenaar 7
- het antisemitisme 7
- het arbeidscontract 5
- de arbeidsmarkt 5
- de arbeidsomstandigheden 5
- arbeidsongeschied 5
- de arbeidsovereenkomst 5
- de arbeidsvoorwaarde 5
- de asielzoeker 6
- de AVP (aansprakelijkheidsverzekering voor particulieren) 6
- de basisverzekering 2
- het bedrijf 5
- de begrafenis 1
- de belasting 5
- de Belastingdienst 6
- het beoordelingsgesprek 5
- de bepaalde tijd 5, 6
- beroemd 7
- het beroepsgeheim 2
- de beroepsopleiding 4
- beschermen 3
- beschikbaar 5
- de beschuit met muisjes 1
- de besnijdenis 2, 4
- besparen 3
- het bestuur 7
- de bevalling 4
- de bevrijding 7
- Bevrijdingsdag 1
- bezetten 7
- het bezwaar 2, 6
- de bijscholing 4
- de bijstand 5
- de brugklas 4
- de bruiloft 1
- bruto 5
- het bsn (burgerservicenummer) 6
- de buitenschoolse opvang (BSO) 4
- de burgemeester 7
- het buurthuis 1
- de cao (collectieve arbeidsovereenkomst) 5
- ceremonieel 7
- de coalitie 7
- de collega 5
- de competentie 5
- conservatief 7
- het consultatiebureau 4
- de corruptie 6
- de crematie 1
- het cv (curriculum vitae) 5
- declareren 2
- deeltijd 5
- de democratie 7
- de demonstratie 7
- de DigiD 2, 6
- de dijk 3
- de discriminatie 1, 5, 7
- Dodenherdenking 1
- de donor 2

- het donorregister 2
- doorstromen 4
- doorverwijzen 2
- het dossier 2
- DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs) 4

- de eengezinswoning 3
- de Eerste Kamer 7
- de eerwraak 2
- de eeuw 7
- de eigen bijdrage 2
- het eigen risico 2
- de emancipatie 7
- de energie 3
- het energiecontract 3
- de ervaring 5
- de Europese Unie (EU) 3
- de euthanasie 2

- feliciteren 1
- financieel 6
- fulltime 5
- de functie 5
- functioneren 5
- de fysiotherapeut 2

- de gastarbeider 7
- de gastouder 4
- de geboortezorg 4
- het gedragsprobleem 4
- de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) 2
- geldig 6
- de gemeenteraad 7
- het geregistreerd partnerschap 1
- de geschiedenis 7
- geschikt 5
- het geweld 2
- de gewoonte 1
- de gezondheidszorg 2
- de GGD (Gemeentelijke
Gezondheidsdienst) 6
- de godsdienstvrijheid 7
- de gracht 7

- het grachtenhuis 7
- de grondwet 7

- de handel 7
- de haven 3
- de havo 4
- het hbo (hoger beroepsonderwijs) 4
- de Holocaust 7
- het homohuwelijk 1
- homoseksueel 1
- de Hongerwinter 7
- de hoofdstad 3
- de huisartsenpost 2
- het huiselijk geweld 2
- het huurcontract 3
- de huurtoeslag 3
- het huwelijk 1
- de huwelijksmigrant 6
- de hypotheek 3

- het identiteitsbewijs (ID) 6
- het IDW (internationale
diplomawaardering) 4
- de inboedelverzekering 6
- de inburgeraar 6
- de IND (Immigratie- en Naturalisatiedienst) 6
- het inkomen 5
- de inkomstenbelasting 6
- de instantie 6
- de inwoner 3

- de jaaropgave 5
- de jeugdzorg 4
- de Jood 7
- het Juridisch Loket 6

- het kabinet 7
- de Kamer van Koophandel (KvK) 5
- Kerstmis 1
- de kinderbescherming 4
- de kinderbijslag 4
- de kinderopvang 4
- de kinderopvangtoeslag 4
- de klacht 6

- de kolonie 7
- Koningsdag 1
- de kunst 7
- de kwijtschelding 3

- de latrelatie 1
- de leerplicht 4
- het leerprobleem 4
- de leidinggevende 5
- lesbisch 1
- het levensgevaar 2
- de leverancier 3
- de lhbtq+'er 1
- de loondienst 5
- de loonstrook 5

- het maatschappelijk werk 6
- de maatschappij 7
- de macht 7
- de makelaar 3
- de mantelzorg 2
- MAP (module arbeidsmarkt en participatie) 5
- het mbo (middelbaar beroepsonderwijs) 4
- de medezeggenschapsraad (MR) 5
- de mening 7
- de meterstand 3
- de middelbare school 4
- de migrant 6
- het milieu 3
- de minderheid 7
- het minimumloon 5
- de minister 7
- de minister-president 7
- de mishandeling 2, 4
- de mondhygiënist 2
- de moord 2, 7
- de motivatie 5

- de nationaliteit 6
- de naturalisatie 6
- netto 5
- het netwerk 5

- de noodsituatie 2
- de notaris 3

- de oliebol 1
- de ombudsman 6
- de onbepaalde tijd 6
- onderduiken 7
- het onderhoud 3
- onderhouden 3
- de ondernemer 5
- de ondernemingsraad (OR) 5
- het onderwijs 4
- onregelmatig (werk) 5
- de onroerendezaakbelasting (OZB) 3
- ontslaan 5
- het ontslag 5
- de ontwikkeling 4
- de oorlog 7
- het openbaar vervoer (OV) 3
- de opleiding 4
- de opstalverzekering 6
- de opvang 4
- de opvoeding 4
- opzeggen 3
- de orgaandonatie 2
- de organisatie 1, 6
- oud en nieuw 1
- de ouderavond 4
- de ouderbijdrage 4
- de overheid 6, 7
- overlijden 1, 2
- de overstroming 3

- het parlement 7
- de partij 7
- parttime 5
- Pasen 1
- passief kiesrecht 7
- het pensioen 5
- het personeel 5
- de personeelsvereniging (PV) 5
- de peuter 4
- de polder 3
- de polis 6

- de praktijk 2
- de praktijkondersteuner (POH) 2
- de premie 2
- Prinsjesdag 7
- de privacy 6
- progressief 7
- protestants 7
- protesteren 7
- de provincie 3, 7

- het rapport 4
- het recept 2
- het recht 1, 2
- de rechter 7
- de rechterlijke macht 7
- de rechtsstaat 7
- het referendum 7
- regelmatig (werk) 5
- de regenboogvlag 1
- de regering 3, 7
- het rijbewijs 6
- het riool 3

- de salarisstrook 5
- het samenlevingscontract 1
- samenwonen 1
- de schade 6
- scheiden (afval) 3
- de scheiding van de machten 7
- het schilderij 7
- het schoolreisje 4
- de schulden 6
- de sector 5
- Sinterklaas 1
- de slaaf (tot slaaf gemaakte) 7
- slagen 1
- de slavernij 1
- de sociale huur 3
- de sollicitatie 5
- solliciteren 5
- de specialist 2
- de spoed 2
- de Spoedeisende Hulp (SEH) 2
- de staat 7

- de staatssecretaris 7
- de stage 5
- het statiegeld 3
- de statushouder 6
- stemmen 7
- de storing 3
- strafbaar 2
- studeren 4
- de studie 4
- de SVB (Sociale Verzekeringsbank) 4

- de Tachtigjarige Oorlog 7
- de therapeut 2
- de toeslag 6
- de toestemming 2
- de tolerantie 7
- de tolk 2
- de Tweede Kamer 7
- de Tweede Wereldoorlog 7

- de uitkering 5
- uitnodigen 1
- de uitspraak (van de rechter) 7
- de uitvoerende macht 7
- het uitzendbureau 5
- de urgentieverklaring 3
- het UWV 5

- de vacature 5
- de vaccinatie 2, 4
- de vakbond 5
- de veiligheid 7
- verantwoordelijk 4
- de verblijfsvergunning 6
- de Verenigde Naties (VN) 7
- de vergoeding 2
- de verhuurder 3
- de verjaardag 1
- de verkiezingen 7
- de verkrachting 2
- verlengen 6
- de vertraging 3
- de vertrouwenspersoon 5
- het vervoersbewijs 3

de verwijzing 2
de verzekering 2, 3, 5, 6
de verzekeringsmaatschappij 6
de vlag 1
het vmbo 4
het volkslied 1
voltijd 5
de voorschool 4
het voortgezet onderwijs 4
de vrede 7
de vrije sector 3
de vrijheid 7
de vrijheid van meningsuiting 7
het vrijwilligerswerk 1, 5
het vwo 4

waarderen (diploma) 4
de WA-verzekering (wettelijke aansprakelijkheid) 6

de werkgever 5
werkloos 5
de werknemer 5
de wetgevende macht 7
de WIA-uitkering 5
het wo (wetenschappelijk onderwijs) 4
de woningcorporatie 3
de woningzoekende 3

de zeespiegel 3
zelfstandig 5
de ziektewet 5
de zorg 2
de zorgtoeslag 2
de zorgverzekering 2
de zwangerschap 4
de zzp'er 5

Welkom in Nederland

In *Welkom in Nederland* maken nieuwkomers kennis met de Nederlandse maatschappij. Ze kunnen zich met deze methode voorbereiden op het onderdeel Kennis van de Nederlandse Maatschappij (KNM) van het inburgeringsexamen. Deze vierde druk is een algehele herziening, aangepast aan het KNM-examen per 1 juli 2025.

Cursisten krijgen in zeven hoofdstukken informatie over diverse thema's. Per taak komen eerst de doelen aan bod, daarna gaat de cursist teksten lezen en oefenen. Aan het eind van het hoofdstuk worden de doelen in vraagvorm herhaald.

De website www.nt2school.nl bevat extra materiaal bij het boek. Er zijn studiewijzers, vertaalde woordenlijsten, antwoorden bij de oefeningen, werkbladen bij de buitenschoolse opdrachten en toetsen die lijken op het examen.

Welkom in Nederland is geschikt voor inburgeraars die via de B1-route of de onderwijsroute lessen volgen. De methode is ook te gebruiken voor zelfstudie. Het taalniveau in deze methode is A2.

Marilene Gathier is educatief auteur, taaltrainer en taaladviseur Nederlands vanuit haar eigen taalbureau De Taalvraag in Rotterdam. Sinds 1991 heeft zij alleen of met co-auteurs tien lesmethoden NT2 geschreven. *Welkom in Nederland* is daarvan de meest verkochte methode.

www.nt2.nl
www.boom.nl

9 789024 473151